

XII

R. M. L. 527.
(Teljes.)

Bibl. Hung. Iankovich.

A Debr. Király van B. IX: 46 sz. alatt ily
crimii könyv: Négy pép halottas Próbika:
től az Új Urpinat Bedegy Nyári Fe-
rencnek temetésén 1622. (tárnai gyűjtés
magyar sz. A1-K4.)
Nekem is jámbor gyan Irinesariuma 1620.
úneken Cromber Maronnak.

~~4(527)~~

Lugofsy
1748

vegen Pestwöl Horvác Fülepiöl.

VDVARI

SCHOLA.

Coll. Magyar Melyben

AZ TEKINTE-
TES ES NAGYSAGOS
URFIAT Bedegj NYARI
FERENCZET, AZ TEKINTE-
tes és Nagyságos Bedegi Nya-

ri ISTVAN Vramnak, mostan az Főlöcges
Betthlen Gabornak Erdely orfágának Fejedel-
mének, Magyar orfág reffének bizonyos Vrá-
nak Szekelyek fő Ispánnyának, Opolianak és
Ratisbonának Hertzegének, Tanaczának, Kal-
lai vég Várának fő Kapitánnyának és Zabolcz
Vármegyének fő Ispánnyának, Isten ked-
vét Bűből kívánnya, és alázatos
főlgálattyát ajánlya.

Minden fēp erkölczőkre és maghának ékeffen
való viseleffere oktattya, tanitya igazgattya.

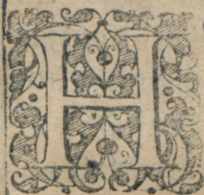
Szepfi CZOMBOR MARTON
Varanay Magyar tanító.

B A R T F A N

Nyomtatott Klősz lakab áliai, 1623

A. B. BETHLEN KATA
G. TELEKI JO'SEF Özvegye
Könyvci közzül való.

OGY H A A Z
mint közönséges-
sé az életre Nagj-
lágos Vram, úgy
az jó életre miné-
künk gondunk volna, sok fé-
le háfontalan dolgainktól, az
mellyeckel az emberi bolond
sággh gerjedezik, maghunkat
fel szabadithatnánk. De ve-
hettyük ebbünkbe, hogy min-
den fogyatkozásunk ebből
bármazik, hogy az mint az
ébtelen nyilasok fel töltt tüzél-
nélkül lövöldöznek, úgy mi
minden jó végnélkül akarunk
ez világban élni. Ollyak va-
(o) 2 gunk

248. DEDICATORIA.

gyunk mint az vakok , az kik
mindenkori sötétségben jár-
nac , ha valahová házokhoz
akarnac menni , csak ők utat
találhassanac akar hova vezé-
rellye az őket menten men-
necrayta: ugy miaz igaz de
járatlan ösvénjit, amaz örökös
házunkban akarván menni,
akaratunk férent nagy gya-
korta el hadgyuc , és ez vilá-
ghi nagy orfaghos utakat, az
kik gyakorta vizre vífnec bé-
nünket, követünk , az mely
okon igyekezetünkben meg-
tartoztatunk, és reménlet ja-
vainkban megh czalatatunc.
Kivályképpen penigh mikik
iffiu/

iffiuságokban vagyunk, éretlen fötét indulatunktól viselteténk, és öregheknectanczok-nélkül búkölködünk, az egyenes utat el hagyván, ez világhnac veszedelmes köbiklai közöt járunk, kelünk, tébolygunc.

En ez világhot méltán hasonlitom amaz Cretábéli Labyrinthushoz, mely felől azt írják, hogy oly czudálatos czigabiga kerengő tekergő épület volt, hogy ha bé boczártottac az embert, az fok tekerghésec miatt, soha ki nem tudot jöni belőle, hanem egy rut vadtól, ki benne volt Mi-

DEDICATORIA.

noraurus nevű, meg öletetet.
 E végtére az ot való Király-
 nac Leánya Ariadne, midőn
 egy bép Theseus nevű Görög
 ifiút látná belé menni féltvén
 őtet az előtte való gonosz ve-
 dedelemtől, fonalat adá neki,
 hogy azt megh kövén annak
 vezérlése által mind ki-f-mind
 bé mehegne. Bizony ez vi-
 lágban valaki bé jő, ez világh-
 nac fok tekervényes ösvény
 között neki el kellene tévedni,
 és amaz rut vadtól az testi gö-
 ny örüséghtől megh kellene e-
 méstetni, ha amaz tiszta Ari-
 adnenac az Annyas:egyház-
 nac vezérlőfonalat, az Szent
 írasi

írást, avagy azon formára az
Philosophusoktól vißsztatot
mazzagot, az Ethicát, az jó
erkölczökrül irt tudománt né
követné : De az Babadittya
megh az embert ez világi Si-
renelekneccsalárd éneklések-
tül, az az, Circenek undok
vendégfégétül, kiben az ven-
dégec dißnocká tünnece vala.

Irtanac nagy foka illyen
életnece reguláját. Irt vólt Se-
neca az ő fesslet erkölczű Tá-
nitványánac az Neronac. Irt
Aristoteles az ő Nicomachu-
lánac. Aretinus Galeotusnac,
mostani Angliai Iakab Király
az ő fiánac (melynece forditá-

fában fokat munkálkodot az
 az Tísteletes Szepli Korotz
 György, nékem mindenko-
 ron jó akaró Vram.) Irt So-
 crates Demonicusnac, kinec
 kinec az ő kedvelére vólt gon-
 nya. Nékem nem máfra, ha-
 nem te réád: Oh Nyari és Te-
 legdi familiánac nagy bűp gö-
 nyörűséghe, te réád vagyon
 gondom, tégedet nem mált
 egyengetlec, egyengetlec nē
 épitelec, mert az jó erkölczők
 nec épsege benned bősegesen
 megh vagyon, csak ékesge-
 tése és egyengetése nélkül bű-
 kölködik.

Benne vala Theseusban az

vitészegh, mellyel mint egy
erős pörölyvel megh kellett tö-
rôtetni az Minotaurus világi
nagy czudánac, az Ariadne
fonala használt csak ez vitész-
eghnek végbe vételére.

Benned vagyon Nemzet-
séged kerént való jó erkölcsed
mellyel ez világi jónac megh
kel gyôzetetni, kénkerítettél
az én temérdek rockamon el-
mémnek darabos böszibül fo-
drot fonalomat csak azért kö-
vetni, hogy azt az mi termé-
keted kerént benned vagyon,
job módgyával végbe vihes-
sed. Oh hogy ha megli hal-
lom, hogy ez kis írásczkám

Nagyságod előtt kedves lében
 mely nagy örömem bármá-
 zik belőle! Oh ennek után-
 na, mely nagyra kényszerited
 lassu folyással máskáló pen-
 námot! de mit czelekeßem?
 A vagy inkább, kételkedgyé
 benne, hogy jó kedvel nem
 vennéd? Egy czeppet sem.
 Mert hogy ha az te bérelmes
 büléd az Tekintetes és Nagy-
 ságos Vardai Kata Aßbony és
 az te bérelmes Atyád és An-
 nyád, az Tekintetes és Nagy-
 ságos Bedeghi Nyári István és
 Telegdi Anna, nékem hól o-
 migh való Patronusom és Pa-
 tronaim, legh kissé munká-

DEDICATORIA.

mértéké felet nagyra bőczül-
lik, s- annak tífes jutalmára
mind két kézzel igyekeznek,
bizony elhittem az ő Nagy-
fágok Kereftjéni példájoktól
indítatván, Nagylágod-is, ez
vékonjintó Kőnyveczkémet
jó akarattal, és tellyes kedvel
fogadgya. Mert illik, hogy
az ighaz fiak az ő bűlejek nec
nem csak jófágoknakac hanem
jó akarattyoknak-is öröksége-
ket birják.

Mit várhaflon penig Nagj-
fágod ez kis iráskámból meg
jelentem.

Tanittya az én Kőnyvecz-
kém ez két dolgot. I. Miket
kel

kel el távoztatni az iffiaknak ez életben? II. Miket kel követni, hogy tisztességhesen élhessenek? Mert ugyan-is valakik az ő életeket az tisztességnek után hordoztak, egyedül csak azok mehettének fel az diczösségnek Várában, egyebek ez világban fok tébolygo mezején el maradozván.

Az bépfégh és jó természet az egészféghienléfégh álat el véb, avagy az idővel meg hívrad; Az gazdagfágh nagy gyakorta az véikeknek bölgalója inkább, hogy sem mint az tisztességnek segézője. Az erősfégh ebbel és móddal hasznalt, an-
nelkül

DEDICATORIA.

nélkül semmi vólt, hanem az
 tiſta elmének fellegevélőt, e-
 gyedül csak az jóſághos cze-
 lekedeteknek, mellyekről ez
 kis Könyvem léſen, bírása, é-
 letünknek iſtapja, és tamoga-
 tó reménye. Ez ha vélünk
 iſſiuſágunkban ſem hágy el,
 ha mellettünk békéſéges idô-
 ben, háboruſághinkban ſem
 ſökik el töllünk, ha ſegit egéf-
 ſégünkben, vigaztal betegle-
 ghünkben, ha taplál ſabadſá-
gunkban, rabſághunkban ſa-
badſágot mutogat.

Ne legyen penigh, édes kis
 Patronuſom czudadra, hogy
 ſok intéſeket hoztam bé irá-
 ſom.

fomban ollyakot-is, mellyek
megh mostani idôdhöz nem
illenek, mert ezt azért czele-
kettem hogy ez én kis Köny-
vemnek kedveslegének ideje,
netelnék most mindgyárt el,
hanem véled eggjút neved-
nék. Szent irásnak példájá-
val, noha tiűtemhez hozza-
fért volna, nem annjira mint
Historiáckal éltem, ezért hog
némellyeknek, kiknek felette
nagy gondgyok vagyon réa,
ha bombedgyok az VR föld-
bántására czináltékét avagy
nem, magok penigh meg csak
beginek faragására sem igye-
keznek, mondom, hogy a-
zok.

DEDICATORIA.

zoknak ellenem való zayga-
sokat le czendesithetnem, ne
mondanák azt, hogy megh-
csak vendéghe lévén az Szent
írásban, másoknak tanyéron
gazdalkodom belőle.

Folyása irálomnak, nem
valami mesterféghe, és világhi-
bölczeféghe által rendeltetted,
hanem csak elmémnek, az
mint egyegyűséghe és Nagy-
fágod ideie kívánta alázatos
formába helyheztetted.

Távul vagy on az erőtle-
nektől az vár vétel, énis hogy
ugy ne jarjak mint amaz Ae-
fopus legye, ki midőn egy-
hintő bekérnek az rudgyára

ült volna, és az űkér előtt lévő hat lovak felette nagy port inditottanak volna, sokaknak nevetűeghre mint maghá-
nak ascribállya vala az por-
nak fel inditását.

Igy mondom, nem tulay-
donitom maghamnak az Nő-
mős Tudománynak zabolán
való hordozását, az mely ál-
tal helyesen lehetne minden
írásoknak ki boczátatása,
Nagyságod jó akarattya elég-
űeges modositója és rendelője
egyűgyű írásomnak.

Mellyel hogy Nagyságod
idvőűegesen élhessen, az V R
Istentől űvem űerént kívá-
nom

DEDICATORIA.

nom, és maghamat Nagyfá-
ghodnak, és Nagyfágos Be-
relmes Bűleinek Clientelája és
Patrociniuma ala aján-
lon.

Nagyfágodnak az Va-
ranai Magyar Ecclesiában szol-
gáló alázatos Tanítóia.

CZOMBOR MARTON.

AS 10/a

A Z T E K I N T E -
T E S E S N A G Y S A G O S
I S T E N F E L Ő K E R E S Z T Y E N
T h e l e g d j A N N A A ß b o n -
n a k , a z T e k i n t e t e s é s N a g y -
f á g o s B e d e g h i N Y A R I I S T -
v á n V r a m n a k , a z F ő l s ̄ g h e s
B E T H L E N G A B O R E r d ̄ e l y
O r ̄ b á g h á n a k F e j e d e l m ̄ e n e k ,
M a g y a r O r ̄ b á g h r ̄ e ̄ b ̄ e n e k b i -
z o n y o s V r á n a k , S z e k e l y e k
f ő I s p á n n y á n a k , O p o l i á n a k ,
és R a t i s b o n á n a k H e r t z e g h ̄ e n e k & c . T á n a c z á -
n a k , K á l l a i v e g h V á r á n a k K a p i t á n n y á n a k , e s
Z a b o l c z V á r m e g y e n e k f ő I s p á n n y á n a k , & c
K e r e s t y ̄ e n H á z a s t a r s á n a k , a z I s t e n A n y a ſ . e g y -
h á z a n a k k e g y e s P a t r o n á j á n a k , n ̄ e k e m j ̄ o a k a r ̄ o
k e g y e l m e s A ß b o n y o m n a k ō N a g y s á g h a
m a g a j ̄ o a k a r a t t y á b ̄ o l f o g a d o t L e á -
n y o m n a k ,

I s t e n t ̄ o l m ̄ o s t á n i n a g y k ̄ e l e r ̄ ū s ̄ e g h ̄ e b e n h a t h a t ̄ o
e d e s v i g h a ſ t a l á s t é s h o ſ ſ u i d e i g h l e n v a l ̄ o
e g e ſ ſ ̄ e g e s ̄ e l e t e t k ̄ e v á n o k .

YILVAN TV-
dom Tekintetes
Nagyságos Aßbo-
nyom, hogy ha
mi kevésbé val
ló emlékezetet tétek ez Vd-
vari Schola előtt, az Nagysá-
god meg homályosodot czil-
lagha, Tekintetes és Nagysá-
gos Vrfi magzattja felől, Nag-
ságodnak meg enyhödöt bü-
béli faydalmát és keßerűségét,
nem különben, mint az ki az
uijonnan bé forrot sebet askál
lya, foghom megh ujitania.
Mindazáltal, sem az Nagysá-
god hozzám való jó akaratya
kian-

VIGASZTALO

ki annjira alá méltoztaték maghát boczatani, hogy több jó rétemény közt engemet méltatlan Kaplánnyát Attyává fogadna, és nem különben tartaná mint bent Pált az Corinthus városbéliek, kik felől azt mondgya 1. Cor. 4. vs. 15. Ego vos genui per Evangelium, az az, En bütlelek titeket az Evangelium által. Sem az Nagyfágod virághál magh-zattyának, ugymint, előttem forgó ékes abrázattya, és okos maga viselése, nem beny-vedi, hogy tellyesféleg nem ává legyek. Kinek vay ha az bölcz VR Isten, halálát halaszt-
ván

ván, azt érni enghette volna,
hogy ez az Vdvari Schola, ki
nyomtatatnék!

El hittem bizonynyal, hogy
nem csak ôrômest vötte, meg
olvasa, hanem életével is ex-
primálta, és követte volna :
Holot az nevedendô gyer-
mekekben, iffiakban, tündô-
kló bép virtusoknak, jófágok-
nak bé vételére terméseti igé
hánylando vala: Szemei gyor-
sak az látásra, fülei figyelme-
telek az hallásra, abrázattya
ékes, tekinteti vidam, nyelve
ékesen szóló, bebéde mézzel
folyo és emberféghes, búve
kônnyôrölô, okollágha ideit
megh

megelőzte vala, mellyekhez képest amaz kôz mondás be-
rént: Præcocia ingenia raro
vivacia. Hamar elme ritkán
élô.

Sok értelmes emberek rövid életerűvek jövendôlik vala, az mint bé-is tellyesfedék. Ezeknek felette külsô maga vífelési és czelekedeti nagyot ígérnek vala: Mert ô néki gyermekei mulatfági és játéki, nem valami parafti és alacson dolgokra mutatnak vala, hanem nagy Vri, és házájához való hasznos bölghálatnak czegéri valának. Mert ô gyakrabban Várat fundál és épít vala, ba-
styá=

Átyákkal lövő berbakmokkal, és
arokkal meg erősíti vala, más
felől penigh meghálván lö-
teti, és ostromoltattya vala,
gyermeki seregheket czatára
és ütközöttekre rendel vala.

Mellyekre nagy experien-
tiával bíró, látót, hallót, sok
dolghokban forgot okos em-
berek rá vigyázván, amaz
köz mondas berént: Vrit ma-
turè, quæ vult urtica manere,
azt jövendőlik vala, hogy ha
az VR Isten éltetne az ő nagy
emlekezetű Tekintetes és
Nagylágos nagyobik Attyá-
nak az bódogh emlekezetű
Nyári Pálnak Vitézlő nyom-

dékát foghna követni.

Az ő conversatioja és nyajasságba nem valami also renden valóckal, hanem nagy rendbélieckel, öreg emberbőlgháckal, és jó vitéz Katonáckal sokot vala lenni.

Nem utálta meg az fegénj supplicáló Déákokat, Egyházi rongyos fémélyeket, hanem azokat látván, böczületesen compellálta, Paterének Attyának nevezte, jövetelének okát megh értekezvén, Nagylágos Attyánál, Anyánál audientiát ferezvén, érettek töröködet, és tehetségével azon vólt, hogy üressen

jó válaſtnélkül ſomoru ortzá-
val el ne mennyenek.

Az Iſteni ſólgálatban nem
csak ő magha volt buzgó, ha-
nem ſólghait, Vdvari népét,
ſőt megh édes Attyát-is gya-
korta ſorghalmaztatta, az I-
ſten igéjét figyelmetefen meg-
halgatta, gyenge elméjében
ſedegetvén, az mit tanólt, az
Templomból ki menvén, ſól-
ghainac elő ſámlálta, az mit
megh nem érthetet, addigh
nem nyugot, migh annak vé-
gére nem mehetet.

Az tanofágról innafit igen
megh examinálta, ſőt az mi
nagyob élete, megh eméltő

sine változtató halálos beteg-
 sege-is az Varanai Templom-
 ban az Isten igijének halgatá-
 sa történék : Mind ezekre
 Nagyfághos Aßßonyom réá
 vigyázzván , reménseghünk
 nagy vala , hogy ha az VR I-
 sten életét megh hoßßabitaná
 nem csak az nagy emlekeze-
 tû Nyari , és réghi diczi retes
 Theleghdi familiának foghna
 ékefitője , és fenyves Coronája
 lenni , ha nem romlot hazánk-
 nak-is hasznos bölgája az Isten
 düczössseghének promotora ,
 az Ecclesiának óltalmazója ,
 Egyházi embereknek kegyes
 Patronusa , búkölködőknek

taplaloja, özvegyeknek, árváknacédes Atya.

De jay mint megh czalatozánk ily gazdag reménységünkben, és mely hamar egy ora, de igen fíralmas ora, végét ére!

Mivel hogy az VR Isten igaz itéletiből méltatlanok lévén az mi hálaadatlanfáginkért, ily draga Nemes jó erkölcsű Vr fira, hertelenséggel, mint egy Illyest Elísaus elől elragadá: De híbük hogy az Felleghes mindenható VR Isten, hogy mind minékünk, s mind penigh Nagysághodnak, mind az Vrbán el válaß

tot edényének , ezt is javára fordicza.

Azért Nagyfágod is, mint Istennek leánya, kecsérűségét temperállyá , az Istennek tanácsán nyugodgyék megh , fenvedgye bekével , vegye hálaadással az Sz: Iobbal egyetemben, vigasztallya Nagyfágod azzal maghát, az mivel régen bent David enyhite faydalmát.

Nem elveſtette Nagyfágod , hanem elől boczátotta, oda jutot immár ő, az hová Nagyfágod igyekezik, azt elnyerte, az miért mi mostan ufakodunk , azt már bírja,

BESZÉDEK.

az miért mi palyát futonk, az
fárratfágról nyugodalomra,
az főtét bűdös tömlőtzből,
mennyei düczösségre, az ha-
borgo tengher nec habjai, és
börnyű fél vebei között, az ô-
rök élet nec ör vendetes part-
tyára, az tűzes tolvaijok, és
ibonyu Cett halak között az
bentek nec társaságában jutot,
oda varja Nagylághodot, az
mit ő bir, mi azt csak remén-
lyűk és hűt által birjuk.

Ezekre és tőb effelekre vi-
gyázván Nagylághos A bfo-
nyom, miczodák azok, az
mellyekért feletteb való kefe-
rűséggel kellene Nagylágod-

1618
nak magát farraftani és fűvét
fonnyasztani? Talám ez ne-
héz Nagysághodnac, hogy
gyermekféghnec virágh ide-
jében, és mint egy időtlen ko-
rában, és éretlen halállal holt
megh? De bizonyára nem
időtlen korában és éretlen ha-
lállal holt megh, akar Istenre,
akar az emberekre tekincsük.
Istenre nézve, nem, mert I-
sten az embernek mind fűle-
tésnec, s mind hálalánac ide-
it el rendelte, hólnapit megh
fámlálta, az ő napjait megh
hatarozta, mellyet által nem
haghat. Minden ő napjai, azt
mondgya fent David fel vad-

nak írva az ő könyvében, sőt
meg hajunk állátis meg állm-
lalta. Hát az ő életétis el ren-
delte és meg határozta volt.

Istenre nézve azért, nem i-
dőtlen korában hólt megh,
mert az ő ideit, mellyet Isten
néki bölcz Tanaczában ren-
delt volt, bé töltötte, és az ő
napján hólt meg.

Emberekre nézve-is, nem
vólt éretlen az ő halála, mert
az bűnös Adam és Eva fia vólt
kinek Isten ezt mondá: Vala-
mely órában efel ez tiltot fá-
nak gyümölcsében, halállal
haló megh. Azért, ha bintén
Annyának melébe hólt vól-

nais megh, az ô napját bétöl-
tötte volna, és az ô idejében
hólt volna meg. Mert az Ke-
reftyén embernek az ô vén-
sege, nem az hófku idôben és
ébtendöknek fámbában ál, ha-
nem előffôraz értelemben,
okoslághban: Ez az oka hogj
fent Pál azt akarja, hogy az
gonoszághban gyermekek, de
az értelemben öreg emberek
legyünk. Hát az kiindgya az
ô Catechismusát, és ismeri az
fent, f-érti akarattját, elég
vén az, ha idejéhez képest
gyermek-is.

Illyen vala pedig az Nagy-
fágod egygyetlen egy gyönjő-

rűséghe, N. F.

Az Isten-felő embernek az ő vénsege al az pietásban, az az, kegyességben, Isteni felelemben, és maculanélkül való tística bent életben.

Mind az kettőről bizonságot tehen az bölcz mondván: Nem az hoűu idős vénsegh, az tística vénsegh, sem pe niglen nem az mellyet eűten-doknec báma határozot meg, ha nem az emberek nec vénsegek, az bölczeseg, és az vénsegg az maculanélkül való élet. Az kik így élnek, azok felől így áll ugyan ottan az bölcs: Noha keveset élt, mind az ál-

tal hofſſu időket tóltót bé.

Peldának okáért, amaz hét Attyafiak, kik az Iſten törvé-
nyejért bôrnyű halált és mar-
tyíromſágot benvedénec, no-
ha iffiak, és gyermekec valá-
nak, de az pietas és conſtanti-
ára, az az, alhataioſſágra néz-
ve, elég vének valának:

Ertették ezt még az pogá-
nyok-is, kik azt mondták:
Sat diu vixit, qui benè vixit,
az az, elég sok ideigh élt, az
ki jól élt. Mint az többi kô-
zött az bôlcz Seneca így bôl-
lott: Sicut fabula, ſic & vita,
non quam diu, ſed quam be-
nè acta refert, az az, Minémű

beßéd, olyan az élet, melynek nem hoßbu, hanem jó vóltát tekintik.

Azért minden ember akar vén, akar iffiu legyen, ugy gondolkodgyék, hogy ô elég vén, és elég idôt töltôt bé, ha mikoron az Isten akarja ôtet kißóllítani. Mert ugyan is azt mondgyák az bölcziek: Az gyermekeknek ôßi hajok ßivekben terem, nem fejében nevedik.

Nem éretlen és idôtlen halállal hólt hát megh az Nagyságod édes Philemülejeis, holot gyenge gyermekfégenek ideit jól collocalta és ártatlan-

fágban mulatta el.

Avagy továbbba, ne talám effele gondolar borongattya, és fárraßtiya Nagyfágodnak elméjét, hogy binten mostan kezdet vala pietásban az Vrnac felelmében élni, az kép virtusokban bõm látomást ne vekedni, Nagyfágtoknac öröme, Tekintetes réghi familiajánac ékességhére lenni, fõt az Ecclesiáknac és Republicaknac hasznos bõlgálat yára igyekezni.

Bizonyára Nagyfágos Aß-bonyom, oly reménseghben valánk felöle: De binten oly könnyen megh változhatott

vólna

vólna elmejébenis. Mert lat-
 tyuk, hogy ez világ hova to-
 váb gonófab, és aláb aláb
 bál, az űdők veszedelmese E-
 phel. 5. Bűnt hozunk ez vi-
 lággra, az nem apad, hanem
 inkább naponként nevedik.
 Ez világ tele botrankozásoc-
 kal, egyéb sem minincz ebbé
 hanem csak Concupiscentia
 carnis, libido oculorum & vi-
 tæ fastus azt mondgya az Sz.
 Iános, az az, testnek kívánlá-
 gha, semeknec bujalkodása,
 életnek kevélysége.

Vgyan azon bñt Iános vi-
 sñnt azt mondgya: Mundus
 in maligno positus est, az az,

Ez világ gonosban helyhez-
tetet.

Az gonos példák' penigh,
meg rontyák az jó erkölcsöt-
is, az mit lát, hal az ember,
azt örömeft követi. Azért no-
ha draga Nemes erkölcsű va-
la az Nagysághod egyyetlen
eggyének. De az gonos pél-
da, mellyel rakva ez világh,
könnyen el fordithatta volna
elméjét. Mert az gonos és ha-
sontalan gyűkér, igen bujal-
kodo, és baparodo állat. Ez
világ gonosságnac töviskevel
rakva, s-vefedelmes az tövis
közöt jarni, ha ki lábait jól
meg nem faruzza, főképpen

az gyermeki és iffiu elme, f-
erkölcz nagy könnyen az ité-
letnek erőtelen sége miatt, meg-
ronthatik és sértetik.

Sietet azért az V R Isten ô-
tet ki ragadni, hogy értelem-
ben, erkölczében meg ne vál-
toznék, azt mondga az bölcz
Sap. 4.

Allyon megh hát Nagysá-
god az nagy Isternek Taná-
czán, és így böllyon az mint
Christus-is az Mi Atyánkban
elénkben adgya: Legyen ugy
az mint ô akarja.

Avagy talám az fay Nagy-
ságodnak, hogy ez világnak
örömet és gőnyorúségét meg

fem kôstolhatta?

De miczoda ôrôm lehet ez világon? Az bôlcz az életet gonosznak nevezi, az irás siralom völgyének mondgya, az czeccsemek sirason kezdik életüket, mellyel egész életekben való nyomorúságokat præfagiállják, az ember életének legh job és drágab része, labor & dolor, azt monga az Istennek bent embere Moyfes.

Ez az oka, hogy bent Iob Patriarcha, az emberek életét vitézfeghnec nevezi és az héres napjához hasonlittya, ki nagy ajtatósságot varja az estveit, hogy megnyughassék és

jutalmat vehessen: Azon Patriarcha jobbnak itéli, ha ingen sem fogantatot volna, vagy még Annyánac méhbe meg holt volna.

Ezt meg tekintvén, megh az pogány bölcsek is azt mondták: Optimum esset hominem non nasci, aut natum citò mori. Leg job volna, úgy mond, ha az ember ingen sem születne, avagy születvén mentől hamaréb meghalna.

Ha pedig valami kicsin öröm és gyönyörűség lehetne is ez életben, de az is dulce amarum, igen édes keserű, s csak a ddig

addigh tart, mint az nád méz
 az embernek bájában, mely
 mihelyt megh olvad ottan el
 mulik. Sőtabbbanis, Plus fel-
 lis quam mellis, többépe hogy
 sem méz.

Es ha mi kiczin örömet ér-
 is az ember, de mindgárt két
 annyikeferű követi, holot a-
 maz Salamon mondása be-
 rént: Lætitia luctus terminus
 esse solet. Minden örömnnek
 siralom az vége.

Ertette ezt jól Philippus
 Macedo, ki midőn egy nap a-
 lat három örvendetes hireket
 hallot volna, elmejében for-
 gatván, hogy amaz Ovidius

mondása berént:

Passibus ambiguis fortuna vo-
lubilis errat

Et manet in nullo certa te-
naxque loco.

Az berencze ighen forgando,
és változando, és felvén azon
hogy illyen nagy örömet, és
berenczejét, valami nagy ke-
serűség, és berenczerlenség
foghna követni, felemelvén
kezzeit így könyörge: Dij vo-
bis supplico, ut tot res secun-
das mediocri malo compen-
setis. Az az, Istenek ti nek-
tek könyörghök, hogy ennyi
sok jó berenczeimet, tűrhető
gonosszal üttessétek helyére.

Theramenes Királyis mikor
az ház, ahól mulatnak és
lakoznak vala le szakadván, az
harmincz Királjok közöt csak
egyedül magha maradot vala
megéletben, halván hogy ez
dologért bódognak monda-
nák ötet nagy fel emelt főval
kiáltyán mondá : O fortuna,
cui me maximo malo reserva-
sti. Itélvén az bölcz ember,
hogy ő nem megtartatot ha-
nem nagyobb nyomorulágra,
és vesedelemre tartatot, az
mint béis telék. Melt az után
nem sok idő múlva, meg öle-
teték.

Ezt jelentették az bölcziek

amaz

amaz fabulávalis, (az az, költőt dologgal,) midőn azt írják: Egy időben, ugymond, az öröm és keferűsegh az Iupiter előtt perelván erőssen vadollyák vala egymást, kiknek őve békeltetésében, mikoron fokát munkálkodot volna az Iupiter de csak heában, véghtére Adamasból czinált lántzal köre őve őket, ugy hogy noha az ellenkezés, és egy-másra törés fenál közöttök, mind az által minden- koron egy-mást követsek, és eggyüt jarjanak.

Azért

241
Azért Nagyságos Affecto-
nyom így lévén az dolog, mi-
czoda örömet, gőnyörületes
életet, és jó berenczét remél-
hetne ember ez világhon, az
melyhez képest magának vag-
gyermekének hoſſu napot,
és időt kívánhatna? Azt mód-
gya az bölcz Salamon: Ne
glorieris in craftinum, igno-
rans quid superventura pariat
dies. Holot nem csak azt til-
tya, hogy az ember magának
hoſſu időt ne igérjen, hanem
hogy ne is biztassa maghát az
következendő üdőnek böl-
dogságával s az jó berenczejé
holot lattyük, hogy Vitrea

fortuna est, cum splendet frā-
gitur illa. Az Berencze ol-
lyan mint üvegh, mely akkor
törik legh hamarébel, mikor
fénlik. Es holott: Omnia
in pejus ruunt, mindenek a-
láb alab állanak, az üdők ho-
va tovább gonoszabak.

Nehéz okát-is adgya inté-
senek, mondván: Mert nem
tudod az hólnapi nap mit ho-
zon te réád: Holot az ember
és annak minden dolghai an-
nji változás alá vettetenek,
hogy emberi elme azt megh-
sem foghattya, nem hogy
nyelv beszélhetne ki. Mert
akar hazában ülljön ember,
(o)(o)(o) akar

akar házából ki mennyen, az az menyifindel az házban van, annyi berenczetlenség és halállal fenyegetik.

Hazából ki lépven, életének végére járhat, csak egy dühös eb, egy öklelő barom, egy vad ló, egy rébegő ember, egy meg dühűt, haragol meg rébegődet ember, latorbólga, vagy valami egyéb réabertetett Sicarius, mint erről az minden napi példák bizonysgot tesznek.

Hazában nem lehet bátor, csak egy poktól, egy legyeczetűlis, hogy semmit ne bolylyak, az háznak réghilgh

fegh, vagy fél vész miatt való
le fakadafáról, föld indulá-
sokról, gyuladásokról, liadak-
ról, part ütésekről, tolvajok-
ról, mercuriomos étel italról,
és fok egyéb casusokról.

Hadrianus Papa felől írják
hogy mikoron egy szer félő-
zésnek okáért az öveivel fé-
tálna, és egy fél hidegh for-
rásból vizet innék, egy hit-
ván légy torkában repülvén,
annyira ghegheihez ragazko-
dot, hogy soha semmi Docto-
ri forgalmatos mesterfegh ál-
tal ki nem vetethet, hanem
meg kellett miatta halni.

Fabius Romai Senator mi-
koron

koron tejet innék csak ég bőr
 fájl miatt: Anacreon Poeta
 csak egy bôlô maghtól fula
 megh.

Az embernek hasonlokép-
 pen minden dolghai bizonta-
 lanok, változandok, és amaz
 Ovidius verse szerént:

Omnia sunt hominum tenui
 pendentia filo,
 Et subito casu quæ valuere
 ruunt.

Az embernek élete és minden
 dolghai, czérna fálon függe-
 nek, és csak akar mi kiczin
 casus miatt hatalmas erös fér-
 fiak, mint az mezei füvek el
 hullanac, és soha senki valami

állandó jó berenczét, bóldog-
ságot ez földön nem ígérhet,
az mint ~~Horatius~~ írja az ő O-
deában, az az, Enekes kôny-
vében:

Nemo tam Divos habuit fa-
ventes

Craftinum ut sibi posset pol-
liceri,

Res Deus nostras celeri citatas
Turbine versat.

Az az:

Senki nem vólt oly kegyes az
Isten, Magának hogy bátrán
hólnapot ighérne, mert mint
forgo fél, az mi dolghainkat
Isten úgy forgattya.

Megh tertzik ez Solonnak

Crœsuffal való beſélgetéſéből
kitől mikoron Crœſus Lydiá-
nak gazdag Királlyá kérdet-
te volna, kit látot legh bóldo-
gabbat, és jó ſerenczésbet az
emberek közöt?

Kévánván tölle azt hallani
hogy nálánál ſenki bóldogab-
bat nem látot. De nem azt
hallá, hanem ſok beſélgetéſe
után ezt felelet véve, hogy
ſenki halálánac elötte maghát
bóldognac ne alicza.

Eröſſíti ezt Sefoſtresnek az
Aegyptus Királlyának hiſto-
riajais: Kinec ſekerét miko-
ron négy Királyok vonnák,
és az egyik gyakorta hátra
tekint.

tekintvén, nézve az kereknek
forghását, midőn kérdene az
Sefostres, miért tekintene oly
gyakorta hátra, ezt felelte
volt: Nézvén, ugymond, az
kereknek forgására, hogy az
felső rébe alól, és alsó rébe fel-
lyül fordulna, ezen ugymond
az Berencsénec az ő forgando
állapattya felől való gondol-
kodásban. Mely feleleten az
Királynac five annyira megh
lagyula, hogy mindgyáraft
őket az Bekér vonástól megh
mentene.

Ezekről bizonságot tében
az Franciaí Ferentz Király
historiaja-is, kit mikoron Ca-
roly

roly Czár rabfágra vitt volna, és az boltban, melyben tartatik vala nézne az Carolusnac czimerit, és feje fölöt im ez írást, Plus ultra, gondolván, hogy az az irás az Carolus jó berenczeit és az ő berenczetlenfégghét jedzene, ezt írálája: Hodie mihi, cras tibi. Ma énnékem, holnap tenéked. Mely írást, mikoron égnéhány nap múlva az Czár látot volna, viscontaghfággal ezt írálája: Homo sum, & nihil humani à me alienum esse puto. Ember vagyok, és semmi emberi berenczetlenfég alól magamat ki véteinek

nem alitom lenni.

Végezetre Nagyságos As-
szonyom, nem kiczin vigas-
talására lehet Nagyságodnak
ez-is, hogy az Nagyságod bö-
mei előtt, és nyakan czüghve
nagy czendesen mult ki ez vi-
lághból, és megh engettetet,
hogy bép Kerektyéni Cere-
moniával, nagy pompával és
tisztességesen temetsegnek he-
lyére késervén, és nagy emle-
kezetű réghi eleinek nyugo-
vó kamarkájában helyhez tet-
vén, takarithatna el.

Mert bizonyára Istennek
ez világhi aldási kôzöt, eleitől
fogva nem utolsónac tartatot

házájában meghalni, házában temetetni, dicziretes eleinek aluo kamarkajábá tétetni, vagy az réghi Attyakhoz gyűtetetni, az mint az irás bökötfóllani.

Aldátúl igéri ezt Isten amà Isten-felö Iosias Királynac, mondván : Colligam te ad patres tuos, & colligeris ad sepulchrum tuum in pace, ut non videant oculi tui omnia mala, quæ introducturus sum super locum istum. Az az, takarítlak tégedet az te Attyaidhoz, és az te koporsódban vitetettel békével, hogy ne lássák az te bömeid mindazokat

az veszedelmeket, mellyeket
én ez helyre hozok.

Ellenben penigh Istennek
átkánac, és nehéz büntetésé-
nek tartatott, ha kik Istennek
igaz iteletiből, az tisztelghe-
semetől meg fosztattának,
mint sok példák bizonyitták,
tudni illik, az Ieroboamé, 1.
Reg. 14. és az Iojakim Királ-
lyé, kit Isten Samár temetse-
gével fenyegete megh.

Az Istentelen Iezabelé, kik
az ebektől faggattaték el. 1.
Reg. 21.

Hasonló dologgal fenye-
geté megh Isten amaz gonosz
Baesa Királytis, 1 Reg. 15.

Lásd az irást effélékről Ier.
16. vers. 4.

Az Prophetátis mivelhőg
az Isten beécédének nem en-
gedetvala így fenyegeté meg
Non infereris in sepulchrum
patris, 1 Reg. 13.

Istennek büntetésének tar-
tatot megh az pogányokis az
kik ebesbek vóltanak, ha kik-
nek tisztességes temetség nem
engettetet, mint amaz Virgi-
lius írásából kitétzik Æn. 10.

Non te optima mater
Condet humi patriove onera-
bit membra sepulchro
Alitibus linguere feris aut gur-
gite meum

Vmbrateget, piscesq; impasti
vulnera lambent.

Az az. Az te édes Anyád, nē
fogtégedet földben temetni,
és az te tested Attyaid kopor-
sojában nem rétetik. Az éghi
madaraknak az földön hagja-
tatol, avagy az vizeknek ör-
vénij fognac elborítani, és az
megh éhezet halak eledele lé-
ben az te tested.

Noha peniglen néha még
az benteknek is nem engette-
tik az külső Keresztényi pom-
pával való tisztességhez temet-
leg, mint az k: Martyromok-
nac példái bizonyíttyák, és a-
maz k: David panaszolkodásá-

ból, világhoson kitetzik: Az
te földgaidnac testeket hánták
eledelül éghi madaraknac, és
az te bentidnec tagait veteték
az földi vadaknac, és nem ta-
láltaték ki eltemetne őket.

Mind azáltal ez semmit nē
árt az ő idvösségeknec, hanem
azt kel fámlálnunk, ez világi
nyomoruságok, és Istennek
veſei közé, mellyekkel bizo-
nyos okokért szokta az őveitis
fuytogatni.

Lássa megh Nagyfágod ez
ilyen casufokról, mit szóllyon
ſ: Agoston: Multa Christia-
norum corpora terra non te-
xit, sed nullum eorum quisq;
à cœlo

á cœlo & terra separavit. Sok
Keresztényeknek nec testeket, az
föld el nem fedezte, de ez mia
senki ezek között az éghtől és
földtől el nem rekesztet.

Vgyan ottan mindgyárt :
Quamvis in conspectu homi-
num hæc dira ac dura videan-
tur, sed preciosa in conspectu
Domini mors sanctorum ejus
Noha az emberek előtt ez rút
és nehéz dologhnak tartatik,
de az szenteknek halála draga-
latos az Vrnak bömei előtt ,
mint az szent David szól.

Es ugyan azon könyvében
mond meg-is: Nec vivorum
culpa est, qui non potuerunt

ista præbere nec poena mortuorum quid possunt ista sentire: Ezt az élőknek vétkének sem mondhatjuk, az kik ezeket nem czielekethettek, sem az holtaknak büntetésének, az kik ezeket nem érezhettek. Elég hát őnékiek, hogy az ő lelkek Istennél kedves, és markában tartatnak. Nem illik hát az keresztyénembernek à felől felettéb fogalmatoskodni, halála után mint fognak testével bánni, cziak hogy lelkeket Istennek markában commendállják,

Még az pogányok között is némellyek effelől így bolot-

tanak

tának: Ccelo tegitur qui non
habet vnam. Az kinek nin-
czen bõm fedél vábna, az égh
annak bé fedezõje.

Diogeneſt mikor kerdenék
mikeppen akaria hogy el te-
meteffék, parancz ollya: hogj
az õ testét ki vessék. Az õ ba-
ráti mondának: Az vadak-
naké vagy madaraknaké?
monda: Bátor ugymõd, csak
hogy páltzat tegyetek mel-
lém, hogy el üzzen rólam, ki-
nek azok: hogy üzhetnéd el,
ha nem érzed? õ penigh: ha
nem érzem, mit árthat énné-
kem az vadak madaraknak
baggadása.

Demonax Cynicustis, mikoron ezen dologról megker-
tették volna, azt felelt: Ne
legyetek az én temetőséghem
felől forgalmazatok. Fœtor
enim me sepeliet, az az, Az
rothadás el temet engemet:
kinek mondanak az ő barati:
Rút dologh volna ha illyen
embernek testét az ebek ſag-
gatnak el, Monda: Quid in-
commodi, ſi & mortuus alie-
ni ſim ufui? Mitárt ugy mond
ha halálom utánis, valaminek
haſználhatòk is.

Mind az által ugy éllyen
az kerektyén ember, hogy
meltonak találtaſſek az tiſte-
leges

szeges temetűre, hogy az Iojakim királlal az ő gonofságáért Samaria temetése ne legyen, és az vadak madarak eledelre ki ne vettesseék mint némelyeket ezzelfenyegtet az Ur Isten. Pro. 20 v. 17. Jer. 16 & 19 v. 34.

Azokaért Nagyságos Atyám, az Iok sőp hatható vigasztalások között, mellicket Isten az megsebesedetűeknek orvoslására készítet és az Szent Bibliában, mint valamij patikában, leírt: vagy az Philosophusok írásai és sőp Historiabeli példák mutathatnak. Nem kevesé enyhitheti Nagyságodnak keserűségét az

Viban

Vrban el alut Vr-fi maghzat-
tyánac czendes és édes álm-
hoz hasonló ki mulása, és tib-
teffegestemetsege.

Augustus Czáfár felől ol-
vasuk, hogy ha mikor hal-
lotta, hogy valaki kônyű, és
bép czendes halállal végezte
életét, mindgyarást azt mon-
dá: En-is, ugymond, olyan
halált kéválnék magamnac:
Istennec több beneficiomi, jó
téreménye közzé bámlálhat-
tya azért Nagyfághod ezt-is,
hogy nem kénberittetet eg-
gyetlen egy czömöteinek ho-
bu ideighlen valô bôrnyű kén
benvedészet, orditással, röttö-
gessel

géssel, és nehéz hankodással
való ki mulálát nézni, az mint
hallyuk és láttjuk hogy
fokak bóktak élete-
ket végezni.

Nagysághodnak alázatos
Kaplánnya Kovaábnai
IMRE Szepfi Ecclesiá-
nak lelki Paátor.

25/18

KEgyes olvasó az vigázás-
 bā miczoda hasznok és az
 testi bátorságban micsoda ve-
 fedelmek legyenek. Sok idővel
 ennek előtte való dolgok meg-
 mutattják, mind az B. írásnak
 tanubizōság tétele betint mint
 pedig az régi bölczeknek írá-
 sok szerént, bizonyos okokra
 nézve, hogy mikor az írás tu-
 dó olvas valamit tudománt ön-
 nön maga életre ottán mind-
 gyarást vigyázzon, és előtte
 tarcza mint amaz jó ácz viseli
 az idegnek utat, meg mutatja
 mesteriségét, mellyért embe-
 rekről dicziretet véßen, sőt bé-
 ri fölöt való jutalmátis véßen.

Akkép=

Acképpen az ki hallya né csak
nem csak mint valami félnek
fuvását fülę megül boczáttya
avagy valamipengő czimba-
lomnak pengését, melynek fé-
mi magjárázatra való értelme
ninczen mulattya el, hanē ér-
telemmel felőle bešcl tudako-
zik, értekezik elméjébe emle-
kezetre rakogattya, hogy az
mikor helye lévén, tudgyon
rólla állani. Legyen ottan
mingjárást utad előttd amaz
igaz ut az Iesus Christus, ki i-
dejét ez földön héában né mu-
latta, még bintén gyermekfé-
gébenis, mikor tizenkét eštē-
dős vólna, vigyázók lévén az

ő büle-is magokról és fiokról
gondot viselvén, az Isteni
bölcséletben, banattal és kefe-
rűséggel noha látogattatak,
mind azon által ismet megör-
vendezették, mikor látták fi-
oknak dolgában való előme-
netelit az Doctorokkal és irás
tudókkal való disputatioját.
Nem csak penigh magok, de
mindenekis halván az ő tudo-
mányát nagy almélkodással
czudálkoznék vala rayta. V-
tat mutatá ezel az ő dolgával,
mind az ő hallásával az jó in-
dlatú és természetű, nem csak
gyenge gyermekeknek, de
megh az öreg embereknekis

az ő életében való vigyazásra.
Sőt megh több ideigh való éle-
te-is az embernek bép példa
az ő czelekedeti, csak binten
az ő megh fogattatalának ide-
jén való dolga, ki berelmét az
ő tanítvánihoz meg mutatván
inti vala őket, hogy vigyazás-
ban és imadkozásban foglal-
nék önnön magokat, késcrtet
őket ne találna, és így amaz te-
fti batorsággh őket vesedelem-
re ne vinne. Ió és kegyes in-
dulatból mit czelekedték lgyé
az vesedelmes időnek köze-
pette amaz Arimathiábeli Io-
seph, és amaz Nicodemus né
csak az napnak világosságábá
vihar

vigyáztanak magokra, de
még h estvének és északának
idejénis kik nec nevék mindez
ideigh fen állot, fen-is áll vi-
lág h végezéti g. De vi s ont ag,
kik sem másnak jó és Istenes
dolgokra né vigyáznak csak
testi batorfághra boczátt yák
magokat, mind az ket fülekre
eleget akarnak alúñi, ma id an
csak azt kezdik hallani az mit
Christus Urunk az ő tanítva-
nijnak: Alugyatok, ugymód
immar az menij elégh. Még is
ha csak ellyen egyegyű mon-
dásal meg elegend nec minden-
kor, elegendendő halákat ezek-
ért is nem mondhatnának. De
mikor

mikor az Felséges Istennek
 kénczie és Gazdagfága az ő fi-
 ában megh jelentetik mi-nek-
 űnk, és azt nem vesűk halaa-
 doképen, illendő hogy a m az
 haladatlan Sidoknak mondat-
 tatot űava mind azoknak fejé-
 re űállyon tudni illk, hogy az
 űent gyökertőlel űakaztassa-
 nak, hogy töbűr Abraham-
 nak fiaj ne mondataűűánac, űe
 az Ecclesiának tagai ne legye-
 nek. Sőt másodűr ugyan az o-
 nok az égő tűzre vettetteűűe-
 nek : kiknek egyeb haűnak,
 kik az Christustól tául jarnak,
 az őröcke való győtrelemmel
 ne legyen, az igaz itélő Biró-
 nak,

keménysegét megh érezzék.
Hól mit czelekedgyék az élő,
ki vagy ifiu vagy vén? Bóllion
magában amaz Davidal, ki
mind ifiuságát mind vénsegét
meg rostálván mondgya vala:
Az te parancsyolatidnak vtát
azt czelekedgyed, hogy ért-
hessem. Ezen Istennek b: em-
berével még-is mondgyuk:
Bonum est mihi Domine quod
humiliaveris me, vt discerem
Iusticiastuas. Az az: Iól tót-
ted Vram hogy engemet meg-
aláztál, hogy tanulnám az te
igasságidat. Vgyan ottan még
is azt mondgya: Ackoron né-
vallok bégent, mikoron az te
parán:

paranczyolatidra nézek. Az
gyermek miben tiſtogattya
az ő öſvényet? ha azt őrizendj
az te beſéded ſzerént. Bóldo-
gok tehát kik az ő vtokban tö-
kéletéſſek, az kik járnak az I-
ſtennek törvényében. Eletét
akariaé valaki hoſſſabitani?
Elljen Iſtennek. Akariaé rôvi-
diteni? Elljen az teſtnek. Mő-
dottak mindenkör az hivek,
mijs mondgyuk azt, hogy,
vagy élünk vagy halunk Iſte-
né vagyunk. Rövidé életed?
Iſten akarta. Hoſſſué? Iſten
engette. Dominus dedit Do-
minus accepit ſit nomen Do-
mini benedictum. Az Vratta,
az Vr

az Vrel vette, legyen áldot az
Vrnak neve.

Ennekis az kegyes termé-
betű Vrsiunak Bedegi Nyari
Ferentznek élete nem czuda
tehát, hogy tovább nem terje-
det, holván amaz Agoston
Doctossal: Vocant ante tem-
pus boni ne diutius vexentur
à noxijs. Az az, Időnap előtt
ki bolittatnak ez világból az
jók, hogy az Istentelenektől
ne gyötrettefflenek.

Ritka tehát amaz emléköz-
zetre öröcke megállando pél-
da-is, az emberek között, melj
amaz Ezechias Istenfélő Kir-
ályban meghaláltaték, kinek

40/B
élete úgy meghosszabodnék
mint annak.

Sőt sem ennek ez rövid van
dör időben emlékezetre az I-
stentől elő állatot Iffiu ember-
nek Czombor Martonnak é-
lete, hogy meghöviditenék
nem czuda. Ha kivalképpen
Istennek elrejtet titkos tana-
cson melléje tessük kiben mit
éltet legyen az bent Isten, ez
kiczin rövid idő alatt iráskaja
alkolmasson meg mutattya,
ki mind maga életére s- mind
máséra vigyázó volt, vigyaz-
ásatis penigh emlékezetben a-
karta hadni, ha életét az Isten
meg nem rövidítette volna.

Mind azon által ebbenis jó akarattya az ő hazájához, nemzetéhez, vrakhoz, vrfiakhoz. Nőmös vrainkhoz és kegyes indulatú fiakhoz, köz rendekhez és minden rendbeliekhöz megh mutatta.

De kivalképen hogy amaz Tekintet es és Nagyságos Bedegij Nyari István Vrunknak kegyes és Isten szerént való élettél meg ékesítete Hazastársa az Nagyságos és Tckintetes Telegdi Anna Asszony, az Annyaszent egyházának kegyes Daikája és patronóia, nekemis penigh jó akarattyaólbarmazot tepláló kegyes Patronám,

tronám, ez kicsin munkámat
 fiahoz való berelméből, az fe-
 lül meg nevezet Atjánkfianac
 Christusban holtá nem hatta,
 hanem az keresztényességben
 kiczin maradékiának édes há-
 zánkban, ez vtolso időbe ha-
 nára és épületire ki igyekezett
 az embereknek böme fenyee-
 leiben holtá után boczátani.
 Haladatlanak egy keresztýé-
 ni nevel nevezet embeunec fé-
 kel lenni érette. Sőt Istent kell
 diczérni, kérni hogy effele ke-
 gyes indulatban egyebeket is
 az bent Isten indiczon és tam-
 azzon naponként megh rom-
 lot édes házánkban.

Kinek példa adása marad-
gyon végigh emlekezetben
emberek előtt, az fent I-
sten előtt penigh ked-
veltségben,
A M E N.

Az Waranaj Magyar Ec-
clesiában lévő lelki Paz-
tor, THOLNAI Iános.

ELSŐ INTÉS.

Hid el hogy az Isten mindeneket jól lát.

SOkan megh. bintén az
 jó indulatu iffiak között is há-
 nyat homlok mennek iffiuságok-
 nak idején az gonosbra, mely ab-
 ból származik: 1. Azt gondolják
 hogy az VR Isten nem visel gon-
 dot az mi jó vagy gonos czeleke-
 detűnkre, nem vigyáz rája, avag
 nem tudja mit czelekebbünk. 2.
 Azt gondolják, nem véden bá-
 mot mi tőlünk. 3. Lám, ugymond
 az gonosboknk jól vagyon dol-
 gok, mint bintén az jóknak, sőt
 gyakorta jobban, mert az gonos

ben: Ezentelét, miczoda lehet
 nagyobb bolondság mint azt íé-
 ní, hogy az VR Isten nem min-
 deneket lát, holot az Nap, az ki
 csak egy aprodgya, imassa ő bent
 Felfüggenek, megh is mindenekre
 ki terített világát, megh bintén az
 te titkos kamoradban is, avagy
 világosítása, avagy élető ereje ál-
 tal jelen vagyon. Nem kételke-
 det ebben az pogány Homerus is,
 ki Odiss M azitria:

*Est profecto Deus, qui quæ nos geri-
 mus auditq; videtq;.*

Bizony vagyon, úgy mond, oly
 Isten, az ki jól tudgya, hallja és lát
 aya valamellyeket mi czelekedünk.
 Hid el ezt is, hogy meg íél iöven-
 dő samadásodban, és ha jól cze-
 lekedél, jutalmat el nem veszted,
 ha gonósi, büntetést el nem kerü-
 led, mert igaz az VR Isten és bo-
 szu álló, ő nála soha az bűnös sa-
 badsághot nem lel, nem szenved

bűntetés nélkül az vétek, hanem az hiteleneket, az Istenteleneket az szentségűröket, az gőköföket az hamissan esküvőket, az istialanokat, az paráznakot azokkal egyűrkik Anyokat és Anyokat nem bocsúllik, az bírkózodokat, átkozodokat, halálos sentenciával megh sentenciázza. Az ítéletről hon az bizanságok: Megh ítélezhébe világot az VR igazságban Psal. 95. Az haragnak napján, az ítélesek napján meg fizet az VR Isten mindeneknek az ő czelekedetek szerint, ad Rom. 2. Minnyáian állani fogunk a Christusnak ítéle beké elöi, és minden magáért számot fog adni, Rom. 14. De legh inkább az entánításomhoz illik Syrach. 11. cap. örövendezze isten, megh istüségében vagy gyönyörködend az jókban az istüvedet, iáry az te bemednek uaiában, és az te bemednek tekinteri-

ben, de elhagyva, hogy mind e-
 zekért az V R Isten ígéhetet elő-
 vonson az ítéltre. Hogy pedig
 az is megh szokta tántorítani az í-
 stu elmét, hogy az gonoszoknak
 bintén oly állapotok vagyon az
 világh seréni, megh gyakoriáb-
 b ündöklőb, mint az ioknak, ez í-
 gedet megh ne czalljon, mert ez
 világh olyan, mint az madaráé,
 ki midőn az madarat megh akar-
 ta foghni, el megyen, és szép édes
 buzát hint az madár eleiben, hogy
 ő rekezhesse hálójában, és az után
 torkon ragadván őiet megh foyt-
 tassa, innen szokták mondani:

*Fistula dulce canit volucrum dum de-
 cipit auceps.*

Ighen szépen ből az lip midőn az
 madaráé az madarat megh akarja
 foghni. Így bintén ez világh so-
 kat ad, és ha sokat nem ad is sokat
 íghér az embereknek, hogy őket
 azonközken az ő Vrának, Feie-

delmének, az ördögnek tőrre ke-
ríthesse, de keserves lészen az vége,
csak ez világh ferént is. Iatzo-
ráta ez világh Policratest az Samos
Sigherbélieknek Feiedelmeket, ki
felől *Valerius Maximus* azt írja hogy
soha életében kárt nem vallow, s ep-
arany gyűrőt az tengerbe bé ve-
tette, hogy csak egybec kárt valla-
na, de az mely hal el nyelte volt.
annakutánna konyhaiára hozták,
és az szakaczok az gyűrőt benne
meg találván, viscontagh az Ki-
rállynak bé viték, immár annjra
volt dolga, hogy soha nem ké-
relkedet ez világnak tőkélletes ba-
rátságában, azon közben Darius
nak egy Orontes nevű Capitán-
nya el foghja és az Micalessum he-
gyen keresésére febürete. Mit
nem igére az ferencze, ez világh
amáz Istenelen tizenharmadik Ie-
nos Papának, ki mind azon által
az Romai polgárokiól megh fo-

gataték, és nagy gyalázatosan enel-
 őletteik megh az iömlőzben *Ful-*
gofius lib 6. *Dionisius* Siracusa-
 nus hatalmas Kíráijnak addig hí-
 zelkedék ez világh az ő aiándekei
 val hogy annakutánna gyalázato-
 san Görögh Országban való bu-
 dosásában lön halála *Aelian lib 6.*
 Ezek megh csak az ő iö akaróioke-
 tole ez világról büntetuenek megh,
 míczoda hasznát végyek világh
 ündökléseknek halálok után meg-
 mutatya az Lázárnak gazdaghia,
 ki sok vigh lakási, fris öltözeti,
 gyönyörűleghe után, mene örök
 gyalázatra. Mert ugyan-is, nin-
 czen diczőseges győződelem ahol
 ninczen testbéli győzőlem, ez é-
 tetnek hát diczősege, az örök élet-
 nek kissebsege, ez etetnek
 gyalázatya az örök élet-
 nek iuralma.

II. INTES.

Halgató légy.

PYthagoras az ő halga-
toinak avagy tanítványinak,
az mint *Petrarcha lib. 3. Laertius*
lib. 8. írja, oly iörvényt írt völt az
iöbbi közöt egyyet, hogy valaki
ő tüle akarna tanulni tehát őt eges
ébtendeigh csak halharna, közön-
seges helyen se disputálna, sem bá-
torfággal semmit ne beßellene.

Követte ezt az Socrates, kí bép
iörvényeket írt az halgatásról, de
tellyességgel az állástól nem fogia
megh az embereket, hanem csak
hogy minden okossággal állhat-
na, felelte ighen megh kívánta az
okos halghatást. *Syrach. 22.* Di-
cziretes dolognak tartotta az mód-
gyával való nyelvenek meg tartoz-
tatását, azért mondgya vala: *Quis*

dabit ori meo signaculum? Vallyons
 kiczoda ád az én Éáiamra reke-
 ſet? Salomon Proverb. 21. Qui
 custodit os suum, custodit animam su-
 am, qui autem inconsideratus est ad
 loquendum, sentiet mala. Az ki, ugy
 mond, megh őrizi Éáíát, életét őri-
 zí az megh, az ki penigh magha
 gondolatlan áll, nem kerül el az
 veszedelmei. Mi ezek nem kár-
 hoztautak a termésnek ssep áján-
 dékát az állást, midőn ily igen til-
 tottak az állástól az emberek,
 hanem csak az állásnak tanu-
 sághát ájánlottak, mert az állás is
 mestersegh, azért tanulás által iut-
 hani hozzája, tanulása penigh az
 halgasás. Az mikképpen azért az
 ki vitézzé akar lenni, naponként
 fegyverében és jóva háján gyako-
 rollya magát, az ki tengeri habok-
 ban igyekezik őregh kaidokat igaz-
 gadni előtőr, czekely vízeczkék-
 ben sokrauya az kormányhoz ke-

zeit, az ki éneklést akar tanulni es
 löfőrd dudolva egyengeli fávát:
 egy fíntien az ki okosan akar böl-
 lani, búkséggh, hogy az mi az böl-
 lásban az terméketé az ellen ne tu-
 lakodgyék, az mi penigh az okos-
 sághé abban gyakorollya maghát,
 mert minden dolog az maga gya-
 korlása által öreghtül: Halgatás
 által tanula bölteni *Paulus Simplex*,
 ki mikoron egykor sok fő embe-
 reknek gyülekezésiben heridensé-
 ghéből ezt találta volna kérdeni:
 Vallyon az Christus élébbé az
 Prophétáknál? az ielen valók ez
 illetlen kérdésre ötet megh neve-
 rék, annak-utánna nyelvéte ez gya-
 lazatiyáért három ebrendeigh va-
 ó halgatással bűnteté megh, az
 mint *Marullus lib. 4: cap. 6.* bépen
 fel jegyzene. Aghato három e-
 gész ebrendeigh hárában követ vi-
 felt, s egy bóktaia maghát az hal-
 gatáshoz, *Volaterranus iria lib. 21*

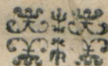
Az halgatás által, midőn az Istennek igbije hirdetterik, az Isten üf-
telteik, az halgatás által az mi
gondviselőinknek, Anyainknak,
Anyainknak semétyek megh bő-
czűtteik, az halgatásból sok jó bār-
mazik, mert az mint Simonides Ca-
tival egyűt mondgyák vala. So-
ha az nem ártot megh, hogy hal-
gattam, de hogy bōllottam gya-
korta megh ártot. Zeno így bōl-
lot ez dologh felől: *Satius est labi*
pedibus, quàm lingua. Iob ha labá-
val, hogy sem mint nyelvvel bōr-
lik megh ember. Az pogányok
közöt Angerona vōlt az halgatás-
nak Isten Aññonya, kii oly forma-
ban írtaak le, hogy egyik kezé-
vel bé lepte az bāfát, mellyel jelen-
tertek, hogy ninczen bēp dologh
az bāynak es az nyelvnek őrizetis
nél. *Alexander ab Alexandro lib. 4.*
cap. 25.

Mikor az Lacedæmonbéliék

vendéghegghben mentenek, az
vendéghek közzül az ki öregbbik
völt, ha az házban mind bé ment
az vendég, fel állot, s az többi-
nek az aytot mutatva, ezt mond-
ván: Ez aytot senki az főt ki ne
vigye. Hogy keveset állanánk,
az terméket is azért adot egy hálat,
hogy sokat hallanánk azért aian-
dekozot megh bennünket két fül-
el. Ez azért fő übí az nagyra-
merendő iffunak, hogy okos hal-
gató legyen. De mondom okos
halgató. Mert bolond halgató
az, az ki minden ok nélkül, min-
den helyen, mindenkor némává
téfi magát, az minémű volt amaz
Theon nevű ember, az ki, az min
Marull. lib. 4. írta felőle, harminz
eghéss esendeigh halgató volt.
Philostatus egy Apollonius Thy-
aneus felől írta, hogy őn eghéss es-
endeigh egy főt sem állot volt.
Bolond halgatók ez mostani Char-
tusi

rusianus barátok, kik ők is arra az
hiteckel kötelezik magokat, hogy
soha életekben senkivel nem ből-
lanak, hanem csak levél által.

Ezek sok képpen vétkeznek: 1.
Mert az szép okos állatokból okia-
lanokká lesznek. 2. Mert az termé-
setet mint kegyes Annyokat sőm-
ben gyalázzák, ki báiat és nyelve-
adot nékik, ők penigh czeleke-
dettek az mutanyák, hogy
ő nékik búkséghek nem
vólt réá. 3. Mert fes-
lebaráttok által
lok nem éppül-
het.

III. INTES.

Szemérmertességet köves.

SZép jószág az szemérmertességh, az mely az iffiakban virághzik, az vénekben gyümölcsözőzik, annakokáért illik hogy ezt író könyveczkénkből, ki ne rekezzük. Kétképpen szokott lenni: Beféd és czelekedet által, mind az kettőben az Szemérmertességet igen igben követted. Mert az elemének tüköre az Szemérmertességh által meghpirult oriza. Idvőzi önknek Anyja az Szűz Maria az Szemérmertességhnek dúczóssághes példája. Maga úr házában, midőn az Angyal hozzája ment, olvasta az Esaiás Prophetának hetedik részét, mely vagyon az Szűznek tőleséről, bé menvén az ifjú bé menésen meghűdedet, kössőne, tit hal

it halván az semérmertelőség mialatt
 negh nem felelt bešédére, hanem
 elvéghiére, hogy az ő Vrának for-
 gantatásait meg értheine, nem
 czaczo go bešéddel, hanem csak
 egy quomodoval, egy miképpen
 nel akará az dologhnak véghére
 menni. Ezen semérmertelőség a-
 tánla az bűnös Publicanust az VR-
 istennek, ki még csak semeit sem
 meri vala az éghre fel emelni, az
 ő bűneiből származot semérmertel-
 séghe mialatt, ellenbe penigh az ma-
 gában bizakodó semtelenység gya-
 lázza meg az kevély Pharisaust,
 Luca. 18. Bešéded azért semér-
 mertelőséghe mutatson, mert az be-
 šédhéli semtelenység selete ighen
 meg rutintya az emberi. Mi nem
 az étek, mely az bádiban bé származ-
 zik, hanem az tisztalan bešédet un-
 dokit meg. Nem csak el kel pe-
 digh rávoztatni az saytalan bešé-
 deket, de sőt meg nem is kel hal-

garnod azokat, az kik az semér-
metességet arultak. Tekincze meg
amaz sêp iffiu az Ioseph az Iacob-
nak fia mit czelekedék, semérme-
tességhe ellen való sôkat halla az ô
semtelen Assonyától az Putiphar-
nak feleségheától, nem szenvedheté,
el fuitá, és megh sîntén mentejét is
kezében el hagyá, hogy sem mint
tîbia sîvét annak tîbiátalan be-
dével megh ferteztetné. Czele-
kedetünk által való semérmetessé-
günk helyhesterik iárafunkban,
mozgásunkban, üléfünkben, &c.
Altal haghiák az semérmetességh-
nek línéáiát, azok az Vdvariak,
kik midôn iárnak, csak nem u-
gyan karika formára igyekeznek
lépni, vagy ugyan singel merik lé-
péleket, hogy valamiképpen mint
az ôsek el ne véczék ugrásokat.
Nem hozzánk illik, minékünk fér-
fiaknak iárafunknak kel lenni oly-
nak, melyből erősségünk, és alha-

iatosságunk tessék ki, hadgy ked-
veskedgyenek az Affonyallatok
iárásoknak és ruhazanyoknak sok
féle külömb külömb módgyával,
had haioknak sok képpen való fel-
tekeréssel: Mírólunk az Poeta
azi mondgya:

*Forma viros neglecta decet. Incessus
simplex.*

Az férfiakat egyegyű iárás és el ha-
gyattatott abracarékesű. El hid-
gyed, az mint az haiónak az ien-
gheren, iók veszedelmes köbiklák
ronioi, ugy az kemérmetességnek
vadnak iók ellenleggi, azért el-
voztassad az híván el veremedet
erkölcsűeknek iárláságokat, az kik
tréfának sine alatt az iók alá mér-
get iókraak önteni, és lágyfágoakat
az férfui vastagságot megh: ö-
lenniük. Illetlen bört ha hallás, or-
szád rayta megh pírullyon, vay ki
fép bín az mely az kemérmetesség-
ből barmazik. Az Aristotelet-

nek

nek leányát kérdeuék völt megh
egykor. Mellük völna cz világ
eg seb sin? Azt felelte völt hogy
az mely az Szemérmetséghből
embernek orizáián barmazik.

Az Historiák ből, sokakat hoz
hatnék elő, az kik az Semérmetsé
séghért halált szenvedtenek. Lu
cretia az Romai Collatinusnak fe
leséghé, tisztességesen élhetet völna
az emberek között, az után is, mi
kor az hitetlen Tarquinius erősa
kat czelekedet vala rayta, mert hi
sem nem lehet ott gyalázat, az hól
ninczen gonosra ingerlő akarai,
de az istia, és megh győzhetetlen
Szemérmetségh nem hagyá élni.
Sab. lib 5.

Boeotiában, egy Scedafus nevű
ember házához bálloz völt bé két
iffu, kik Scedafusnak baráti völt
tanak, de midőn ő maga hön nem
lévén, két bép eladó leánya gaz
dalkodnék igen igen emberféghé.

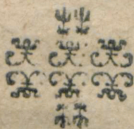
sen ez két íffunak, ezek tellyeslek
 lévén rut kívánsággal, erőszakol
 czelekedének az két szűz leányon,
 kik megh várván, hogy az lairok
 házokiölel mennének, mind az
 kenő az ház közepin egy harsár-
 ral által ötötte szűvét, és az Anyák-
 tól halva találtattak, akarták ezzel
 megh.bizonítaní, hogy ha külső
 testi semérmetességek megh feret-
 tetet, belső szűv béli tisztaságok al-
 hatatosan megh maradot, Fulgof-
 lib. 6. cap. 1.

Hölugh semérmetességét megh
 taria az Brasilla nevű szűz, kit, mi-
 kor egy saytalan viűz megh akar-
 na seplősní, így szólla: Engedgy
 az én szűzességemnek, és olyan lű-
 vet adok te néked, az mellyet, ha
 megh elendeb, semmi seje fegyver-
 tenéked nem árihat. Tetzet az vi-
 ténnek az ighíret, és az keriben be-
 menvén vele, az szűz egy lűvet fa-

kaztala le, meghévé, s-ezt mondá-
lme hogy az fűnek hatható volia-
ról ne kételkedgyél, én raytam pro-
báld megh először. Ezt el hívén az
viléz, ki voná fegyverét, és az lé-
ának nyakat el vágá. Így tartá
megh halála által az Brasilla az ő
semérmetes hőzességhét, ki ha tel-
lyességgel nem követheünk is cze-
lekedetiben, mind azon által mint
az drága szagu violának bínét, ugy
óltalmazzuk semérmetességhünk
nek ékességet, mert az mint az Sze-
mérmetességh jó híri nevet, ugy az
semtelenégh az embernek feiére
hólia utánis gyalázatot hoz.

Hallyuk semtelén mesterességhét,
amaz Aurelius nevű Romai Kép-
trónak, kinek minden gyönyörű-
séghe abban volt, miképpen leg-
több magok viselésékkal az tiszá-
talan semélyeket le irhatta. Plini-
us bizonyfággal tehen semtelenéghé

ról. Olvassuk amaz Aristogiton
 Athenasbéli Orator felől, hogy
 oly semtelen volt, hogy az eghé-
 város semtelenséghe miatt, ebnek
 nevezie. Volater. lib. 13. Laifnak,
 Phrynének, Canarcének. Phæ-
 drának semtelenséghe hól: iete-
 mekről: is nem egyéb, hanem az
 utolsó ítéletnek napián leendő iú-
 fogia megh eméltiení. Az után
 miben hozza őket az ő sem-
 telenségek, meg írátatik
 Apocal. 22. vers. 15.

IV. INTES.

Haragodat megh győz-
zed.

FElette forgalmatofan
az haragh iariastól embernek
maghát megh keloni, avagy ha
tellyességgel megh nem ohaynya
maghát, zabolázza megh az ha-
ragot, mert az harag annőra meg
haborítja az elmét, hogy véghtë-
re az okosságától is megh fosnya.
Aly ellene azért az haraghnak ha
lehet, engedgy ha nem lehet, mert
megh vagy on írva, Rom. 12. Date
locum iræ, adgyatok helyt az ha-
raghnak.

Jacob az ő bátyjának az Esau
nak haragiának engede, és az be-
telegghes iürés, benvedes tanácsai
fogadván inkább akará meffé főlc

re budosni, mint az ő bátyjának
 busulását fel gerjesztetni, és megh
 tére akkor midőn alita az ő Anya-
 fának czendefülését, Gen. 36.

Vigyáz hát erre mindenkoron,
 az miből láthatod ebesseged által,
 hogy haragod származnék, ved e
 leit haragodnak. Vegyed tanács
 zat, ha nem énnékem, bátor csak
 amaz Athenodorus Philosophus
 nak kit mikoron Augustus Császár
 iól tartot volna maga általán, azt
 kérde iölte : O Philosophé, mit
 adiz énnékem az én ió tartásom-
 eris? (ne iréld, mint ha pénzt ké-
 vánt volna ő gazdag lévén az he-
 gény deák embertől) Felele Athe-
 nodorus : Ihón ez tanácsomat az-
 tom: Valamikor megh haragh-
 iol, soha haragodban addig sem-
 mit ne czelekedgyél, valamigh e-
 őssör az Görögh nyelven az A
 B Cét el nem mondod, mert iöl

tudgya vala, hogy az haragnak
első geriedezőleg h gonoszbik fi-
kráia addigh megh győzetenék,
Rhodigin. lib. 23.

Plutarch. in Regum Apophteg. Az
Thraciai Coys nevű Király felől,
ez mostan említet Rhodiginus u-
gyan azon 23. könyviben írja,
hogy ő igen kegyetlen haragu em-
ber volt, haragiában sokakat meg-
ölt ezak kiczin dologhértis, azért
midőn egykor egy űveges egy szép
drága űveget hozot volna hozzá-
ja, hogy megh venné, megh vévé
drága pénzen, de romlandóságai-
látván, fél vala azon, hogy az föld-
gai közzül valaki el rontaná és ha-
ragiában maghát megh nem tud-
ván mértekelni, nagy illelenségei-
czelekednek, ragadá azért az szép
űveget, és az földhöz czapá.

Megh előzé az haraghot Abra-
ham és Loth Patriarcha, midőn ez
két embernek Pastorí Béthelben

megh nem alkhatnak vala, az iő-
vendő haraghnak el távoztatásá-
ért mind ketten onnan el költözé-
nek. Abraham bé mene Chaná-
næában, Loth penigh Sodomá-
nak tartományára állá, Gen. 13.

Hogy ha penigh valaha törté-
nik, hogy nem te az haragot, ha-
nem az haragh iégedet megh elő-
és süvedben ideig való állást vér-
czeleked ezt: *Da locum iræ*, adgy
helyt az te haragodnak, ragas hely
penigh, mert hová inkább megh
sörítod, annál kegyetlemb. Az
hely, az melyre kel állítanod, az,
az te okosságod, engedelmesseged,
iűrésed. Énvedésed. Ha iégedet
valakinek embertelen beféde, vag-
mód nélkül való czelekedete, ha-
ragra indit, olya légy, mint az kí-
gyermek, ki bőséur nem sokot ál-
lani, gonozságot nem sokot gya-
korlani, hanem mindennek ő iőllé-
áttatlanúl fármaznak.

Hallatlan péppélda mellyet mostan az haraghnak győzedelméről elő hozok: Seneca lib. 3. de ira ezt írja: Egykor, úgy-mond, az Athenæ városnak követői bizonyos követseghben menienek vólta az Macedóniai Philep Királyhoz, és midőn minden dolgok felől nagy emberseggel véghezvétel vólna vélek az Király, iób befédi közöt monda nékik: Mondgyátok megh nekem, mit czelekedhetem megh az mely kedves legyen az Athenæ Varosbélienél: Felele erre egy az követek között nagy embertelensé kinek neve vala Democrates, és monda: Semmit, oh Király kedvesb dolghoz az Athenæ Varosbélienél nem czelekedhetel, mint ha magadat fel akasztod: ezen, az mint hogy illet is, az Király megh haraguvék, de hertelen viszontragh megh czendefedék, és iám borból

gati is az zendülestől megh tiltja,
 hanem csak azt mondá az iób kö-
 vetekre tekintvén : Mondgyátok
 megh az Athenæ Városbélieknek
 hogy sokkal kevélyebbek azok, az
 kik ily embertelenül felelnek, hogy
 sem mint az kik az büntetés nél-
 kül el halganyák. Ecképpen győ-
 ze megh haragiát.

Charilaus, ki midőn főlgáiára
 megh haragut volna bizonyos
 kokéri, ugy megh győzé haragiát,
 hogy azt mondá az főlgáiának :
 Bizony ha megh nem haragutam
 volna, most ölnék megh, mely
 mondásával jelenté azt, hogy sem
 mi dologh nem eshetnék fépen az
 megh haragut emberiől, *Plutarchus*
in Laconicis. Ezen dolgot írta
Plato felől *Valerius Maximus lib. 4*
cap 1. *Laertius lib. 3.* Rut dolog
 azért az haragnak megh nem mér-
 téklése. *Plato* azt főkria vólt mon-

dani, hogy az haragos ember is
az tanulásra, de nem alkolinás az
gubernálásra.

Auicus Pomponius felől mon
gya Ravisius, hogy noha kilentz-
ven ebtendő volt már az Anyja
hogy megh hólt, és nénnyei s hu-
gajja vóltanak, kikkel együtt lakot
de soha csak egyberris vellek meg
nem haragut. Vgyan ezen Ra-
visius tehen bizonyágot felőle, hog
Alphonfus Tarraconensisnek Si-
ciliának Királynak, soha senki
sem haragos örtzáiat sem bebede
nem látta sem hallotta. Azont írja
Marullus lib. 3. cap. 6. egy Beno ne-
vű ember felől. De az mostani
emberek czufolodván ezt mond-
gyák ezek felől, talám az ebesek
Angyalok vóltak, nem emberek.
Inkább kővenyűk mi begények
minden czelekedésünkben amaz
bestia fene termékető vad Oroblá-

nyokat, kik mindenkör fogokat egymásra czikorgatják, és haragjokat semmi-képpen megh nem mérlekelhetik.

Az Dantes nevű fő Poeta, nem mérlekelheté megh haragját, az mellyet szívében fogadot vala az Guido Polentanus ellen, ki őtet midőn az Velenczes Vrak követseghben hozzája küldötték vala, megh nemhalgatta vala, mely dolgon úgy meg haraguvék az Dantes, hogy mindgyári haragjában megh hala.

Baptista Mirandulanus, midőn vitézi módra az Baynokiz ellen ki ment volna, és az Baynok előtt magát el rejtette volna, úgy meg haraguvék, hogy haragjában lováról mindgyári le fordult, és halva találtatott, *Fulgosius lib 9 cap: 12* azt írja hogy hőmével látta ez dolgot. Az haragról akarom hogy

az Bencitait is erczed, Syrach. 28
 Émlékezzél megh az Vrnak felel
 méről, és ne haragudgyál az te fe-
 lebarátoddal. Item cap. 30. Az
 haragh tartás, megh rövidini em-
 bernek idejét, és idő nap előt elő-
 hozza az vénseget. Proverb 27
 Nehéz az kő, és terhes az főveny,
 de mind az keűnöl sullyosab az
 embernek haragia. Tehát figyel-
 mezzel az Propheta intésre, mel-
 lyel íntésemet bé zárlom: Psal. 4,
trascimini & nolite peccare. Hara-
 gudgyatok de ne verkezzetek. Te-
 is illendő-képpen haraguds-
 gyál, de a haragnak rabs-
 ává magadat ne tes-
 gyed,

V. INTES.

Ió tétemény helyében
jóvallégy.

HA valaha valaki tevéd
valami iót ión, igen búk
seghes dologh, hogy arról megh
emlekezzél, és annak megh hala
lálára igyekezzél. Mert vallyon
micsoda teher nagyobb emberre
lenfegh, mint megh nem fizetni
azt, az mit mástól vónél. Az én
életem berént penigh, nagyobb
bamban és mértékben kel meg ad
nod, hogy sem mint vétted, mely
re int bennünket, az mi közönle
ghes Anyánk az föld-is, mely egy
keves magot gyomrában be vé
vén, az bántó veió embernek ház
annj, hoz annakutánna érette.

Sokat irtanak mind az hálada

Franciscus

rosságról, s mind penigh az haladatlanságról az bölcsek, mellyekkel ha iniésemben élni akarnék, csak ez öltödik iniésem. is egy egész könyvre nevedkedhetnék. *Mimus: Beneficium qui reddere nescit, iniuste petit.* Az ki az jó iéreményt megh nem tudgya fizetni, hitelesenül kéri az.

Czuda dolghor ír egy Appion nevű bö befedű Görögh Historicus, mellyet bizonyít A. Gellius. Azt írja az haladatosságról, hogy egy időben egy Androdus nevű embert sentenciáztak volt oly halálra, hogy az Theatrumban mindeneknek főme látára az Oroslányokról faggatnának el, kit mind az Oroslányok eleiben vettének volna, egy az Oroslányok közzül mindgyárt hozzá fűtá és az többirol kezdé őrálmazni, és kezdé az embernek felelre igen hízelt.

kedni, az ember egy cökbörtet vala nem kiczin sefelemmel, de bizonyosiekról az Oroslányi megh ismeré, és cñs kezdé iörlöghetni, mely dolghoi midön nagy almélkodással az ielen való nép nézlelné kérdék, mi volna ez dologhnak az oka, amaz kezdé megh befelleni, miképpen egykor budosiában talál völte egy barlangban bémenni, az hova kiczin idő múlva az az Oroslányi is bémenni völt, és nagy keserveffen mutogatta lábát, melyben egy iövistöl völt, miképpen ő anól fel szabadította, és három eghétfestendrígh az barlangban az Oroslányi prädával tartotta, az után iöle el iöi, az az minni bizonyosiekról efében vöti, az az Oroslányi az véle iöi iö iétemerő akaria most is ez czekkedetivel megh halalni.

Rueneies vad az Tigris, de

mínd

mind azon által egy Demetrius
Physicus írta felőle, hogy abban is
az haladatosság meg találatot.
Hozza elő Fulgosius lib. 5. cap. 3
hogy egykor az Tygris vad egy
mely árokban eynete volt bé oly
soros helyre az fiát, hogy semmi
módon onnan ki nem vehette. a-
zonközben állotta meg az közel
való utat, mellyen midőn egy em-
bert meg látott volna, hozzá su-
tamék, meg ijede az ember mint
sene vadtól, az Tygris nagy gyen-
ge harapással ruháit meg fogta,
és kezdé az hely felé vonni, az holt
az ő kőlyke vala, az ember egye-
ket sem mérteni, megyn voná-
sa után az Tygristnek, hogy az
helyre iutá, meg látta az kőlyköt,
és ebeben vévő, mi volt az oka,
hogy az sene vad őtet oly ighen
gyengéltette, fel hozá az veremből
és utyára erezdé, de az sene vad,

hogy

hogy szolgáltyát az embernek
meghalalna, valameddigh az
vadak miatt az erdő fele vala mind
addigh el késeré és minden vadak
ellen őtet óltalmazza.

Mit czudalkozunk hát ráta mi-
dön Ruffinusnál azt olvastuk, hogy
egy nősten Országy Aegyptius
Macariusnak mindenféle fő gála-
torított, ezért hogy kölikeinek fa-
cs és könyvező főmeket bizonyo-
orvosságok által megh gyógyí-
ta volt.

Ha kérded penigh islem kikkel
kell ismerned, avagy kikhez kell
haladatosságotat meg mutatnod
ám bé foglallya intésem. Min-
denekhez tudni illik, kik véled is-
mernek. De megh is azt mon-
dod, ugyan nevezet ferent akar-
nám tudni azok kik legyenek. I-
hón édes kis Paternusom ismét ked-
vedet czelekestem. Mindenek-

nek elötte haladatossághodai az te-
terempítő és óltalmazó Istenedhez
mutasd meg. Gyakorlatossá-
gal megh czelekeksi vala ezi az Ia-
cob Patriarcha, ki Gen. 32. ezi ki-
állya va'a: Domine, minor sum cun-
ctis miserationibus tuis. Kiseb va-
gyok Vram, minden könyörü-
le segédnél. Ezi czelekedé az Izra-
el népe el hagyván az veres tenger-
nek habjait, Exod. 20. Iudith
Aßsony győzödelmessen iárván,
Iudith 3. Iudas Machabæus az el-
lenségheől fel szabadulván, 2. Ma-
chab. 1.

2. Az Isten után az te édes fülle-
idnek az Tekintetes és Nagyságos
Vardai Kata Aßsonnak, Berelme-
Nagy Anyádnak, és az Tekintetes
és Nagyságos Bedeghi Nyári Ist-
vánnak, és Telegdi Anna Aßson-
nak Berelmes Anyádnak és Anyád-
nak tartozol jóval lenni, mert Isten

után az te ez világhí életedet egye-
dül ezeknek kööshered.

Az Golya madár felől írják,
nem csak az természet vizsgáló böl-
czek, hanem az Szent Ambrus, és
Szent Balás Doctor is, hogy az ter-
méseitől oly tulajdonfágghal va-
gyon meghajándékozta, hogy
mídon lánya az ő vén fülő Anyá-
nak erőtelenségét, színién úgy hord
enni néki, mint kiczin korában ő
néki hordot az ő Anya, és ha kén-
serítetik ki repülni az fűekből, az
fő golya az őreghnek teste alá re-
pül, és amannak repülésében való
erőtelenségét úgy segéti.

Emlekezik Valerius Maximus úgy
írta lib. 5 egy hálaadó Asszony-
sallat felől, szazírja: Egy időben
Szer volt foghságban neminémű
fékeiért egy őregh ember, ki oly
sentenciával sentenciázta: volt
vőgh, hogy az foghságban éhel

olcsának meg, mint lő az dolog
ment az Tömlőz tartó eieiben az
fogoly embernek leánya, ki akkor
foprtatos Asszonyállat vala, sok fi-
rával nyerte meg azt, hogy míg
az Anya élhet meg halna, ő neki
lenne szabad járása az tömlőzben,
de mikor bé mégyen vala, min-
denkor meg kerelik vala nála, hog-
semmi fele eledelt bé ne vinne, től-
sok idő benne, az vigyázok czu-
dalkoztanak rajta, hogy az em-
ber az éhség miatt, oly sokkaigh
meg nem halna. Egykor bé me-
ne az Asszony, vigyáznak utánna
az őrizők, tehát lányák, hogy az é-
des Anyának házában foprtató em-
lőjét adta, s úgy foprtatja. Ez
nagy leány kegyességét látván, ie-
lennek meg az tanácznak, az ta-
nác ez dolgon el czudálkozik, és
nem gondolván az öreg ember-
nek kegyessel az leány kegyes in-

dulatért az iömlőzből ölei fel szabaditák.

Méltó hát minékünk és sűleinkhez íó téteményünket megh mutatunk, mert a mint Thales mondotta régenten : *Qualia in parentibus contuleris beneficia, talia in senectute à liberis tuis expecta.* Az minémű jóval vagy te az te sűleidhez, olylyal lésnek te hozzád vénsegednek ideien az te gyermekid.

Háladatlan lön Orestes, kí az ő Annyár Clytemnestra Asszonyt kí méletlen mégh ölé.

Embettelen vála sűleiséhez az első Alphonfus nevű Királlyá Lusitanának, kí csak azért, hogy az ő Anya másodszor férhez ment volna, iömlőzre vetette, hól megh is hól Ravissus.

Háladatlanoknak találattanak mind ez egész világh előtt az Babiloniáiak, kikre midőn az Vároft

Dariusz meghállotta volna, An-
nyokat mind kiűztek az városból
az egyéb Atsónyállatokat penigh
azokon kívül kikkel bőlghattanak
mind eggyig felakasztottak. Herod
lib. 3

Kel harmadszor azokhoz halaa-
donak lenned, az kik felnevelte-
nek, oktattanak, tanítottanak.

Aelianus lib 3. de varia historia.
Azíria, hogy egy Patrae nevű Vá-
rosban egy gyermek tartogatói és
nevelt egy kis Sárkányt, mellyel ő
gyakorta játszodozott, és kedvesen
mulatozott, sok idő elmulván neve-
kedet fel az Sárkány, az polgárok
szilárdván féltek tőle, boczártottak
bő egy vadon erdőben, azonköz
ben megh nevedvén az gyer-
mek is, az ki annak előtte az ne-
velte, menő bé azon erdőben, sem-
mit nem reménlvén immár az Sár-
kánynak ou lakása felől, imé esék
az rolváiok kezében, hól midőn
kiált.

ziáltoznék közöttök, bevát az er-
dőben az Sárkány megh halla, se-
gítseghre el löve, az tolvaiokat el
veszte, az ő gondviselőiért penigh
az ki őtet fel nevelte meg tarta.

Sexium nevű Városkában egy
léány nevelt volt fel egy Saskeles-
lyűt, mely az fel neveléért oly há-
radóságot mutatva megh az léány
hoz, hogy valamenny nadarok
foghatot, addigh benne nem ő-
nigh az léánynak nem vüte, Ful-
gosiust lib 5 cap. 2.

Alexander az ő tanítóit az A-
ristotelest, oly nagy hűbadaos-
sággal követte, hogy midőn amannak
hatalma után megh kérdezték volna
mellőker kévanna inkább hogy él-
ne? Philip Királyt az maga Ar-
istotelest, vagy Aristotelest az ő Tanító-
ját: Az felele. Præceptorem. Az
Tanítomat kévannom, mert az
Atyám csak azt czelekette, hogy

legyek, az Tanuom pen'ghazt,
hogy jó, okos és cses legyek, Anto-
nius in Melissa.

Ant'ra megh halalta Gratia-
nus Czár az ő Tanitóiának Au-
sonius Gallusnak jó tereményét, ta-
nitását és oktatását, hogy noha ke-
gény déák volt, de Czártságának
idei'én ugyan Romai Consulságra
emelte, *Auson. in Orat.*

4. Hálaadó légy azokhoz, kik
eszi nyavalyádból fel szabadítottá-
nak.

Naman Syrus, mid'őn az bél-
pokosságától az Elysæus oktatása
ker'ent fel szabadult volna, nagy a-
lándékokat küldött neki, 4. Reg. 5.

Az víz belpokosoknak eggy'ké-
nasonló-képpen czelekedék, Luc.
17. Megh halálá az Christusnak
jó tereményét,

5. Tartsunk jó tereménnyel
azoknak, az kik hazánkban ben-

nünkert megh óltalmaztanak vag
megh óltalmazni igyekeznek.

Midőn az Gedeon az Madiani
táktól megh óltalmazta volna az
Izrael népet, mindnyájan ekkép
pen kiáltának fel: *Dominare tu no
stri, & filius tuus, quia liberasti nos de
manibus Madian.* iudic 8. Te, é
az te fiád; uralkodgyatok rajtunk
mert minket te szabadítottál ki az
Madianiak kezekből.

Rövid időn, bizony minden
kénsegh nélkül az VR Isten ben
nünkert megh büntet, ha ez mi Ge
deonunknak az Fellegetes Babilon
GABORNAK, Magyar Or
szágoknak, Tót Országoknak, Hor
vát Országoknak, Dalmataknak
valamint Királyának, isakaranyát,
farságát, nyugharatlanságát, sok
költséget, éretünk való sok berve
desét semminek alintyuk, és megh
nem köbönnyük, Bizony az Vr

Isten nem külömben mint Gedeon által, ki csak lampású zörgette úgy fégyenítette meg az mi kevély ellenességünket, ez mi meg nevezet Királyunk által, hön volt Országunkban az erő: höl volt az sokaság: höl az hadnak seghetőie és életetőie az pénz: Csak az Hadnagyt keresé fel az VR Isten, azal mindent adá minékünk. Aikár hát az VR Istennek el nem kerüllyük, ha haladatlannok leszünk hozzá.

Azi kérde: Edes Prædicatorom, az mi kegyelmes Királyunkhoz haladatlanságunkat miképpen kel meg mutatnunk: Csak így edes kis Patronusom: En az iobbí az kik Papok vagyunk, és naponként az Istennek Templomában az könyörghésre kezünket fel emellyük, kerjük az mi Istenünket ezen, hogy őt kévánt idő egésség-

ben főkkáigh tarcza megh, ez föl-
dön adgyon néki bődogh bíro-
dalmat, aſſi kinak imárlágát megh
ne utállja, minden jó kívánlágát
ölezzé bé, mind itkón, s mind
mílván való ellenſégheinktől óltal-
mazza megh, adgya bent lelkét né-
ki, hogy ſem jó ſem gonos ſeren-
czeiében róla el ne ſeletkezzen: ez
élet után penigh vigye bé őtet az
menyeknek diczőſſégheſ orſágá-
ban. Ti penigh, kik Nagylágo-
nevét viſelték mindnyáian, hála-
datoflak legétek, mind külfő mind
belfő-képpen: Külfő-képpen mel-
lette legyetek mindennémű ſeghít-
ſéghectek; Belfő-képpen penigh,
nem csak ſaiaſtockal, hanem u-
gyan ſűveteckel vallyátok, és nem
csak vallyátok, hanem egyſer s
mind hűdgyétek is válaſtót Kirá-
lyoroknak lenni. Az köſſég meg
halallja Királyunknak jó rétemé

nyei, ha iſtiben ſorghalmatſſan
el jár, éjely, nappal munkálkodik.
és teherſéghe ſerénti forgolodik a
zon, mi képpen íghaz dſémáiát
tűkfſégheſ ravaſát haladék nélkül
meghadgya, és midőn az Vrak,
és Nemellek azt kialiyák: Vral
kodgyál mi rayunk, l átadok lſſ
nek az aſſő renden valók, ha A-
ment kiálíának.

6. Hálaadó légy azokhoz, kik
valaha idegheſ helyen jártokban,
házokban befogattanak, és vala-
mi iőt iőtűék véled.

Nagyot érdemle Loth Patriár-
cha azért, hogy az Sedomában
menő Angyalokat házában befog-
gatta vala, kit az Sodomá véte-
delmétől az Angyalok kí ſaba-
dírták.

Alexander Magnus Thebæ vás-
roſát, minek-utánna ſegyuerével
megh vőtte volna, nagyobb réſét

az Város népének mind le vágará
egyedül nevezetessen csak az ő A
tyának ouben lévő gazdait tartot
ta vala megh, *Aelian. lib. 13.*

L. Sylla hasonlóképpen mikor
Prænesti Városát megh vőtte vól
na, megh paranczoló, hogy az vi
tézek mindenkét megh ölnének.
csak az ő gazdáit tartanak meg.
Mely czelekedetével akarta az ré
ghi jó ieteményt meg halalni. Nem
vévé hasznát az ő gazdáihhoz va
ló háladatlanlágának amaz vitéz,
ki midőn az tengheri bélvések mi
att egy partra ki vetetet vólna, egy
iámbor czelédes ember házában
bé vévé, ou élelgezte, táplálta, tar
totta, gyógyította, mely megh lé
vén, commendálta az Philep Ki
rály udvarában, hól midőn nagy
kedvességhet talált vólna, amaz
iámbor emberhez, ki őtet megh
gyógyította vala, embertelen lón.

meri házat az Királytól és iofághat
meg kéré, de annakuiánna ez nagy
embertelenfeggh esék az Király fű-
ében, mellyért vas bölcükkel ezeket
az ighiket: *Ingratus hospes*. Hála-
dalan vendég, homlokában fű-
et. Megh mostan is fen vagyon
gonos hire, neve, az Ptolomæus
Cezarunusnak, kit, mikor az Se-
leucus Syriának Királlya nagy sok-
kái magának ingyen nagy bö-
czületben tartot volna, annakuián-
na az ferencze ighére Ptolomæus-
nak az Királyfágot, mellyet hogy
megh nyerhe, vele iöl iöl gaz-
dáját az Seleucus Királyt maga ke-
zével megh ölé.

Mindenekhez azért, de kívály-
képpen ez megh nevezet semé-
lyekhez háladoslagodat megh mu-
tassad: Az háladalansághot pe-
nigh, mint oly rut állatot, kinél ez
világhon rutab ninczen tellye:

minden tehersegeddel kerünycu.

Az bent írás effelől oly érte-
lemben vagyon, hogy az ki az íő-
ért gonosszal fizet, annak házából
nem távozik el az büntetés.

Másut így szól felölle: Sap 16.
Az háladailan embernek, minden
re nénséghe mind az iégh el olvad
és el vész, mint éintén az has-
sonralan víz.

VI. INTES.

Mindenekhez jó akarátodat meg mutassad.

Némelleyek az el vőtt jó ítélemént fokrák megh fizetni arannyal, ezüsttel, drágakövekkel, némelleyek munkával, fáradsággal, némelleyek penígh csak jó akarat al.

En azt mondóm felőlle, hogy az iőkélletes jó akarat nagyobb arannál, ezüstinél, drága köveknél mely hogy ha semmit nem ádi fokrát ad, mert gyakran az arany és az ezüst heában elmulik, és az után semminémű háson nem faramazik belőle: De az iőkélletes jó akarat, mint egy kegyes Anya báránságot ferez, hű tanácsorád, hi

degh és meleggh időben, berencze
és berenczeilenfegghben, táplál, vi
gasszal, örvendeztet. Ved ki az
emberek közzül az jó akaratot, és
binién azt czeleked, mint ha az
napot ki rekeszénéd ez világhból,
mert az egy mához való jó akarat
nélkül az emberi társasagh meg
nem állhat.

Az jó akaratból származik az u
ton el tévelyenteknek jó utra való
igazítása, az begény jóvevények
nek házában való befoghadása,
melyről az Szent Iob nyomorúsá
gának idején ekképpen áll: Iob
31. Aytom előt az vandor és bu
dosó nem lakik vala, hanem az én
aytom minden jóvő menőnek nio
va ál vala. Az jó akarat czeleke
si azt, hogy az embernek bárát
tyától cselebb, édesebb, hasznosab
hogy sem mint az ellenfegghnek a
zokia. Az jó akarat czeleke si hog
lekből egy legyen, mert noha gya
korta

korta sokan vadnak embernek bá-
rári, de mind azok az ió akarat ál-
tal mint egy ió foglaló enyves es-
köz által eggyé léšnek, meri ő ben-
nek egy az lélek, egy a tanác, egy
az az igykezet is.

Egy volt az Ionathasban és az
Davidban az ió akarat által az lé-
lek. Az Saul az Ionathasnak A-
tya inczelkedet az David életének
el fogyasztására, Ionathas inczelke-
desét megh jelentette. Meg hara-
guvek Saul, hogy Davidot az iób-
bolgái között az lakodalomban nem
létá. Ionathas Anya haragiát meg
engestele. Fel vőne Ionathas Saul
nak fidalma örömeiben mint Da-
vidot nehéz ügyen el hatta vol-
na. Ha azért ió akaratját akarod
te is másnak venni, búkígh hogy
másokhoz ió akaratodat meg-
mutassad,

VII. INTES.

Az igaz erősségre igye-
kezzél.

AZ erősség kétféle:

Egyik hadi, másik hön va-
ló. Nem töllek itt az hadi erő-
sségről, nem leszek az hadra ge-
tező faklyád, mert az hadnak
kevénságha az én elmémnek hata-
rától nagy távol vagyok, mivel:

*Nulla salus bello pacem te poscimus o-
mnes.*

Ninczen az hadban semmi jó, és
és idvőséghez dologh, hanem
mindnyáian az Istenes békeséghez
ohajnyuk, többig mint akartuk
győztesedünk az kegyetlen Ma-
nak hatastól lebeteyő nűséről.

Vgy vagyok az mi eleink, Ártil

la, Czaba, Lehel, &c. hadi erősségek által nyerték magoknak dicziretet: az mint hogy réghenten az Sidoknál is elei Iosua, Ieroboam, Samson, David, &c. hadi erősségek által mennek nagy állaputra.

De en annak az erősségnek kövérésgre intelek, az mely vérelnkül gyógy, vastagságh nélkül ront, fegyvér nélkül sebet eyt. Ez az igaz erősség, ez az dicziretes gyógyódelem, mert az málix Oroslá nyokban, Medvekben Farkasokban megtaláltauk inkább mint az emberben, de ez csak az okos teremtési állatoké, és csak elméjében rekeszteret embernek.

Ilyen erőssége által dugabé Daniel az barlangban az Oroslánoknak háját. Dan 6.

Ilyen erősség által ólták meg az három ifiak Sadrach, Mesach, Abednego, az tűznek lángozásán.

mindön az hamis bálványért ighő-
kemenizében bé vetetnek vala:
ly erősséghe által az Elisæus Pro-
pheta babadua fel önnön maghát
az Syriai hadról.

Nem az testnek hanem az elmé-
nek ereiében áll az ighaz erősséghe-
nek dűczősége, sem nem áll az öl-
dőzesben, hanem az fénvedésben.
Erős az ki magát megh győzi, ha-
raghiát czendélti, semmi világh-
gyönyörűségnek félének fualára
had módgyára nem hayladozik,
hanem inkább palmasa módgya fe-
rent az borongatásban nevedik.
Herenczeiében fel nem fualkodik.

Ha igaz erős akaró hár lenni, for-
gadgyad amannak intése, ki be-
pen így tanít vala:

Si fortuna iuvat caveto tolli,

Si fortuna premit caveto mergi.

Ha, ugymond, az Herenczei tené-
ked nizekedik, megh ód magad

hogy fel ne sualkodgyál.

Ha penigh ugyan azon berencze borongat, el ne merűlytellyesleggel.

Ez illyetén erősséghe áll az bent irás 1. *Chronic. 29.* Erőssedgyetek megh, czelekedgyetek vagytok, és az VR Isten ti vételek az ióban.

Esa. 30. Reménységben és halgatóásban lében az ti erősségtek.

Psal. 67. Czudállatos az VR az ő bentiben, az Izraelnek Istene, ő ad erőt és hatalmat az ő népének.

Az elmének erősséghe áll penighlen ezekben. I. üldözésnek, kedvezésnek, felelemnek miatta, hitedet, hűtődöt, és vallásodat el ne arullyad, nagy felelem az, midőn vallásodért, fegyverrel, iúzzel kergetnek, de erősségedben ez az felelmet nagyobb felelemmel győzed megh, fély az üldöző ember

rekiől, de inkább fey az iövendő is-
téleinek biratáiól, az után való ge-
hennatól, és az öröcké való ha-ál-
ról, melyben mind az ists mind az
lélek ugy hal meg hogy éllyen, ugy
él hogy megh hallyon.

II. Az igaz erőfeggh áll ebben,
hogy valamenny gonos raziad tör-
tenik, itellyed azt természetfeleent
iörténinek lenni, iustion esoben:
Nudus egressus sum ex utero Matris.
nudus exibo. *Domirus dedit, Domi-*
nus abstulit. Meztelen iöuem ez
világhra az én Anyámnak méhé-
ből, visontagh meztelen megyek
ki ez világhból. Az VR adia volt,
az VR vötte elis.

III. Ebben áll, hogy az ifjúség
kévánástólled iávül legyen, mely
minden kévanciának áruet, velle
előienek veszedelmei bezot.

Adam és Eva nagy és igaz erőf-
seghben az VR ifjensöletet plet

vén, az üfítessegh kívánás által halálra íutának.

Thebas Városban, valaki érdeke fölött való üfítessegh kívánt, halálának halálával megh öleitetet, *Alexander lib. 4. cap. 6.*

Aryandes Aegyptusnak praefectusa az üfítessegh kívánásért közönséges helyen megh öleitetet.

Q Coponius csak azért hogy az üfíre válastok között egyet egy arany kupával megh ajándékozott volna, törnyű büntetéssel megh büntetet, ugyanint üfítessegh kívánó, *Alex lib: 3. cap. 17.*

IV. All ebben. Fűtedet az hízelkedőknek meg ne nyíltad, mert az hízelkedőknek bávok által megtagyulni, nem erős férfiakhoz illik.

Alexander Severus Imperator oly ighen gyűlölte az hízelkedőket hogy ha valaki állása között csak megh haytottais magát mindigart

ki társigálata aytáian, Alexander
ab Alex. lib: 2. cap. 19.

Alphonfus Aragonum & Sicí-
liae Rex, soha semmi állatot inkáb
nem gyűlölt, mint az házugoknak
sereghét, semmi vadtól inkáb ma-
ghát nem ólalmazta, mint az hi-
zelkedőtől, ugy anníra, hogy az
hizelkődőket ugyan az Királyok,
és Fejedelmek cöghinek mondot-
talenni, kiker nagy gyakorla tör-
nyű büntetésekkel megh büntetet.
Anton. Panormita írta.

Hizelkedik vala az ördögh Id-
vözönöknek, midőn iorka bakat-
ba Isten fiának kiálnya valalenni,
melyben noha ighazat mondot,
mind azon által hogy többet a ffe-
lől bólna, megh tiltatott, Luc. 8.

Ha igaz erösségedet tehát megh
akarod tartani, te idéy az hizelke-
dőknek hávok után, ha nemzeise-
gedet, ha fep termetedet bányál

elődében az hizelkedők, úgy felely-
megh mint Antigonus Király, ki
felől Plutarchus in Apophteg. azt
írta, hogy ez megh nevezet Anti-
gonus Királynak egy Hermodotus
nevű hizelkedő Poeta azt mondot-
ta vól, hogy nem embernek; ha-
nem az Jupiter Istennek fia, hizel-
kedéset eében vévén, azt felelte
vól rá: *Nescit hoc artis Carbona-
rie Magister.* Az fen éghetőknek
Mestere nem iudgya azt, hogy én
Jupiteriől származtam: az az, az í-
ghaz egyegyű emberek más itélet-
ben vadnak én felőlem. Hogy ha
ez illyetén erősség benned lében ak-
kor képez igaz erős.

Mit használa Samsonnak az ok-
talan testibeli erősség, holot egy
pogány Atsóny auiának hizelke-
dése által főmeki tolyaráiék.

Mit használa Milonak, ki oly e-
rős vól, hogy egy öklével való üté-

fe által egy ökröt megh ölhetet, de
annak utánna egy nagy fát akarván
az erdőben kezevel megh haszná-
ni, keze az fában akadott és éhség-
miatt holt megh. Strabo lib. 6. Gel-
lius lib. 15.

Plinius írja, hogy látott ő egy A-
chanetus nevű embert, kinek oly
erőssége volt, hogy mély és kárva-
sít viselt őt fáz mása vasból, ki
mindazonáltal gyalázatosan holt
megh.

Noha pedig az VR Isten kivál-
képpen ez mi Országunkban ez il-
lyen magadhoz hasonló nagy ne-
meket azért állat elő, hogy az ő A-
nazar: egyháza őtalmok által épül-
hessen, az őtalmom penigh nagy
gyakorta had nélkül nem lehet, fő-
képp hogy az hadi erősségreis meg-
taníttassal. Azt se tieltyed az test-
ben lenni, ha győzni akaró lelki e-
rősséggel, imádsággal hozzá.

ilyen erősséggel veré meg Abra-
 ham az őt Királyt, ilyen erősséggel
 veré meg Iosua az Gabaonitákat
 ki mikor látná, hogy az réáíá iövő
 érzaka az győzedelmek kezéből ki-
 szakaztáná, elméiének nagysága és
 erőssége által kiáltá: Stet Sol, álljon
 meg az Nap az éghen, és meg-
 állá. Gedeon három száz férfiak
 által, triumphála. Az Macha-
 baeusok mit nem czele-
 kettenek hadi erő-
 sségek által?

VIII. INTES.

Az Martyromsággh által-
is, ha Isten úgy akarja, e-
rösségedet megh mu-
tassad.

MAS módgyokis vólt
eleiről fogván, azon kívül,
az mellyet most az hetedik inté-
seben mondék, az ighaz Kereke-
nyéneknek, az mely által ellensége-
ket megh győziék.

Az penigh nem más vólt, ha-
nem az mellyet Christus Vrunk
ő rékiek mutatá, mondván: Qui
vult me sequi, tollat crucem suam. Az
ő kereke az többi között ez: Eő
Martyromságghoi szenvedet, azért
mih ha meliokká iésen ő bent Fel-
eghe, hogy az ő neve, igje és be-

melye mellett benvedgyünk, őt
mest el benvedgyük.

Megh győzték Antiochus Ki
rályt az Machabæusok gyermek
benvedésekkél, kiket midőn az
kegyetlen Királynak sereghí kőr
nyúl vettenek volna, nem talál
nak elég kinzó berbátot, késők
vóltak az Marjyromok, késedel
mesek az Hoherek. Némeli
nek midőn paranczolnak, hogy
nyelvét solna ki, hogy el merze
nék, azt mondá: Nagy öröme
mert mi nem csak azokat halgat
tya megh az VR, az kiknek nyelv
ek vagyon, az vagy az kik kiál
tanak, mert az Most megh hal
gatta, midőn egy hóf sem bol vala
is. Az két efiendős gyermekek,
kiket Christust keresvén meg öle
tet vala Herodes, antiocha megh győ
zék őtet, hogy az fergek miatt her
telen halála bármazek.

Az ſzent Ágnes ſűz, midőn vá-
laſtáſt engedtenek volna neki hogy
avagy Szűzeſſégében romlának
megh, avagy öleletnek megh, az
halál válaſtá, ezi mondván: Iol
teſtek velem, hogy haza bocza
tótok.

Szent Lőrincz, midőn az ő Pap-
iát Sixtus az kegyetlenek halálra
vinnék, kezdé keſervellen ſírni,
nem azért ugyan, hogy az ő Pap-
iát meghölnek, hanem hogy ő el
maradn, de ő is annakutánna meg
fogattaték, és az Chriſtusnak i-
gaz valláſáért halálra, (ki réghen
kévánt) ſentenciáztaték, ki oly al-
hatatoslón mind haláligh, és oly
könnyen ſenvelte az halált, hogy
midőn egy roſtellyon ſűnék, az
Tyrannus Imperatornak ő ökké
valo gyaláztatára ezi kiáltá: vá-
la: Fordicz in már, ám eggyik fe-
lől megh ſűlt. melled, s egyel.

magá válaftá maghának, hogy Ie-
baival fel, fővel penigh alá febi-
ternék.

Békét hagyok az több példáknak
hanem térek intésekre, tenéked é-
des szép NYARI Ferenizem, édes
kis Patronuskám tanácsul azt a-
dom, hogy íghaz vallásod mellet,
oly alhatatos legy, hogy ha ez há-
boru, ellenkező idő, fő az időben
az VRISTEN ha kevanya,
tökéletes vallásat az te édes megh
váltodnak megh hálaloddal is
megh peczélelni, mindenkoron
kész legy.

Mert az mint Időzióknak mon-
gya: *Quid iurat homini etiam si to-
tum mundum lucratus fuerit, anima
autem iacturam faciat.* Michasnál,
ugy mond, az ember véle ha mind
ez egész világhot megh nyeri is,
ha azonközben lelkében kárt
vall.

• Vgyan is mi hasznala velle Iudas Apostol Ischarioth, ki az ő Vrárt el árulá, nagy gazdagsághnak alintya vala az harmincz ezüst pénzeket, és az nála le tölt költsegeczkét, (mert az Apostolok költsegheczkeie nála sokot völt lenni,) azt az külső nyereséget sem emészteté meg, az más világhiban is penigh kárt vallá, mert kétségben való esése által az ő lelke az élőknek könyvekből ki törlötték, és rebe lőn az el kárhoziakkal.

Nem külömben járá az Lázár gazdagia, ki ő is in ez világban nagy nyereségheczkét taná vala az friss öltözetei, frissen való lakozást, azon közben az Isteni igazságh mellett semmit nem akar vala szenvedni.

Chrysostomus Doctor in libro de reparatione lapsi, Martyromsághra intí az embereket, midőn

azt mondgya, hogy ha buklegne
vólna avagy kívánniának az Isten-
nek Országáért ő egy kicsin ide-
ig megh az Gehennának tűzét is
el szenvedne.

Az Apostalok nagy nyereség-
nek tartották, hogy az Christu-
sok neveiért pirongatásokat, ves-
teségeket és egyéb üldözéseket sen-
vettenek.

Olvaslunk az Historicusoknál,
mí-képpen egykor egy Tyrannus
Fejedelem az Keresztényeket üldöz-
te, és mikor hadait egy várostra ré-
boczátotta vólna, hogy valakik az
Christust vallának mindeneket az
piatzokra az uizákra gyűrtvén kés-
méleltenül megölnének, azonköz-
ben, hogy az vitézek az férant
nagy vér ontást czelekednének,
egy Keresztén Aeshony-állat, ki el-
rejtezésével magát megh őtalmaz-
hatta vólna, raghada bölcsdöieből

onben gyermeket, tut erőssen az
 öldöklő latrok felé, megh látta az
 Király, kérde hová futna : Felele
 az Aßbonyálai : Bizony én sem
 akarok éi maradni azoktól az kik
 az Chrißtusért szenvednek. Al-
 hatatossága ez Aßbony-állato-
 nak legyen minnyáitunk-
 nak példája.

IX. IN=

IX. INTES.

Nyomorúságodban hűdgyed bődöglágodat.

AZ mint az mezőben tavasszal nagy gyakorta seárván, amaz kéz sebeshő iővisek között találod az iő fagu szép gyöngei virághoi, és hőmedet gyönyörkőtteiő farga és kék violát: hasonlatosképpen ez világgi borongatónyomorúsághokban, és szenvedésekben leled fel az bődöghágot, mellyet el hiő tudom, ha őent írásal meg bizonyítok.

Matth. 5. Bődögök vattok, azt mondgya az igazságnak háia, midőn benneteket átkoznak az emberek és üldőznek, és mondnak minden gonosi hazudván ti elleneitek az igazságh miatt, örülljetelek

és örvendezzeitek, mert az it tital
metok bölseghes az éghben.

Másut: Ha ki engemet akar kö
venni, vegye fel először az ő Keres
tét, és ugy kövessen engemet.

Vallyons mikor vólt valaha
Moyles böldegab az Izrael népe
velegyetemben, mint mikor egy
felől az Aegyptiusok, más felől
penigh az veres tenger rettenté
őket: Mindazonáltal nyomoru
ságok által mind az két rettentő el
lenséget megh győzék, az tenger
az Aegyptiusokkal rútíták, ferez
teik, az Aegyptiusokat, penigh
az tengerrel emésteik.

Hol teizet inkább megh Daniél
nek böldegaságha, mint mikor az
Oroslányok közöt űlt: közönök
őve az Isten bögáia az Habacuc
Propheta által hozatator edelt.

O nagy Istenes bátoraságh, hogy
nem félt azon, hogy éielével az ő

megh övéfere az fene Oroslányo-
kai geriefténé.

Illyes Prophetának, soha nagy-
gyob borongatása nem vólt, mint
mikor az Báál Papiait arra kénf-
rítí, hogy igazságát ki ki azzal
bizonyítaná megh, hogy földi-
űz-nélkül az áldozatot fel gyur-
ná. nagy vólt ez az boronghatás,
de győződelmes lévén, bizony az
ő boldoghsága is nevedék, mert
annak-utánna mind az ő igazsága
s mind penigh az ő Istenének d-
zősséghes neve fel maghabíltat-
ték.

Szépén tanít ez dologh felől S.
Pál, Phil p 3. Az minémű ha-
nom vólt avagy nyereségh énné-
kem ez világgh keréni, az Christos
értén azokat kárnak ítélem, mert
én ő érte mindeneket vesztésg-
nek tartok, és semminek ítélek, az-
ért hogy őt meg nyerhessem.

Az gazdagfágh hát, az ió
 berencze hát, az szép öltözet hát,
 és ez világi bölcseségh, az böi-
 dogfághnak konyháára semmi
 nem hoz, inkább ez világi ió be-
 rencze nagy boldogfialanságh
 az mint Idvőzítőnk felőlle mond-
 gya: *Vae qui saturati estis, quia e-*
surietis, vae qui ridetis, nam mox fle-
bitis.

Soha sebb hasonlósággal én
 le nem írhatom, ez világi nyom-
 morúsághnak hátsát, mint mikor
 azzí mondom: Az miképpen az
 ki az ighen mély kútnak fencké-
 ről az éghez nézi, sinitén dél sinitén
 is megh látja az éghez czilla-
 ghokat, az ki penigh az kútban
 ninczen, hanem csak az kút mel-
 lől nézi, az napnak ragyogása mi-
 att megh nem láthatja, Hason-
 lós-képpen az ki az nyomorús-
 ághnak vermében, avagy mély-

seges kunyában esik, mindenkor
 áhátja az Istennek czillagzó ir-
 galmassághát, könyörületességhe-
 az ki penigh ez világhnak tündö-
 kló szerenczeiében gyönyörködik
 rián, avagy soha nem láthat-
 ya.

Mindazonáltal ércz meg, hogy
 az boldoghságh úgy vagyon az
 nyomorúsághban, ha tudni illik
 az nyomorúsághot békeséghez tő-
 résünk, szenvedésünk által megh-
 győzzük, meri győzedelem nélkül
 semmi boldoghsághunk nem le-
 het.

Elegyet szenvednek sok rendbéli
 látrók, sok elvetet emberek, de
 nyomorúságokat megh nem győ-
 zik. sem penigh tisztességhez dor-
 toghéri nem szenvednek, hanem
 latóságokért, azért azok boldo-
 goknak nem mondathatának.

Megh győzé David Kírály az ó

nyomorúságát, melyet Sda. e.
 Absolon miatt külömb külömb i-
 dőben szenvedet, megh győzé gya-
 lázatját, az mellyel amaz ember-
 telen Bathurimban lakozó Semei
 az Gérának fia gyalázta vala nagy
 keméleletenül, megh győzé, megh
 győzvén, mindgyárt megh eze
 boldogságát, holott az kiárya
 vala, Psal. 118. *Bonum est mihi Do-*
mine, quod humiliaveris me. Igen
 nagy iótnra vagyon Vram Isten
 nékem, hogy enghemet megh a-
 áziál.

Samfonnak is boldogságba
 nyomorúságában foghóságában
 vezék megh, Iudic. 16. mert ő az
 VR Isten az ő népek köziben azért
 boczártta vala, hogy az Philistæ-
 usoknak dühösségheitől az Sidokas
 fel szabadítaná, az mellyet soha ió
 Berenczéiének idején an iſra vég-
 ben nem vihetet volna, mint an

lakutánna nyomorúságában, ho-
 gy olvassuk felölle, hogy sokkal
 könnyebben halának meg foghóság-
 ban miatta, hogy sem mint az
 menjen annak előtte tellyes és
 leleben keze miat el ves-
 tenek vól.

X. IN=

X. INTES.

Efés embereknek taná-
czávalély.

AM A Z Görögh Or-
szágoknak fő Hadnagya, so-
ha nem kívánta azt, hogy az ő ha-
dában tíz olyan erős férfi legyen
mint Ajax, hanem tíz oly taná-
czos mint Nestor, mellyet azt mon-
gya vala, hogy ha megh nyerhet,
től tudja vala, hogy rövid nap
Troját (az az: akar mely erős vá-
rost) megh vehetne, és ellenséget
megh győzhetne. Mert keveset lé-
sen az fegyver az mezőben, ha az
tanáczt nincz otthon, Cicero.

Igen igen szükséghez tehát hogy
ha valamire igyekezel, tanácznél-
kül ahhoz ne kezdgy, ha minden ne-

vezet: bõlgaid, és vezízd legye-
nek is, mert az vezíz egyben fõl-
gálhat és egyser, az tanáczt penígh
nõndenkör használhat.

De erre figyelmezzél, hogy az
semely az kiõl tanácsot kérde, es-
ses, bõlcz, és okos legyen: mert
ugyan is mi ezoda bolond ember
az, az ki tanácsot kérd a tõt, az
kinek õ maga azon dologban ta-
nácsot adhat. Vgy vagyon Ca-
to azí hadgya:

*Vtile consilium Dominus ne despice
servi.*

Te VR lévén az te fõlgád nak has-
nos tanácsát meg ne utálljad.

De azí azért nem paranczolja,
hogy az te kőz fõlgád teneked ta-
nácsofod legyen, hanem csak azí
ha valahá az te fõlgád talál valami
előmeneteles iót mondani, az mely
teneked jódra és hasnódra lehet,
meg ne vessed, hanem inkább meg

fogadgyad. Szükséghezert ki-
vályképpen, hogy az tanácsadó
valami réséből értelmesb legyen
annál, az kinek tanácsot ad.

Ha kérde: *Qualis consiliarius
eligendus?* Minémű Tanácsost kel-
váltatnod, im megh mondom.
Az kinek látod külsőképen is mélt-
osághát, elméjének gyorsasághát,
sok dolgokban experienciáját, az
ki kés mindenkor az ielen való
gonoszt el harítani, az iővendőt el-
távolítani, és okossan tud minden
dolgokról beszélgetni.

Az vén Tobias mikor megha-
kar vala halni, sok éép írás kö-
zött az ő szerelmes gyermekét az if-
fiu Tobias arra is kényszeríti vala,
hogy mindenkor bölcz és éfés em-
bertől kérde tanácsot, Tob. 4:

Okossan kényszeríti arra, hogy
bölcs embertől kérdegyen tanácsot
mert az tunyak, az zudatlanok, az

ebtelenek, akar ilfak, akar vé-
nek legyenek, az mint elméikben
rőstek, úgy tanácsokban is kése-
delmesek, és rúkán sokor taná-
czoknak jó ki menetele lenni.

Az jó tanácszosoknak példája
Ioseph az Iacobnak fia, ki az ióm-
lőzben sem hívalkodot, midőn
az rabok az ő álmokról jólie taná-
czot és iúkos magyarázatot kíván-
tanak: az után penigh az Király-
nak oly tanácsot adá, mely által az
eghtő Aegyptus hét éfiendeiglen
való éhlegghitől óltalmaztaték meg.

Mosénnek az ő tanácsát az eghtő
Izrael népe varia vala, mert éhes
gondviseletét minden ember lát-
iya vala.

Danielt az iómlőzből tanácsos-
sghra emele fel az Király, mert
látia vala az ő bölcseseghet, és la-
sten előt való kedvességét.

Hát az Tanácsos legyen oly ki-

nek sava nem keülegyes, zimeie
nem világos, indulatya iofághos,
elere tífialághos, maga vífelefe mël-
tofähghos, erkölczé iámbořfághos.
De bõldogh Isten fõképpen az Ki-
rályok és az Vrak udvarában mely
rukak eřfelek.

Az Catalanusok, midõn Al-
phonfus az Aragoniai Királyfá-
ra emeltetet vólna, és megh csak
inas sámbe gyermek sámbe vólna,
azt adák néki tanáczul, hogy
válařtáná hét ferfiakat, az kik az
Istent fõnek, az igallágot fereinek,
kévánfághokat, és indulatnyokat
megh zabolazznak, aifándékokkal
megh ne gyõzeteinének. Erre az
Király meg kõtõnvén az tanáczot,
az felele: *Si horum non dico sep-
tem sed unum tantum dederitis, comi-
tuò illi & regimen, & regnum faciliè
concessero.* Ha, ugymond, illye-
vén emberi auek bár ne helet csak

eggyet, ihon ezt fogadom, hogy
mind Királyfágomat, s mind Or-
szágomat néki adom, *Panorm. lib. 3*
de rebus gestis Alphonfi.

Vgyan ezen Alphonfust kér-
denék megh egykor minémű Tá-
nácsofi volnának? Azt felele,
hogy, én-nékem tanácsosim az
könyvek, az kik sem féltekben,
sem kedvért, sem bárársághért ha-
zudnak, hanem az igazat igazán
megh mondgyák. Dicziertes do-
logh volt benne, hogy az hízelke-
dőknek süleit megh nem nyugtatta,
hanem az igazsághoz mindenben
követte.

Marius Maximus sokkal bőldo-
gabnak mondotta az Országot, az
melyben rósi Király vagyon, de ő
tanácsosok, hogy sem mint az
melyben ő, és igazsággh feretű Ki-
rály, de rósi tanácsosok, meri ugy-
mond az sok rósiat az egy ő meg

nem győzheti, de az egy iórs igaz-
zat, az sok rof és hamis könnyen
megh győzi, *Cuspinianus in consul.*
Lampridius in Alexandro.

Vigyáz azért hogy meg ne cza-
lattassal, alá való embereknek ta-
náczt ne fogadgyad, mert az sár-
ból vallyons ihatóle iúfia vízeit az
méreg egyedül leheté orvosságot
az mely emberben annakokáért az
iúfiátalanlággh vagyon, aúól ne
kérdegy tanáczt az főzelességnek,
és fémérmetességnek megh iariá-
sa felől: az kiben az métekle-
lesség és az torkosságh vagyon,
ne tudakozzál aúól, micsoda ha-
na legyen az méteklelességnek.
Az ki kevély, ne váriad aúól mi-
ből az alazatlággh felől, mert val-
yons mi használhat az az te éle-
tednek, az ki az magha életével nem
gondol. En nem uélem ugyan ió-
nak azt, az ki énnékem oly taná-

czorád, mely magának is ártalmas

Ártalmas penigh minden gonosznak az ő magatanácsa, amaz Romai versnek értelmé szerént:

Consilium malum consultori pessimum
Az gonos tanács, az tanácsoló
nak legh gonosab.

Pelda az Aman az Ahasverusnak fő tanácszója, ez azt tanácsoláya vala az Ahasverusnak, hogy megh fogatna az Mardocheus Sidót, akaftatná fel, az több Sidókat penigh mind eggyh az kik Országában valának mind megh öletne. Változék az Királynak elméje, az Sidókat Mardocheussal egyetemben megh tartá, az gonos tanács adó Amánt penigh kéméles nélkül fel akaftatá.

Az Bemérmes és istia Susanna ellen azt tanácsolják vala az két gonos vén tanácsos emberek hogy megh öletessék, az VR Isten ma

gok feiére fordítá tanácsokat, ők
megh öleletének, imez pedig meg
habadala.

Az iffiaknak tanácsáról, nem
ülülak tellyességgel, mert nem min-
denkor gonosz, de mivel hogy in-
dulatnyok megh tellyességgel megh
nem ért, és megh nem zabolázta-
tot, nekövelled, én azt mondom
mindenkor.

Mindenkor főmeid előlegyen
az Rehabeamnak példája, ki Sa-
lomon fia vala, mint írás. Midőn
az Salomonnak halála után az I-
zrael népe könyörghene Rehabe-
amnak ezen, hogy azokól az ér-
telen nagy munkákiól, az mellyek-
kel az ő Anya őket megh terhelte
vala, szabadítsa fel őket. Reha-
beam megh vevén az véneknek
tanácsát, az iffiaknak akarattya-
ból, s tanácsából cly választáda,
hogy az ő igáieket megh keűzős-

terne, és az ő büntetéseket meghő-
reghtitene. Mi következők be-
tölle, az nép maghát meghőkölle-
s: ezt kezdé kiáltani: Mi közünk
minékünk az David házához nem
vagyunk örököszi az Iesse fiának,
kiki mennyen az maga sátorában
sem Fejedelmünk, sem Hadna-
gyunk ne legyen ez ember mi né-
künk. Így az híván tanáczt mi-
att el hagyatván az tíz nemze-
ségheől, csak két nemzetiséghek
lehete Kírályya.

Meghtetzik innen, hogy az ő
tanáczt embernek birodalmát ő
reghtíri, az hamis penigh és gonos-
embernek jószágát pusztítja.

Violfor itt arra intelek, ha-
az VR Isten udvarodat, jó tanács-
adó személyekkel, megh próbál-
takkal megh látogatniya, azoknak
hírek nélkül nagy dologhban n-
induly, mert igen veszedelmes.

Hald meg Syrachnak monda
sái: Syrach. 32. Fili, sine consilio
nihil facias, & post factum non peni
tebit. Fiam tanács nélkül sem
mit ne czelekedgyél, és az után
megh nem bánod.

Ierem. 37. Ante omnem actum con
siliū stabili. Minden czelekedé
ted eleibe tanácsor állas.

Proverb 2. Consiliū custodiet te.
Az tanács tart, és őriz megh ie
ghedet.

Ibidem cap. 12: Az kinek ese va
gyon tanácsal él.

Emlekezetre méltó amaz Anto
ninus Piusnak czelekedete, ki fe
lől Iulius Capitolinus írja, hogy
sem házában, sem mezőben bár
ának tanácsa nélkül semmi oly
nagy dolgot nem indított, hanem
ezt szokta vőli mondani: Sokkal
illendőbb dologh hogy én semely
lévén tinékiek barátimnak tanács

tokot követsem, hogy sem mint ti
fokan nekem egyedül akaratom
nak engedjétek.

Kárhozatos volt annak az
Magyar Várnak mondása, ki mi-
dön az Erdőn ő hálra keűlne, s
az fölghai kérdenek, miért men-
nének Erdelyre, azt felelte vala :

Ha tudnám, hogy maghamon
kívül csak az inghem is tudná,
megh azt is le venném, s meghe-
getném, el véghezvinném az
én az én süveggemmel, tudgya ő
tudomén.

Bezzegh őp mondás volt
de ezt az őp feleletet az Erdőn
Aryafik meg magyarázák, s meg-
mondották :

Miért mennének Erdelyre, ez
tudni illik, hogy ló hűt ehene-
nek, és fok őp zablókai, kopiakai
fegyvereket, fok vígészembereket

ott hadnának, melyet könnyen
elkerülhetnek volna az iámberek
ha süvegeken kívül más emberse-
ghes embereknek is éltenek volna
tanácsokkal.

Szükséghez is, hogy az te-
tanácsosdat nagy tisztességben és
bőczületben tarczad.

Octavius Augustus Császár
oly nagyra bőczölte az ő taná-
czosát, hogy mikor közikbe ment,
mindenkor mindeneket külömb-
közönségben néven nevezte; és
mikor ki ment közzülök csak egy-
nek sem engette megh, hogy előtte
felkelne, Alexander ab Alex. lib. 4
cap. 11,

Tyberius penigh oly tisztessé-
get adott néki, hogy ha előtte el-
ment az tanácsosá felállott előtte
és ha az uton elő találta, ki térte
előtte.

Alexander Severus azért di-
cziertet, hogy loha semmit az ta-
náczi hire nélkül nem czelekedet.
Mellyet ha te is czelekedésel, ma-
gadnak hasznos, nekem pe-
nigh kedves dolgot cze-
lekedel.

XI. INTES.

Az jókkal tarfolkod-
gyál.

EZT mondgya amaz
bölcz Cato:

*Nescitur ex socio, qui non dignoscitur
ex se.*

Vegyan Cato mindgyárt az ő
írásának kezdetiben arra inti az jó
andulatu iffiakat, hogy az jókkal
iatianak, mely mondása egyvez
az mi intésünkel.

Intésünknek penigh oka ez:
Mert mindennek használ az jók-
kal való tarfolkodás, de ki valkép-
pen fölőne főzleghe az iffiaknak
hogy az bölcz es nevezetes embe-
reknek iatáságokban ferezzeék be
magokat, mert az ki az bölczek
kel tarfolkodik, bölczé lében, az

ki az

ki az bolondokkal bolondá, és az
 mint az Magyarok mondgyák
 Ha samárral tarsolkodol, samár-
 rá lésez.

Az Iudának Királya az Iosa-
 phatot dicziri az fent írás, hogy
 az isten elői igazán iári vala, de
 hogy az Ochoziafall, ki Izraelnek
 leg hrossabbik Királya vala, tar-
 solkodék, az Elifæus Prophecia ál-
 tal megh feddeterék, és az közö-
 szó is, melyet Tharásban kül-
 dőtenek volt az vízbe veté.

Hasonlatos képpen migh Iudas
 Machabæus hadat viselne az ő né-
 pe mellett, iől lón dolga, de mihelt
 az Romáiakkal kezdé tarsolkod-
 ni, nagy hamár megh győzeterék,
 z Machab: 9.

Mód nélkül azért akar kinek
 társaságát ne kívánnyad, s ne is
 vegyed, az kit penigh iónak is-
 mérlenni, annak az ő barátságát

akkor chayczad, mint az éärz föld chayiä az alkalmas idöben való fëp meleg esöt.

Két Istenes hasznod következik az iökkal való társaságból:

I. Napról napra ö áltálok épapúl. II. Az emberek elött iámborlágodról tanubizonlág hortat.

Mert az iffiak megh mutatták, hogy azokat követik, az kikkel nyajatkodnak, és így az velekedés az emberek között napról napra ki terjed, ez mondgyák: Am bizony, úgy mond, ezzel, ezzel fél, iar, két, mulat, csik, ibik, azért annak iffia életet s. cikölczet fogja követni.

Honnan híresdék el az Istennek népe közö az Iosua az Nunnak fia, hat em az Mosetnek bárságából. Onnan híre el az Izraelnek népe, hogy bölcz hadakozó, iö vezér, iö tanácsadó, és ked.

ves szolga lenne az Iosua.

Szép dolog az iffiaknak az öregekkel való társasága, mert az iffiaknak az öregek között némellyek bizottsági, némellyek vigasztalói, némellyek tanító Mesterei, némellyek penigh szép irésfakkal kikerkeztetésegekiől foghván tanulnak, gyönyörkönetői lehetnek.

Elisæus Illeshez ragazkodék, Barnabas Marcust fogadá maghához, Szent Pál Silast vevé be bátoraságában, az Szent Pál után örökösé való hírt nevet kapá Titus Philemon és Timotheus.

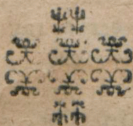
Bizony dologh az, hogy az egyenlő az egyenlővel társalkodik sokkal kedvesb és gyönyörűsegeb mint Eurialus Nisussal, Orestes Pyradessal, de hogy ha az iffiak az öregekkel társalkodnak, noha nem oly nyafas, de ezerseer bátorságoob és az vének bintén ugy meghéke-

liuk az iffiaknak éliér, mint fínién
az fíép feiér Atlaszot meghékefíri
amaz Tyriai fíép tegla fíin fíesték

Ez példabólis veheted eíedben
kikhez kel ez világhban magadot
adnod: Az íffiu Saskeselyű az A-
nyanak repülésén tanul repűllení,
az mely budosó az utat nem tud-
gya örömeít azzal indul, utra, az ki
annak előtte azon jár: így és nem
külömben az íffiaknak is az vének-
kel kel tarsolkodni, hogy az miné-
mű uuyára ez világhnak ki indul-
tanak, azon fíép modgyával ezek-
nek igazgatások által, kik immár
nagyob réíí fíerént rayta által men-
tenek, járhasítanak.

Azok között penígh úgy vísele-
lye magát mint íffiu, nem mint a-
zok között egy, hogy valamikép-
pen amaz íííteleílen proverbium
rayiad meg ne fíaradgyon: Et Saul Ki-
inter Prophetas, az az: Am Saul Ki-

rai is Propheciával űt, 1 Regum 11.
 Mely mondás űt innen: Egykor
 az Propheciák egyűt lévén pro-
 phetálianak, Saul hamar menit kő-
 zikbe, ő is prophetálni kezdet va-
 lahová eser, azért az kí olyan em-
 berek között vagyon, kiknek társá-
 sagokhoz nem illenék, avagy azok
 között áll, kik között nem kellene
 állani, azokról űokták czuf-
 képpen mondani: Ecce
 et Saul inter Prophe-
 tas.

XII. INTES.

Az te javaidból mértekle-
tes adakozó légy.

AZis szép dologh, mi-
kor adakozásod által sokac-
kal szeretedet magadot, csak az a
dakozás ne legyen sem ighen ahol
nem kel, sem ighen búk ahol kel,
mert mind az kétfő ighen kárho-
zatos.

Nevezetet vőnél az földiől meri
Homo humus, kövessed azért az föl-
det, ugymint, köszönleges Anyya-
dat, az föld mindeneknek bővön
adakozik, azért te is markodat í-
gen ne boriczad.

Sokféle penigh az adakozás a-
zoknak semélyek szerént, az ki az
mi adományunkal akarnak élni.

I. Az mellyet az segényeknek

F. 2

fere.

serege kíván, és az kegyességéből és irgalmasságából fármazik, melyel ugyan tartozunk is Istennek paranczolatuya szerént, az mint Deut. 15. megh vagyon írva: Nem léfén az az föld, az mellyen te laksz, ni fogó segények nélkül, annakokáért, én paranczolom te nekéd, hogy kezeidet fel nyíssad megh fűküli Atyadfiának, az mely te véled vagyon.

Bizony csak hogy mindenben érdemeket hánnyák az Romai valláson lévő homfédink, de egyebképpen felette dicziretesek ebben, hogy ők az megh fűküli Atyok fia előt érdényeket bé nem czomozzák, hanem nagy kegyessen adakoznak, nem csak azoknak az kikkel egy földön laknak, hanem megh énién az idegeneknek is, kiknek bé fogadásokra sok Országokban nagy szép Xenodochium

mok építtetnek, taplalásokra penig az Királyok udvarában nagy Vrak alamisna obfogatálnak tiben helyheftetnek.

Mert ugyan is, vagy egy semély vagy eghes nemzeilegh, az ki az begyeny gyalazza, vagy meg utalya, gyalazatul illet az o teremptoiet, Prov. 17.

Az begeny es az gazdag elotalliak egymast, mind az kenonek azon V teremptoie, Prov. 22.

Noha penigh az begenyeknek taplalasa paranczolat-keppen vagy on milyunk, mindazonalial nem vesyuk el azt, az mivel oket seghetjuk, hanem nagy iutalmat veszuk.

Psal. 4. *Beatus qui intelligit super egenum.* Az kinek gondgya vagy on az begyentre, es az bukolkodore, boldogh az.

Matth. 5. Boldoghok az irghal-

masok, mert ők is irgalmassághoz
nyernek.

Proverb 21. Az ki igazságot, és
irgalmasságot czelekedik életet, és
igasságot és dicziretet talál.

Italmat veszi Isten előtt Basilus
Magnus az ő alamisnákodasának
ki felől aзи írják, hogy midőn Cæ-
sareában nagy éhséggh volna, na-
gyob réstet iorágának eladá, ga-
bonát sörze rayta, és az sörzőkő-
dőknek otiogata, Szom. lib 6.

Elő hozom itt az én bentemelés:
Szent Maron Püspök, kinek há-
záia Szombathely, deákul Sabaria.
Országunknak az Dunán túl eg-
gyik Városa, ez mikor még csak
virézlő semély volna, és külföldi
külföldi fele Országokban vándor-
laná, találá Boloniába menni Am-
bium nevű Varosban, az hol mi-
dőn az kapun be megyen vala teli
időben, im egy meztelen koldus

figorogh vata az kapuban, mi-
lyet meglátván írgalmilagra in-
dultak az Szent Márton, raghadá
hangyárait, és kőpőnyegiének eg-
gikké reber el metzván, vele az Be-
geny ruhátalan koldusra, mely ru-
hában, az mint Severus Sulpicius
írta, az iővő éjél az Christus néki
megjelent, s ezt mondotta: Ez-
zel az öltözetel fedezél bé enghe-
met Márton. O Szent Isten, bez-
zegh nagy iuralma lőn az Szent
Márton iőszághos czelekedetnek,
hol az által méltoztaték az Chri-
stusnak látására, ellenben há az
mondhatjuk:

O Szent Isten, bezzegh nagyot
vesznek azok, az kik nem alamí-
nálkodnak, mert azok az ő főlvén-
ségek miatt, soha az Istennek Or-
szágát megh nem nyerhetik, az
Christusnak bñet megh nem lát-
hatják, 1 Cor. 6.

Aristoteles, midon egy latot
koldusnak, ki ighen lator volt, de
ighen begény volt, alamisnát adot
vólna, és ezért egy báráttjáról meg
feddetetett vólna, czi felelé: *Non
homini dedi, sed humana sorti.* Nem
az embernek adtam, hanem az ő
begyéniségének, Laert: lib. 5. cap. 1.

Tanított minket è pogány bölcz
ember, mind czelekedési, s mind
penigh feleléi által, hogy megh
az kik az alamisnát nem érdemle
nek is, azoktól se fogjuk megh az
dakozó kezünket, hogy valami
képpen az búkségheől kényszerítet
vén magokat oly nagy latorlágra
ne vessék, mellyel mind az VR l
stent, s mind penigh felebarátaín
kat igen meg ne bántzák.

Demosthenes, az mini Siebæus
mondgya felöle, azt szokta vóln
mondani: *Aequum est. ut pauperes
pié foveantur.* Igen illendő dolog

hogy a szegények kegyessen táplál-
tassanak.

Hát ha íghen illendő volt az
pogányoknak, ezerszer inkább tené-
ked Keresztényi gyűlérből származ-
zon bent ághnak illendőb, hogy
is tereménnyel az búkölködőket
környeked megli.

II. Adakozás az, mellyel az em-
ber magha külső hasznát keresheti,
mint mikor idegheneket, az kik
nem búkölködnek, seghit, ezért,
hogy ideghen helyében ő neki is
híret, nevét hordozzák.

Sokan sokakat czelekettenek il-
lyen okon.

Példa amá Athénásbéli Cimon
kiról Plutarchus, Lactantiussal eg-
gyut az írja, az mint Fulgos. lib. 4
cap. 8. elő hozza: hogy midőn
Cimon az Barbarusokat megh-
győzte volna, és taborákat fel ver-
vén, nagy sok kénezet gyűlőt vol-

na, haza menvén, mingyárt minden kerteinek, minden bántó földének kerítését el hanyatta, hogy szabadságossan minden az ő gyümölcszével, es mezeinek hasznaival élhetne. Valamikor házában bement, étel ital adatarai nékie. Hamagha Cimon valahová ki lépet házából, drágha szép öltözetekben sok szolgálk mentek utánna, és ahól elől utól talált bölcz iámbor férfiakat bakadozói öltözetben, mindig szolgálival el czeréltette, őt haszonszerző teli pénzel mindenkor nálá, és mindeneknek, az kik megérdemlették az alamisnát úgy osztogatatta, mellyet hogy megérdemtet volna Leontinus Gorgias ily ítéletet tőn felőle:

Cimon azért szerzet kénczet, hogy éllyen véle, azért él véle hogy onnan magának tisztelgeget szerezhessen.

Scipio Africanus oly adakozó férfit volt, hogy soha ő házában tigy bé nem ment, hogy valakivel előbbör valami iót nem tört volna, el annjra, hogy midőn egy nap sok dolghai közé sokásai el felejtette volna, estve kezdé panaszkodni és mondani, hogy az aznapot el vesztette volna, Pontanus lib. 1. de Magnanimitate.

Julius Czászár az ő sok pénzét, mellyet iól vívelt hadai alatt gyűjtött vala, nem bufásághra, nem vadazásra, nem mód nélkül való magaczífrázására, hanem az iámbor férfiakra költe, Pontanus de liberalitate.

Az Nagy Gergely Papa, oly adakozó ember volt mindenekhez, hogy az Romai Ecclesiának hallatlan nagy kényszer is mind el oltogatta volt, mely dologhért az mint Sigebertus Papista Historicus írja,

az ő halála után az Pápák Catalogusából nevét is ki akarták törölni, de egy Petrus Diaconus fogta mellé az dolgot, s az mentette meg ez nagy gyalázattól.

Philippus Maria Mediolanomi Hertzegh, nem csak az idegenekkel, és budosokkal téssen vala iol, hanem valahól valami híres embert hallot, ki vagy vitézséghevél, vagy bölcsességhevél, valami oly nagy dolghot czelekedet, fíntén házához is aiándékit küldözi vala.

Ezeknek példája indiczon téged is az üffüességhez embereknek való adakozásra, vagy fűkölködésnek annélkül vagy nem, meri ez jó eszköz az te hírednek nevednek ki terjedésére.

III. Adakozásnak neme az, mindön az ember fölghainak és mind azoknak, kik ő hozza tartoznak,

kedveskedik adakozásával, hogy
mind hűebben, s mind penigh
borghalmatosban és kedvesben ő
nékie szolgálattyaikat megh mu-
tassák.

Effele adakozással sok képpen
használhatz magadnak.

I. Mert az mint amaz mongya:
Prodigium servus grande fidelis erit.

Az az: Rikán találás hű szolgát.

De ha fizetése felet bátor csak kí-
czint adza is, megh az hitelent is
hű szolgáladdá teheted, ezért mert el-
vévén az jó ítélemént az természet-
nek törvénye naponként ötöt kár-
hoztatja, ha mi ellened valóra-
karná czelekedni, ingerli penigh
az te hozzád való jóra.

II. Mert emlekezeted, és holtod
után is diczireted berez.

Az Istenben boldoghul ki mult
idvözült Bathori Istvánról mikor
feleltkeznék el az ő iámbor szolgálai.

kiket életében némellyket pénzelt, némellyket faluval, némellyket szép drágákkal öltöztetett, némellyket szép újsággal látogatót volt megh: soha nem lében el felejtésben adakozása miatt.

III: Használhatz magadnak ez ily adakozásod által, mert az mi mások nagy sok fizetéssel visnek végben, te, ha jó akaratodból való adakozó léssz, könnyen meg szerezheted.

Az réghí Királyok, Vrak, Fejedelmek között nagy sokan voltak olyak, kik látván, hogy semminémű fizetéssel, semminémű haraggal, sem penigh fenyegetéssel valamely oly nagy dolognak végben vételére embert nem találának, mindgyárt jó akaraiból származó ajándékokkal ostromolták megh, és képedelem nélkül találtak.

Az Goliathnak megölésére nem találtaik vala ember, Saul íghére annak az öléányát, az ki főmben menne az Goliathal, (az mely léány ugyan másé vólt, nem övé, mert az Isten, s az természet azért arra vólt ez világhra, hogy Saul feltarván, másnak adgya) íó akarattya íezék ebben az Kírálynak, mindgyárt lón ember az ki megh próbálná az ellenfeghnek erősségét élő állá David, kévára az íghíretnek megh erősítését, főmben állá az Goliathal és meg öle ötet.

Megareus az Megarenssek Kírályja, midőn Anicának hatarába egy Oroslány réaiok találván Evippós nevű fiat megh ötte vólna, sok fizetet bőlgaí valának, kiknek könyörögh vela, hogy az Oroslányon botósu állanának, senki semmit nem czelekedék, íghére léányát nékíek, az vólt íob az ki az ki

az Oioflány után fethetet, közöttük egy Alcahous nevű megholt, az Király leányát neki adván, holta után Országában örökösnek hadta.

Veheted esedben csak ez két példából, miképpen neha az V. rak az ő állatok valók között né-mellőknek ezer, né-mellőknek három, négy ezer forintot is ad, íő egy erős vílész, ki bays kíván, fizet legény között egyet sem talál, ki ki menne neki, íghet két vagy három ház íobbágyot, mindgyárt íizen is aianlyák maghokat, hogy kések neki ki menni.

Nagyot hasnal hát az íő akaratyából bármazot aiandekockal bár csak aprók legyenek is azok, mind V. R. mind Király, de ha fősvényseghnek veti maghát, bizony sokféle kára következik belőle, mert semélye is megh utáltatik, az ví-

tezeknek szívük is jólle elideghe-
nedik.

Negyedik neme az adakozás-
nak cz, midőn az kegyeleneknek
foghsághából az begeny rabokat
fő-képpen, az kikkel egy valláson
vagy, ki szabaditod, az kik oknál
kül bámkivenetlenek házáikban
bé hozod, az özvegyeknek, ár-
váknek gondgyat viseled.

Szorgalmas volt az Xenocra-
tes Chalcedonius az raboknak ki
szabadításában, kit mikor az An-
tipater nevű Király Vaczorára hí-
vor és kedvesen gazdalkodnék né-
ki, tudván azt, hogy menni rabja
vólna az Antipaternek az ő nem-
zetiségbe közzül való, az a fiatalná
midőn enni kel vala, hozza elő Ho-
merusnak az Vlylles budolásáról
írt tizedik könyvből három verset
mely deákul így vagyon:

O Circe, quis sane vir qui equus e
iustus sit

Prius audeat gustare cibum atque
potum

Antequam redimantur socij & oculi
videantur.

O Circe, vallyons kiczoda vól
na az az ember, kí iám bor és igaz
lévén addigh ennek vagy innék.
mígh az ő tarsai megh nem fába-
dulnak és bőmével nem látaárának.
Az Királj kegyetlégghen es könyő
rületellegghen az Xenocratesnek e-
czudálkozván, az ő kedveiert az
görögh rabokat mind el boczára-
ta, Laertius lib 4.

Az Aegyptiusok fogták vól
megh az böcz Platon, és egy Va-
rosban az több rabok között mikor
arulnak, megh ismerte egy Antio-
chus nevű fő ember, és megh véve
szívetlégghesen Athenában haz-
küldte,

Ekképpen ket nekünk is igye-
keznünk sok szegény rabslágban e-
set Atyánk fainak szabadulásokra,
mert ez nevezetes jó tetemény, ne-
vezetes adakozás.

Hol mindazonáltal ezeket ta-
nöld meg.

Ha javaidból adakozó akarsz
lenni, az te adakozásod jó kiűlő-
ből, az az, jókélletes szűvből, és isten
te jó akaraiból származzon, ne he-
gyen szomszédos, mely csak
embereknek szomszédos van a kífe-
nyét, azonközben penigh belső
szomszédosból legyen, ne, mert hi-
larem datorem diligit Deus, az isten
retti az V R Istent, az ki örömet és
vighan adakozik, mert hogy ha
kényszerítve adz val kinek valami
micsoda jutalmot, legyen ennanc
Vgy adakozzál, hogy annak, az
kinek valami adz javára nem go-
nosára fordullyón, mert hogy ha

az fajtalanoknak azért, hogy fajtalan-
ságában eleb mehesse, az gñ-
kosnak azért hogy öldökelhesse
az tiégennének azért, hogy Vasárnap
az korszmán ihasson, valami ad-
nem segítség, hanem vesztésé-
ben az te adakozásod, mert erbe
nyeder üresíted, amannak penigh
kárjára.

3. Meg ne czallyad adományod-
dat, főnek ne mondgyad, az mi
valakinek attál, mint volt.

4. Magad mutogatásából se agy
semit, hanem írgalmasságodnak
kényszerítésből, mert bizony az
mint adod, úgy bőczülszik Isten
től. Vgy ki borgalmos gondot
visel az Világn az te adományod-
ra, nézi mit kíván tőled: Ne tud-
gya te balkezed mit adgyon job-
kezed, bizony nem áll az test
kézről, hanem az paranczollja,
hogy oly halgatók legyenek tő tete

ményünknek idején, hogy meg leg
közeleb való Anyánkfiái elő is ne
hirdessük alamisnalkodásunkat.

Hisem elég az, ha tudgya és lát-
iya az VR Isten, és alkolmas idő-
ben iutalmat az mint megh ígerte
megh adgya.

Ved ekedben azért it midőn az
az adakozásról tanítalak, hogy
nem akarja az Vr Isten hogy min-
den iofághodat ió akaratodból el-
vesztessied, hanem csak láfárlá-
godat kívánja.

Az Ennius pogány bölcznek
nevezetes mondásával zárlom be
ez Caputtról való tanításomat: Be-
nefacta male locata malefacta non be-
nefacta sunt. Az ió iétemény, kit
gonos helyre ád az ember,
nem ió iétemény hanem
vesztemény.

XIII. INTES.

Az idegeneket házában
bé fogad.

S Okaknak lőtt életek-
ben előmenetekre az idege-
neknek, vándoroknak, és budor-
soknak bé fogadása, mert nem ki-
czin emberseghnek iege és abrá-
zauya ez, midőn valaki házában
bé fogadgya azt, az ki soha nem
látot, és ióval vagyon annak az ki
soha néki semminémű ióval nem
völt. Mely dologért felette neve-
zetessen dicziri az őent írás az A-
brahamot, ki nagy gyakoria az
Mamre völgyében lakozván, ay-
táia eleiben ki ált, s úgy várta, ha
ne talán valamely budoso avagy
vándor háza mellett el menne, az
kiket megh láthat vala eleibe futot
és alazátossan ezt mondotta: Vram

ha kedvet lelem előled, ne meny-
el az te bőlgednek háza mellől, ha-
nem téry bé hozzám, Sab. lib. 7.

Hasonlatosképpen Loth az bu-
dosokhoz megh mutatott emberse-
gével ábaditotta ki magát az So-
domai büntetésből. Oly nagy ez
az íósságh, hogy az ki ez által csak
egy ital hidegh vizet adand. is az
uion íáronak, esküvésszel fogatta
Idvőzítőnk, hogy íuraimát ei nem
vesíti.

Moyse: ez dolog felől ezt mon-
gya vala, Deut. 10. Dominus noster,
Deus amat peregrinum, & dat ei vi-
ctum & vestitum, & vos quoq; amate
peregrinos quia & vos fuistis adven-
tae. Az mi Vrunk Istennünk bereit az í-
degeneket, ételt és ruházatot ad né-
kik, meg lássátok hát hogy ís be-
resek, mert ís íóvevények vóla-
tok. Az pogányokban is feléne íg-
diczírteit a budosoknak bé fog-
dása.

Nem

Nem felelysi el semmi idő az Lucanuloknak embersegeket, kik közt ugyan törvény által volt meghitlva, hogy nap el állat után valamely budosó valaki házában bé menne, senki buczut ne merien adni, hanem házában kedvesen bé fogadgya.

Fen léhen az nappal az Celtaknak is ez dologban való jó hírek, nevek, kik oly bőségettel fogatták az budosokat házokban, hogy ha valamellyket megh talála hón lakosolni fokkal inkább megh büntették, mint ha hón lakost ől volt na megh, mert ha ezt megh ől csak barmkiverésben üzték, ha pedig budosot ől megh, mingyárt ős is megh öletetet. Nicol. de morib. gentium. Stobæus serm. 42.

De boldogh lsten, az embereknek elméie immár annjra megh vakult, hogy semmit egyebet az

Átkozor pénznel nem lát el csak az
el vesendő gazdagiságra asztozik.
Az pénz rozdasínya meg az em-
bernek emberseghét, úgy anníra,
hogy ha valakivel iól tében veszte-
sének iéli az ió tétemént.

Ellene azt mondgya az Szent í-
rás: *Melior est hospitalitas cum ole-
ribus.*

Mídon penígh házadban az ió-
vevént bé fogadod, ne nézzed az
ő kemélyét, ne tudakozzad az ő
füstét, vagy hón való gazdagisá-
ghát, mert hogy ha csak az gaz-
dagisághét fogadod bé, s csak
azért iél iól, nem tudom miczoda
hasznod következhetik belőle, ta-
lam az, hogy az kölczöntinkáb
meg várhatod iőle, de hallád, ha
az segénnyel iól iél, az kinek nín-
czen honnan meg fizetni annak
meg terítését variad az Iesus Chri-
stus iól. Az segényekben lehet az

ingyazaghságunk.

Az midőn az Istentelen Imperator kívánta volna az Ecclesia kén-
czét, halazta az más napra, fog-
dást tévénhogy ő akkor megh mu-
tatna. Az más nap az eghéfi Vá-
rosbéli Ségényeket az Templom e-
leibe gyűjte, szólta az Imperator,
hogy iőne el, szállná meg az Tem-
plom kénczét, amaz az főlvény-
ségől ostromlaltatván selené nagy
örömmel megyen vala reménlvén
nagy prædái, de el iutván az Tem-
plomhoz, az fenti Lőrincz az őse-
ve gyűlő budosokra, Ségényekre
mutatá, ezt mondván: Ihón hatal-
mas Fejedelem, ezek az templom-
nak kéncei. Bizony ezek az tem-
plomnak kéncei, mert ez világh-
nak Ségényben, nyomorultiban
üldöklék az igaz hűt, azokban az
Christus, azért mondgya: *Quicquid*
vel minimo horum fecistis, mihi feci-

his. Valamit ezek az leginkább
bikkal ezek között czelekenetek,
en vélem czelekenetek az.

Intelemre térek, az iövevények-
nek, vándoroknak, idegeneknek
életeket erbenyedben bé ne reke-
zed, sem az budosoknak eledel-
ket el ne temessed, hanem inkább
fogadgyad az Isten és az én intése-
met, vigyáz amarra: Esa. 58. Ege-
nos, vagosq; *introduc in domum tuam*.
Az iövevényeket vid bé és az bü-
kölködőket az te házádban.

Hebr. 13. Az iövevényeknek bé
foghatatásokról el ne felekezzeél,
mert az által találtnak némellyek
kedvet Isten elő.

Az mint hogy penigh nagy so-
kan az Apostolnak mondása fe-
rént az budosoknak bé fogadások
miat az Isten elői kedveléget talál-
tnak, nem különben nagy sokan
mind Isten, semind emberek elői

az övevényeknek megh veretien
 sekéri megh veretienek, megh u-
 tálatlanak.

Példánk az Edomnak Királlya,
 kinek midőn az Moyses az Izrael
 népével egyyüt könyörgene, hogy
 az ő Országán boczáta által őket
 nem tennének semmi kárt, nem
 mennének el az fántor földeken,
 sem az földő hegyeken, sem nem
 innának az ő kútyokból, Num. 20
 Num. 21.

Hasonlatos-képpen az Seont az
 Amorrhæusok Királyatis ezen kerik
 vala, de nagy embertelenül sem
 eggyik sem másik nem akará megh
 engedni, nem fogadák jó akarat-
 tal őket, azért feleje igen ő általok
 az VR Istentől megh büntetienek.
 Az Sidók ighen Isten népének tar-
 tották magokat, s azok is vóltak,
 de nem tudom honnan färmazot
 vólt közikbe az nagy embertelen-

segh, ők annjra utálják az egyéb
nemzeiségek magokon kívül, hog
ha valami idegen nemzerből való
idegen ember budoso közöttük az
utat el vesztette, soha utra nem igá-
zította az Sidó, ha megh somtu-
hozot, kutat vagy forrást nem mu-
tátnak neki.

Ighen el lakottanak vólt Abra-
hámnak nyomdokától csak ez egy
dologbanis, mert az mindeneket
bé fogad vala házába, *Sab. lib. 6.*

Aegyptusban Busiris és Cynos-
polis mellett soha semmiképpen az
idegeneket házokban bé nem fo-
gadgyák vala, hanem határokból
iskikergetik vala, *Alex. lib. 4 c 10*

Diomedes bé foghadgya vala
házában, de mindgyárt az ő ke-
gyetlen lovai eleiben veteti vala,
kik el baggarják vala az iővevént
bőrnű harapdalással és rapodással.

Kiknek gonos példáiokat kö-

ellék azok, kik az nagy ítélő Bir-
 letus Christusnak bal keze felől ez-
 akariák hallani: Mennyetek el,
 töllem Anyámnak átkoztat az ő-
 róké való tűzre, az mely késinnek
 az ördögnek, és az ő Angyalinak:
 mennyetek el, mert én budo-
 sító valék és engemet ti bé-
 nem fogadátok.

XIIII. IN

XIIII. INTES.

Az fősvénységet tavor-
tasd el.

ANnjira haylandó az
embereknek terméseik az
kazdaghsághnak czudalkozására,
és az fősvénységhnek követésére,
hogy immár senki nem ítélteik
méltónak lenni az bőczültre, ha-
nem csak az kikazdagh, és az ki
ez világgi jókkal bővölkedik.

Nem mostan nőt penígh az em-
berí éleinek kertében ez az gonos-
tú, hanem már régen. Mert mi-
dön az trombiták nak, és kürtöle-
seknek zengése miaut el hullatának
volna az Hiericho városának kő-
falai, és Iosua győzödelmestőlőu-
vala, meghísmere, hogy az ő ne-
pének ereie az fősvénységh miaut

megh killebedet volna, mert az ő
laborából egy, kinek neve Achan
egy aranyos palástot és két száz dra-
chma aranyat, az fősvénységhő-
kénkerítetvén Isten paranczolat-
ya ellen lopot vala el.

Rég hi hát és nem mostani idő
az fősvénységh, melynek ki vágá-
sára az V R. Isten paranczolatot
adott ki:

*Ephes. 5. Avaritia nec nominetur
inter vos sicut decet sanctos.* Az fő-
svénységh ingyen se is nevezet-
sek közöttetek, az mini bennetekhez
illik.

Az Fősvénységh bízattya vala
az Balacot, hogy teá vehetne (ak-
kor is fősvények voltak az Papok,
mint mostan nagy sokan olyak
vagyunk) hogy az Istennek népét
megh átkoztatóná velle, mellyet, az
fősvénységhől megh győzetei v n.
meghisczelekedet volna, ha az I

ten az maga hámarának meg fől
álása által, megh nem tartoztatna
vólna.

Achamís, kíról fellyeb főllék,
fősvénységhe miat csak el nem vés
te az egész Izraelnek minden nem-
zetiségét, háza népét magával eg-
gyüt, s barmaival egygyüt véssede
lemre véve.

Iosua Hertzegh megh tilhata
az Napot, hogy tovább ne menne,
az fősvénységet megh nem zabó-
lázhata. Az nappnak állásával győ-
ződelmet szerzet magának, az fő-
vénységhek uralkodásával győ-
ződelmet véstet.

Miből ismertetéek Nabal bo-
londnak az Abigail és David elő-
hanem csak az fősvénységből.

Mi véve Judas Ischariotot ráa
hogy az Christust vele iöl iöl Vrá-
el arulnát az fősvénység.

Miczoda czalia megh amaz e-

rós Samson: az ő feleségének az
Dalilának főlvényseghe, kit ígére-
tekkel az Philistæusok megh győ-
zenek, be repülte Dalilának kebe-
lében az főlvényseghek fogoly-
madara, és mindgyári ki repülte
kebeléből fériének újsa kedvese-
séghe.

Váld meg hát ez rut vadat az
főlvényseghek, mert azzal az mid-
vagon ha nem él, soha újsa-
ság nem lehet, sőt gyakorta bő-
czületedet az által el vesíthed.

Nagy vala böczüleri Phoca Im-
peratornak, midőn az Czásárság-
ra választaték, de főlvénysege miatt
minden újsa-
sága népe között meg-
kissebedék, és az Czásári-
ékben csak tizen három csendesig uralko-
dhaték.

Nem elég újsa-
sága Angello-
us Cardinálnak az főlvényseghek-
ben oly nagy főlvényseghek talál-

ta. or, hogy midőn az koczi az
lovaknak enni adot, mindenkor
utánna vigyázot és ha lehelleghe
vóli megh az valóbólis ki lopia, és
bordoiában mássorta viűba hoz
ta, ezi penigh czékente nem az
igaz ayton, hanem egy lyukon jár
ván be az olban. Volaterr. lib. 3
Antrop.

Történi egykor az lopásra valo
bé menése, az koczi nem tudván
kiczoda raghadgya az villát, az
Cardinal Pap az bökörlyukra fu
t egyenívén megh mondani hogy
ő vólna. migh az lyukon ki máss
bat, az bőlga erőssen megh villalta
Noűba fősvénységh, mely közzei
hozzád az risztelleghe nyereségh,
meny el Cardínál Vram véle.

Pontanus ezen Cardínál felől in
libro de Principe azt írta, hogy an
nak utánna rui fősvénységet bőlga
megh unván, és meg utalván meg
őltet

Tiszteltes Kírály úrú meg
 gyalázza Ochus az Persiáinak
 Kírálya, kí oly fősuény vala, hogy
 az Városból az mezőre, vagy az
 mezőről az Városban felette igen
 ritkán megyen vala, ezért, hogy
 az egy egy ezüst pénzt az Aethiopia
 állatoknak megh ne kellett adni,
 mert Cyrus Kírály idővént írt volt
 az ő utánna valóknak, hogy min
 den Kírály, mikor az Városban,
 vagy bé menne, vagy ki, az miné
 mű Aethiopia állatokat elő találá,
 egy egy ezüst pénzel megajándé
 kozná, Ravissus.

Minden azért valaki tisztel
 ges életet akar élni, tellyes min
 den tehetőségével sokat kerülni az
 fősuénységhez, mert az pénznek és
 gazdaglághnak megh ualása, az
 igazlághnak regulája.

Az bölczek mondnák radi
 cem

*cem omnium malorum, minden gonosz-
ságoknak gyökerének, Cicero in
Cat. maior.*

Mindenekben de kiválékép-
pen az Vénekben ighen kárhoza-
tos az fővényesség, mert ugymond,
micsoda illelemb dologh, min-
az meníivel rövideb az hátra ma-
radot út, annál több uti költséghez
gyűleni.

Mint íára az fővényességhez mi-
an Cyrus? Am midőn az Scythi-
aiak ellen hadakoznék, megh foga
Tomyris az Scythiaiaknak Király-
né Assonya, és olvasíot arannyal
tölté bé torkot, ezt monduán: Tel-
lyes életedben semmiu hoztad az a-
ranyat, noha immár ő Cyrus Ki-
rály elegendgyél megh arannyal va-
laha.

Amaz ferenczes Polycrates
Cambyses, noha ighen igyekezett
rayia

raya, hogy megh loghalia es meg
olhalla, de modot semmi keppen
nem talalt benne, iudvan azért,
hogy fõsuênységh borult belé: bizi-
ta az dolghot egy Hadnagyára, az
Hadnagy tetette mint ha Camby-
sest el arulta volna, iitkon Policra-
tesnek írt, hogy követit küldene
hozzáia, kikkel akarná Cambyse
ellen való dolghokat tractálni, ugy
czelekedék az Policrates, el boczá-
ta követit, amaz az követekkel
semmit nem tractálá, hanem meg
az elõtt nagy hordokat kővekkel
megh rakot vala, felyül penigh az
rannyal rakta vala megh, azokat
az hordokat megh mutatá az kö-
veteknek, ázi izen vén Polierates-
nek, hogy ha az Cambyse ellen ő
véle tartaná az dolgot, és egymást
közöt való tractára házához jóni,
mind azokat az nagy hordo ara-
nyo-

nyokat ő néki adná, Elmentek az követek, meg mondták miníártak, Polícrates maghát bátorítván, előt az Hadnagyhoz, az Hadnagy mindgyárt megh fogta, és keserves kínokkal keresztlán ölte meg. Orcates volt ez Hadnagy nak neve.

Veszedelmes volái sok példák kal bővebben meg mutathatnám, de el hittem, az kinel az Szent írás nak írtése nem háznál, az sok példák is héába valók, azért egy vagy két mondását a Bibliának elő hozván, véghez akarom az főüeny seghről indítoi bevédeimet.

Proverbior. 15. Conturbat domum suam, qui sectatur avaritiam. Az ki az főüeny seget követi meg haboz rúya az ő házái.

Syrach. 10. Avaro nil est sceleratius. Gonosab, szlatrab nincz semmi az

mí az fősvennél, 1 Cor. 6. Avar-
ri & iniusti non possidebunt regnum
Dei. Nem bírhatják az I-
stennek Országát örökse-
gűl az fősvények,

XV. INTES.

Czak arra igyekezzél az
mitifistességes,

ARdua per præceps
gloria vadit iter. Az ifistel
séghez dicziretet, felette nehéz u
ton jár, de mind azon által *In via
virtuti nulla est via.* Az ióságos cze
lekedeteknek ninczen oly hely,
mely utya nem lehet.

Nagy latorfaghokat czelekedet
régenten az Gyges, de ily ólalom
alatt, hogy volt ő néki egy gyűrőie
ki ha ujjában helyhezitetet, senki
től meg nem láttatot. En azt mon
dom, az keresztény embernek nin
czen szükséghe az Gyges gyűrőie
re, mert ha kezében adod is néki,
ugyan nem liet az ifistátalan czele
kedetekre ily okon, hogy az által

elrevezhessek, és az ő czelekedet
ki ne nŕlalkozzék. Meri nem az
főlétfeghet, hanem az ártatlanfá-
gotariya babaduláfnak az ighaz
ember, nem igyekezik olyra, mel-
lyet főlétfeggel kellene palárolni,
hanem az iflétfeghes dolghokra,
mellyek mindenkör az világoffa-
got ohayuyák.

David ellenfeghe vala az Saul-
kerghette, öldözte, és haborgatta
mindenkör, de meghis az David
annij háborufághában sem fele-
kezzék el arról az mi iflétfeghes-
kezében adia vala Saul az VR I-
ften mikor ruháit az barlangban
el megizette vala, mikor lantzáit
és az seregek közzül el hozta va-
la, de meghis nem illere, nem bán-
torú, jó, mikor az Abisat meg a
karia vala élni, az felele: Non tan-
ges illum, ne bán az őret, meri val-
yons, ugy-mond, kizoda lehe-

tiára, az ki az ő kezét veti az V.
nak felkenetére. Mint ha mon
daná: Megh lehet az, hogy meg
ölhetjük, de nem istenséges, azér
békét hadgyunk neki.

Az püriából az Izrael népe ké
meket boczárót vala bé az Chána
an földében, Iosua és Caleber má
fokkal egyűt, onnan megh tér
vén megh beállék, hogy ighen it
föld volna, csak hogy az lakosa
ighen erős és vastagh, az Izrael fi
ai megh ijedének, az kezdek kiál
taní, hogy nem jó ő nékiek annak
el foglalására igyekezniék. Caleb
és Iosua látá, hogy nem lenne sem
mi nemzetiség előtti istenségekre,
ha jó indulatokban megh tartoz
tárnának, kezdek nogatni az né
pet, csak nem követ veretnek a
gyon megh sem hadgyák hátra az
mi ő nékiek istenségekre bőlghál
vala, az mely része az népnek az

tiételeghet hátra hagyá az pübiá-
ban el vése, az mely penigh meg
bőczüllé az ígért földre mene. Ki
nem retteghet nem csak Affony-
álatok, de megh az férfiak is köz-
zúlis az eghés Sido Országban az-
mazi kegyelen, vért somiuhozó
Holofernestől, mindazonáltal lu-
dih Affony tiételeges, dolognak
itélé házát az nagy borongatás-
ból ki szabadítani, nem tartozek
semmi felelem miatt megh, hanem
az Holofernes után, mind addigh
migh megh őle, intzelkedék.

Hester Királyné Affony, az ő
nemzetének szabadulásáért, mely
ighen tiételeges dologh vala, ha-
látra adá maghát, holot az Király-
hoz alkolmadan időben parancso-
latya ellen bé mene.

Az tiételeggh kénserítette Iona-
thást, hogy az Saulnak az ő Anyá-
nak haraghiáról semmit ne fele-

hanem

hanem nagy bárány az Davidnak
óhalmára vigyázná.

Te is azért az istenleghért min-
denféle boronghatásokkal fel végy,
az mi penigh nem istenleghes, le-
gyen bár hasznos, semmire böczöl-
lyed.

Halhattad amaz vitéz véghbéli
Mágyarnak keserves átvát, ki, az
mint mondgyák felőlle, midőn
egykor egy vitéz Töröktől Mono-
machirára ki hivatatot volna, meg-
rettenvén iölle, örömet el mulat-
iya vala, de az több vitézek előtt fé-
gyen és gyalázatos dologh vala, ha
ki nem megyen vala, ki menvén
azért mind czákezi kiállya vala:
O istenlegh, istenlegh, ha te nem
vólnál, nem kellene ennékem meg-
halnom.

De talám itt ezt mondhatnád:
Mostan az en berek az irányák is-
teleges dologhnak az mi hasznos,

nekem sem jó ehesnek málnai len-
nem. Megh felelek rá: az mon-
dom: Ne tarcz minden hasznos
dolghot tiésslegghesnek, de el híd-
gyed, hogy minden tiésslegges do-
logh avagy czelekedet haszon-
nál ninczen.

Elisæus Prophet, az Syriai Ki-
rállynak népét, az ki őtet keresik
vala, bé véve Samariában, és mi-
dön az Izraelnek Királya megh a-
karia vala ölni őket, imez nem en-
gede, hanem föl inkább eledele adar-
ta ő nékie, és haza boczáta, az
mely bizonyára nagy tiésslegghes
czelekedet vala, mellyet ily dolgh
követé, hogy soh az annak-utánna
az Syriai látrok Sidó Országra nem
mentenek.

Susanna Assont, midön az ha-
mis Vének azzal íjstienek, hogy
engedne nékiek, mert ha külö-
ben czelekednek, bé vadolnak, é

megh ölelnék őt, inkább akará isten-
telleges halállal megh halni, hogy
sem mini csak kiczinben is azt az
mi istentelleges megh rutítani. Lőn
valyon hasnára ez ő istentelleges
cselekedete? Nagyra bizony, mert
az gyermek Daniel által az ő ártat-
lan faga ki mulatkozék, az ő ellen-
legi penig gyalázatos, halállal meg-
öleteténék.

Dicziéreire lőn egy Romáiak
Hadnagyának az ő istentelleges cse-
lekedete, kihez midőn iőt volna
az vele ellenkező Királynak orvot
foly oly ígérettel, hogy ő kötözve ő-
néki az ő Királyát kezében adna,
az Római Hadnagy akarván isten-
telleges győzelmekkel győzni,
hogy sem mini csalárd faggal, meg-
lega az Doctort, és minden álnok
praktikát ki nyilatkozván, az Ki-
rályhoz haza küldé.

Di

Diczirik: idegen nemzetleg
között, ez mi mostani Kegyelmes
Királyunk ez őt isseleges czeleke-
seiért, hogy holot az VR lsten
Orsága és semélye aruloit nagyob-
rés szerént mind kezében att, még
is csak eggyeden eggyet is érdem-
let halállal ez ideig meg nem bün-
tetet. Cicero 1. Offic. *Honestum e-
tiam si nobilitatum non sit, aut si etiam
à nemine laudetur, laudabile est na-
tura.* Az Tisiseleghes dologh ha
sinién meg nem nemeseit: is a
vagy ha senkiöl nem diczirik: is,
még his természetü szerént ugyan di-
cziretet.

Item 2. *de Finib. Honestum est quod
detracta omni utilitate sine ullis præ-
mijs fructibusq; per se ipsum iure lauda-
ri potest.* Az az tiseleghes dolog
az melyről ha minden hasznor le-
fosztunk: is, minden jutalom, min-
der

den gyümölcs nekkül meg érdemül
az diczeret. En is erre intem ez
rűnek folyasában az en kis
Vramat.

XVI. IN-

H

XVI. INTES.

Tavoztasd az Vakmerő-
ségből bármazot fo-
gadást.

S Zűkség az nagyra
menendő ifiúnak, hogy min-
den affectusa tisztá legyen, becéde
egygyű, és az ő edényét az mint
az Apostolól mindenféle tisztá-
lanlágtól óltalmazuan, tisztán tar-
taza, Ártatlan, felebarátját kerengő
becédevel megh ne csallja, az mi
nem tisztelges sem embernek sem
Istennek ne ígerie, ha penigh va-
lamit olljat íghér, tehát szenvedhe-
tőb ha megh nem fizeti, hogy sem
mint megh adgya az mi illetlen.
Sokan gyakorta az ő magok lel-
kek ismeretét czínczerezik és kalo-

dázak ellenen elküvelsel, tífesegh-
telen fogadással, és ha annak után
na megh ílmerik: is az ő fogadá-
soknak szabadsághatalan volhat,
mindazon által az esküvesnek és
fogadásnak sine alai megh cséle-
kezik az mit fogadták. Bolond va-
la az Ariaxerxesnek az ő fogadása
ki esküvésevel azt fogatta vala:
hogy ha az ő betegh felesége fel-
gyógyulna, az lábunk alai levő
toldnek bizonyos hálaadások által
haláktot adna, és neki könyörge-
ne. *Alexan. Lib. 3 Cap. 22.*

Bolond és vakmerő fogadás va-
la az mellyel élnek vala, az Locris-
beliek, kik gyakorta az ő Istennek:
nek azt fogadgyak vala, hogy egy
kentő, avagy három &c. tűzket
tűzeségeken megh romlananak.
na ez vagy amaz nyavalyabol ki
babadtana. *Ibidem.*

Az Persiaiak őt vag' har gylkol-
 ságot ighernek vala fogadások-
 ban, ha penig erre meg eskűsnek
 vala bőrnőű veteknek tanyák vala
 annak megh ízeget. Oh Istente-
 len fogadásnal, Istentelenb cieleke-
 detnek be tellyesítet nyavalyától
 akarnak fel szabadulni: s pokolba
 esnek, az örök Gehennának tűzere
 késűlnek.

Nem külömb vala igen sokkal
 az Heródesnek fogadása, ki előt
 midőn az ő Ariafianak az Philep-
 nek felesége nagy czifran tánczolt
 na, fogadása által ru' dolgot igher-
 re neki, ru'abbol fizete megh. Be-
 hozatek az keresztelő lánosnak fe-
 je, minden diczíte az kiralyt ére-
 te, hogy fogadásat megh állotta,
 maga bizony nagyob vetket cze-
 lekedet fogadásat megh álván,
 mint ha rébegségeben lőrtiz eskű-
 vetet fel bontotta volna. Illelen

dolgot fogadanak amaz Sido fer-
 fiak, kik az Papi tevedelmekhez
 menven ezt mondgyak vala: A
 tok alai megh átkoztunk magun-
 kat, hogy sem esünk, sem isünk
 addigh valamedigh Pált megh
 nem ölyük. Act. 23. Ne vala
 iamborab az Iephig fogadása is,
 ki arra kötelezte vala magát az
 hadban valo menetelekor, hogy
 ha az Vr lten neki az ő ellenfe-
 győzedelmét adna, megh tervén
 valaki az ő cselédei közül eleibe iő-
 ne azt megh foghna áldozni, fo-
 gadása rut és megh tiltott dologról
 vgy mint gőkölségről volt, megh
 áldozza egyetlen egy leányát, tizer-
 te inkább verkezett benne, mint ha
 rut fogadását megh ségite volna.

Veheted azért az elő hozott pél-
 dákból ebedben hogy minden va-
 laki valamely oly dologra, mellyel
 az Vr lten megh bántódik, meg

elkűsík, sokkal inkább vékezik ha
megh íaríya elkűveset, hogy sem
mint ha meg feghi, mert az mint
amaz mondgya vála, Male promissis
sa peius servantur. Az mit ember
gonosul ighér rosszul íaríya avagy
állyá megh. Job azert semmit ne
ighérz fogadásod és elkűvelsed ál
tal, hogy sem mint felebarátornak
káraval, Istenednek bocsontása
val megh sziesd; Ide íaríozik az
regieknek ssep íntesek:

In malis promissis rescinde fidem.

In turpi voto muta decretum est.

Az gonos ígéreiben megh ségied
hűtedet.

Az rút fogadásban megh válíoz
tasd íanáczodat vagy végezésedet.

Bodognak mondgya az f. íra
az ki bent dolgot fogad, az megh
állyá és hűivel meg nem csallya fe
le barátid, bocsúlli az poganyok
nak Historiális amaz emberi az ki

fogadalmat meghallotta vala. Dionisius Tyrannus egy nemineműlő fia halálra Sentenciáztatot vala napot vette mellyen őt meghölnék, de az ísfiak könyörge az királynak, hogy őt bocsmánna el addig az napigh míg házában minden dolga igazlana el, az király olyan kezesd kére ki addig az fogásban volna és ha meg nem térne azon az napon az őleteinek megérte, meghesküvök az bűnös egy barátjának, meghíve az barátja, és az jómlőzben bé mene oly condíció alát, hogy ha amaz meg nem jönne csak egy óráigh se halásának, hanem az determinálta: tot napon ő néki fejét vennék amazért. Meghállá imez fogadást, eljőve arra az napra, az Király eghés hűzőket és egymáshoz való jókélletességheket látván, mind az ketőt maghához fogadá, és feje

elyes életében csak azokra biza.
En azért az tanács semmit az
mi nem übségheres lőtened
ellen való. ne fogada
gyad.

XVII. INTES.

Megh bintén az hitetlen-
nekis hűtedet meg tar-
czad.

K En berittelek tégedet
édes kedves Fautorkam er-
re, hogy az mint dolgokban, ugy
az e küvének megh. segéleiben ne
kövessed az Romai Anyaszent egy-
házban lakoknak nyomdokait,
kiknek minden irások, minden
tanirások csak ezi pengeti: *Hære-
ticiſis* (avagy mint az Franciái Pa-
piſták mondják) *Huc noſiſt non
eſt ſervanda fides.* Az eretnekek
nek nem is az hűtet megh tartani,
megh állani az fogadáſt. Ők pe-
nigh menniſre nem állják megh
fogadalokat ſoha bizony egy ke-
rebiſyén ſű is ſiralom nélkül megh

nem irhattya.

Megh esküvék az Franciai Királynak egy Fayette nevű legatusa az Charitæa Városbélieknek oly conditio alatt, hogy ha az várost megh adnák néki az benne lévőknek szabadságos lakások és semmi bántságok nem lenne, megh adák az várost hítekre, az más napra vírsádra híteket meg fegvén, némellyeket tömlőzre, némellyeket halálra vivének, némellyek pedig minden ióságoktól meg fosztatának.

Megh esküvék az Keresztényeknek az Franciai Király Paris Városában az menyegzőnek idején, de mint állotta megh esküvéset biztonságottefen Rhotomagus, Paris, Massilia, Lion, Burdegalla, Tholosa, Pictaria, az mely városokban egy néhány ezer ember az Király hadától csak egy hónapban vallásunkért meg ölelék.

Megh eskűvék egy Római Pa-
pa az szegény iámbor Tanítónak
Hus Ianosnak, nagy függő peczé-
tes levelét adá eskűvélsenek megh
erősítésére, de megh szegé eskűvéset
es hűtít, mert semmit neki nem
kedvezvén Constantiába megh é-
getete. Ne kövessed ezeket, mert az
Vr Isten egy áallýába ezt paran-
czolta *Leuit. 19.* Az én nevemben
hamisán ne eskűdgyel, hamisán
eskűsík penigh az ki io dolagban
az vián eskűvéset megh szegi. Ta-
nuly az iámbor Iosvetol, ki midőn
az Iordanon tul az nemzeti segeket
hodoltana, az földeket pusztítana,
es megh hallották volna az Gaba-
oníták, hogy tudni illik az reájok
iővő nép előt az verei tenger megh
száradot, az Iordan vize hátra tért,
az kősziklából az pusztában víz
folyt ki, az éghől manna hullot,
az Trombitáknak zenghésére az

Hiericho városának erőtő fátallé-
romlottsának, az Edzeleknek ki-
rálya felakasztott, mind ezeket fe-
nek előviselevén az Gabacniák,
fióvének illyesek lévén ravalás-
gal, jetelek, mint ha mestéren
önök volna, mucgautak és kado-
zor labokbélleket, rongyos öhöze-
ket, és így csalárdlagok által be-
csigérekének Iesue, ő el hűve
mindgyártamazoknak befédkei
mert jól hittem akkor inkább
alálatt az emberekben az emé-
deki csalárdlagh mint mestén) és
megh esküvek nékik, hogy ke-
vanságok beréni czelekednek. Mi-
törének benne, rövid idő után el-
erkezenek arra az időre, és hamis-
ságok ki tezik, megh baraguvák
az Izrael népe, és akarja őket mind
elveréni, de mivel hogy meg es-
kűt vala nékik az Iesue (nem Pa-
pista volt az nékem, mert az pogá-

nyek adatoi hitit is megharionit)
 megholtalmazá őket, hogy vala-
 miképen há amazoknak hitetlen-
 seghetektől bűntelne, az maga bűnt
 meghnekeghne, hitetlené ne len-
 ne. Lázló Király mintrára az po-
 gányoknak adatoi hitinek megh-
 seghése miatt Varna álar, 1444
 esztendőben, kérd megh Iulianus
 Cardinál ki ez dologban az bent-
 seges Pápanak idvéllleges követe
 vala, minden fűp hádait, sok fűp
 fűkereit, io fűtűy lovait Cardi-
 nál Vrammal egyetemben oda ha-
 gya. Nem iára különben az viáns-
 na vala Lázló Király= is, ki ő is
 megheskűvök az be dugh emléke-
 zeti Hunyadi Iános özvegyének és
 fűp kárátua fiának, megh segh-
 hitit, mert az nagyobbikat fogadá-
 sa ellen Budán megh ölete, az Vr-
 listen az ki minden hámszághnak
 gyűlöléte rymessla nem léve, ha-

nem ebtendőre azon nap az mely
nap megh esküt vala az segény ár-
voknak megh hala. Karhozatiha
bennünket az pogányoknak fere-
ge, kik ha Delusban az ő Isten a-
sönyok előt az Deliai Diana A-
söny előt valamit hűckel fogadták
soha megh seghni nem meriek. O-
vid in Epist, Acomtij.

Minem Diana hanem az égek-
nek Istene előt eskűsünk mi megh
megh seghniüké hát megh-is hű-
tünket.

Demosthenes azt mondotta :
Soha senki is tetemenyet oly nagy-
ra nem bóczüllöm, hogy azért ba-
bad legyen valakinek hűit megh
seghni.

Ójad hát igen magad az hű-
nek megh seghésértől meri bizony
bánnám ha raitad tellyesédnek bé-
rés szerént az Lysandernek amaz

bölcz mondása: Az gyermekek
 czigával, ez mostani Vrak és Ki-
 rályok pedig hűtőkel iáczkodnak.

Iáczor hűtővel Antiochus Eupa-
 tor 1. Mach. 5, 6. ki midőn Silon
 várat meghállotta, de megh nem
 vehette volna, megh esküvék az
 benne valoknak hogy bé bocsátas-
 nak soha senkit benne nem bán-
 tana, hívenek fogadásának í bé
 bocsátak, de minden kegyetlensé-
 get czelekedek hűtő megh fegven
 benne.

Iáczor esküvésevel Tissaphernes
 az Persiaiaknak Hadnagya, ki Ag-
 gesilaus Királlyal nem túból ha-
 nem felelemből frigyét kötött vala,
 ily ok alát, hogy az Aggesilaus az
 Görög városokat ne bántana, kö-
 telezek erre egymást hűtel, de cza-
 lárd léven az Tissaphernes alatom-
 ba nagy sereget gyűre, mellyel mi-
 kor Aggesilausnak követi áltat meg

jelentet volna hogy vele és az ő há-
dával megh akarja, az követek-
nek egyéb válasszal ennél nem ada:
köszönöm felelte igen ez dolgot
Tissaphernesnek hogy az nekem
adatott hűinek megh seggesével
mind az emberekis: mind pedig
az Isteneket magához kedvelene
kéltötte. Marul Lib³.

Eri vala iol az Agesilaus hogy
soha semmi Istennek gondvilel-
nelkül nem lehetne és hogy az Isten
szeretne s: az emberekis kedvelene
az áthatatolókat, gyűlölnék pedig
az hamissakat és az hűi séghőket
Plutarch in Lacon.

Szemtelen vala az Agatoclesnek
czelekedete ki az ő ellenséghenek
megh esküvék, és hűit megh seg-
vén az minemű rabokat fogor va-
la, mind megh öle, s: megh min-
ha iol czelekedet volna az társának
nevetven monda: Baráim, iertek

vaczorállyunk annyi hogy az mely
 esküvéstőlünk az mi ellenfegünk
 nek azzal ókve okadgyúk ki, több
 bór vele ne tartozunk. Policoen. in
 lib 5.

Nem ez kívánnya időzítőnk
 Math. 5. Non percrabis, reddes autem
 domino iuramenta tua. Hamissan ne
 esküddyel hanem megh fizessed az
 Vrnak az te esküvéstidet.

Iol iura eſtemben im ez intésem
 nek véghiben fel iedzém az eskü-
 vésnek formaiát, az mellyel az A
 thenasbéliek magokat kötelezik
 vala az ó hazaiokhoz, miheli az ti
 zen négy eſtendői meg haladgyák
 vala: Semmit vgy mond az mi az
 Bent fegyverhez illetlen, nem czele-
 keſem, az harczon az ki melle ál-
 lának el nem hagyom. Viasko-
 dom az templomokert és az Iſtene
 bolgálatert mind mikor magam f-

mind

mind pengig mikor inálokat leszek.
Igyekezem rajta hogy házamát
jobbra tessemin mint találtam. Az iol
ielt dolgoknak engedelmes leszek
mindenkor és az törvéneknek is az
mellyel az egész nép közönfeghes
akaratból fogh szerzeni. Es ha va-
laki házamnak törvényét meg val-
toztatja a vagy neki nem akar en-
gedni, ellene álok. Isten legyen bi-
zonyfágom ez én mondásimban.

Ilyen formán eskűnek vala az
Athenasbeliek az gyermekfegből
kikelvén, az ő házaikhoz, melly-
nek noha nálunk helye ninczen,
mindazonáltal az iermései dicfal-
lya, hogy hűtel kötelesek vagyunk
az mi házának, mely ellen
velem kárhozasos dor-
logh.

XVIII. INTES: Barátokat szerezz:

AZ kisebbik Scipio felől olvasom hogy soha az tanács házrul háza ment addigh, valameddig azok közül az kiker elől vagy utol talalt barátot magának nem szerzet, mellyel jelentene hogy ez életben embernek nem lehet jobboldága az igaz barátságbanál.

Minden tehetőségeddel azért raita kellened hogy ez nevezetes ióban te is részesülhet, mert az mint hogy ninczen soha oly állat ez világon, az ki ha mindentől megfogozatik, eghőtől, tűztől, víztől, földtől, el elheszen, vgy nem hiszem hogy nagyra meheszen az kinek az igaz barátságban ninczen része. Azon penigh igen igyekezzel hogy senkinek barátságát meg

ne veszed, de mind azon által csak azokat választad az kiknek az ő erkölcsökkel látod az te elméddel és erkölcsöddel egyezni, mert bizony ha tineskepen ideigh az küőnböző erkölcsű magát barátságodban tűniet, örökös mind azon által semmiképen nem lehet. Ha tőlem kerde (edes Tanítom,) kit kel barátiomnak választanom? Erettem megh felel az bölcz Aristoteles, ki től egykor hogy ezent megh kérdésnek volna, azt felele: *Qui pluri-
mas iniurias ferre potest.* Az ki vgy mond, sok bossúságokat el szenvedhet. Bizony nagy igazán, mert ugyan is az kik semmit nem szenvedhetnek, midőn tenéked háborúságod avagy nyauulyad érkezik mingyárt eő állonak, es az mint az bölcz Naso hasonlítja, az miképen az sültő házat az Galambok el hagyák, es az vyonnan fin-

delezzete letele örömeft répólnak,
 vgy azok kiknek az haboruságh-
 nak fűlti egy kiczinnye orrok izit
 megh keferőti, el futnak és réged es-
 gyedül hadnak. Az görögheknek
 egy Demeter nevű királyok más-
 kepen felelt megh az kérdésre : ki
 kellestén tudni illik barátoddá vá-
 lastanod : azt mondotta : Azt vá-
 lastad. *Qui in rebus secundis vocatus*
adest in aduersis non vocatus sed sponte
sua. Azt az ki jó berenczednek i-
 deien hivatali vár hozzád menése-
 re, nyvalyadnak és goncz berencz-
 ednek ideien hívá nélkül ielen va-

Ielen lón Nisus az ő berelme-
 barátjának Eurialusnak, az ki mő-
 dön látod volna hogy az ellenségh
 kezében akadoi volna, ezi kezde
 kiáltani : *Me me adsum qui feci in me*
co vertite ferrum. Engemet, engem-
 met, ihón vagyok az ki czeleket-
 tem, őlyetek megh engemet. Lát-

ván azért, hogy az ő Eurialusla az
fegyverei vitézekiől megh öletet
semmiképpen nem mene bé az iá-
bórban, hanem az ő szerelmes ba-
ránya mellett Eurialus mellett magát
megh ölete, kiknek az ő barátsá-
gos eggyességeket, és eggyességhes
barátságokat oly keservessen írja le
Virgilius, hogy kő volna az sú az
ki siralom nélkül históriáitokat el ol-
vathatná. Ae eid. lib. 9.

Isten lön hívás nélkül az szerelme-
tes Pylades az ő barátjának Orest-
esnek szerencze telenségében kit mi-
kor Tauricába megh akarnának az
áldozatra ölni, Pylades arra kéri
vala az ráiak dühös embereket
hogy Orestest boczatanak el, s ő-
ket ölnék megh, Orestes vísonyag
magát öleti vala megh, Pyladesnek
penigh eleget kívánnya vala. Igaz
barátságot mutatá Ionathas David-
nak, kinek sok háborúságban gya-

korszájelen lőn és őtet megh baba-
dita. 1 Reg. 181

Az barátságoknak sine alai so-
kan megh czalataiának, főképes
azert felette igen az vigyazás, ne
tarcz mingyárt minden barátod-
nak az ki lép föl ad és távolról is
read mosolyogh. O mely bodogh
ember az az kinek igaz baráti vad-
nak. Mert az igaz barátság en-
ber életének oslopa, gyönyörűleges
ideiének izi, gondgyanak könyeb-
séghe, io berenczeiének ékeséghe,
háborusághának czendefiőie. Bi-
zony nagynak aliotom mostani e-
gésleges életemet, de semminek
tarianám ha az igaz barát-
sághnak savaval nem e-
legijetet volna
életem.

XVIII INTES.

Tökéletes bődöghfághot
ez világos ne remély.

Felette igen akarnám
ha mindenkor főmeid előtt
visszéléd amaz Solonnak kép mon-
dását, kit midőn Croesus az ő gaza-
dagi tornázában be vitte volna, és
arany, ezüst marháit, sersámit drá-
ga gyöngyeit elő mutogatván ez
mondáná: Solon látnál-e valaha é-
letedben bődögab emberi en ná-
tárnál? Ezi felele:

Diciq; beatus
Ante obitum nemo supremaq; funera
debet.

Senki ne mondgya maghát halála
előtt bődöghnak, mert az min-
má bőlcz mondotta: Stat sua cuiq;
dies. Mindennek fen még az nap.

Bizony egy bódogh emberi sem
mutathat ennékem ez világhon.
talám nagy Sándor hoznad elő f-
őret mutatnad ujjal bódoghoknak.
Vgy vagyon harmincz két csten-
dőkoraigh ez világhnak akkor
meg ismeri réseit el foglalta vala.
de kérlek miczoda bódoghfégha
völir buval, banattal, verének gya-
kor ontatásával, sok fárralágal öne
kenyerét, és mikor fínte iavaiban
meg kellett volna nyugodni, akkor
kelletet tölle meg válni.

Talam amaz Troiai vén Pria-
must mondanád bódoghnak, az
kinek csak Menyeis egész s mind
fáz völir sőt inkább bódoghatala-
ságára vóltez ő néki, meri sok fép
fiai és menyei főme láttára megh-
őlettenek, némellyek az ellenfég-
nek rabiaivá lótenek, ő maga is
penig eggők fiának istén őleteték
meg az ellenfégtről, Virg. lib. 2 Ae.

Talám Mydast jelenienéd bõldoghnak, az kí valamíhöz nyult, mind arannya tûnik vala, az után ez bõldogtalan, bõldoghságot mî követte: ez, hogy éhel hala megh magais, mert elegeleis arannya lészen vala, Ovid. in Metam.

Talám Polycratest gondolnád, kí soha életében kárt nem vallot, hanem oly szerenczes volt, hogy szerenczeiének megh próbálásra uñaból arany gyûrõt az tengerben bé vetette, s meg az is annak utánna czudálatos képpen haza hoz meg iért. Mert az mely hal elnyelte volt, annak=utánna megh fogták, és az Királyn konyháira hozták, az Szakácok az gyûrõt gyomrában fel találván az Királynak meg adták. De ő sem volt bõldogh, mert midõn ez ő szerenczeiében ighen bizakodnék, ime az Dariusznak egy Orontes nevû Ka-

pitánnya nagy czalárdfágh által
megh fogta és keresifára lebitette,
ugy hogy illendőképben magára
vonhatta az Plautusnak amaz
mondását:

*Fortuna humana fingit artatque ut
lubet. Me qui liber fueram ferrum fe-
cit è summo infimum. Qui imperare
insperam, nunc alterius imperio obse-
quor.* Az mely annője tésen:

Az szerencze mindent ugy cze-
lekesik az mint akar. Engemet, ki
annak előtte szabados voltam ből-
gává tőtt, nagyobból kisebbé. Az
ki másoknak paranczolok vala,
immár másoknak paranczolat-
tyoknak kel engednem. *Valerius
Max lib. 6.*

Boldogtalan hát az boldogság,
mely ez világon igen boldoghá-
gosnak ítéltetik lenni, és mostoha
Anyja az szerencze, avagy az em-
berek nem igaz agyából süleltet-

nek az Serenczének, meri semmi-
képpen az ő öröksége nem marad
az ő fiaira. Valamikor az Seren-
czeiének forgasáról, és alhatatlan
kerekeről gondolkodom, min-
denkor eszemben jut az Mediola-
nomi Hertzeghnek, Ludovicus
Sforiának esel, kőről emlékezik
Griecius lib 3; Ez ember az Seren-
cze forgása által oly nagyra men-
völt, hogy Olasz Országának min-
den hegy állj tartományát fegy-
verével maga évvá tette. Ferdinan-
dot ackori Neapoli Királyt orszá-
ghából ki kergette, az eggők Ca-
roly Czászár ellen az seiedelmeket
fel geriebtette, és midőn minde-
nek kívánságba Serenclennének,
fel suvalkodván maghát nevezte,
Fortuna filium, az Serenczének fia-
nak, de rövid idő el mulvan, az
Franciai tizenkettődik Laios Ki-
rálytól meg fogatatot, és tiz esien-

dei rablága után begényrabi állá-
parban veset el, Sab. lib. 7.

Emlekezzél meg hát itt Teren-
tiusnak amaz inté sentenciáiáról:
Omnium rerum vicissitudo est, min-
den dologhban változás vagyón.
Es fogadgyad Senecának söp in-
téseit:

*Nemo confidat nimium secundis,
Neq; desperet meliora lapsus.*

*Miscet hæc illis, prohibetq; Clotho
Stare Fortunam. Rotat omne fatum
Nemo tam Divos habuit faventes
Crastinum ut sibi possit polliceri.*

Az az:

Senki ne bízzék jó szerenczeié-
ben, kétségghben se ellen veszedel-
mének ideien az jóvendő idők fe-
lől, mert elégjü ezeket amazocka-
az Istennek akaranya, és nem en-
gedi állani az szerenczét. Soha sen-
kinek nem vólt az Isten oly jó aka-
róa, hogy az hólnapi napot biz-
vást magának ígérhette vólna.

Amaz nagy Macedoniai Philip Király oly igen tudta az Serencze alhatatlanságát, hogy midőn egy nap hírt vőtt volna három io Serenczeiéről, 1. hogy Tetypho Olympiásban. 2. hogy Parmenio mind kető ő hadnagya az ellenfelet megh győzték: 3. hogy az ő felesége néki férfi magzatot (Alexander tudni illik) szült volna, kezeit fel emelvén, ekképpen kiáltá: Oh te Serencze, Serencze, most hincz valami kevés gonosz ez sok iók között. Mely mondással jelenté, hogy nem kel az Serenczének hinni, mert az nagy előmenetelűeket hirtelen meg soksa trefálni.

Posidippus az Serencze felől így szólott: *Nullus hominum sine tristitia vitam transigit, neq; ullus usque ad finem fortunatus permansit.* Senki nem menti ez életen által minden

bánat nélkül, sem pedig senkinek kebelében nem marad meg az jó berencze mind végigh.

Miert hínnél hát ez világi jókban, kikhez ragazkodni merő esztelenység? Mit helyhezteszéd boldogságodat az elmulandókban? Csak addig böczüllyed ez világnak minden javait, az meddig te néked az jószágos czelekedetekre segedelmid lehetnek. Az jószágos czelekedeteket penigh gyakoroljad minden-képpen, mert ezek nem csak vezérteni fognak téged ez világnak haborus tengerében, hanem azon kívül amaz örökké való boldogságos réh helyre az menyországba külszállítanak. Az jószágos czelekedetek tanítanak meg az tökéletes boldogságnak kívánására (az mely az Istennek hínnének látása) mely kívánságod úgy vagyon ez éleiben tellyel.

seggel be nem tellyesedhetik, mind
azonáltal annak nem kiczínédes-
seghét és gyönyörűseghét veheted.
Sies hátra minden tehetséged-
del, utáld meg az ielen való böl-
dogságokat, mellyek csak világi-
ak, mulando arnyékok és semmik.

Nagynak tulajdonítá ez vilá-
gi boldogságot Petrus Brochias,
ki midőn egy begény békál nő
Borbély volna, az Galliai Philep
Király oly nagy méltósággal lato-
gatta volt meg, hogy az Király e-
lőtt minden dologh rayta fordul-
vala meg, annakutánna bé vadol-
taték, mint ki az Királynak tükait
mindenek előtt beállene, az Király
minden iavait másoknak osztá, és
magát fel akasztatá, *Fulgosius lib. 6,
cap. II.*

Hasonloképen egy Petrus Cam-
panus íghen igen begény nemből
bármazot, igen bizik vala ez vi-

agi boldogságnak hasonlóságá-
ban: ezt az embert Fridericus II.
Római Császár annyira szeret-
te és kefen való báláláért, hogy min-
den újkait vele közlőtte. De imé
mivel az udvari kedvesség nem
mindenkor állandó, mások m-
dön irigykednének is szerenczé-
re, vértet fogának hozzá, mintha
az Római Papával iariáná az dol-
got, (mert Fridericusnak az Pa-
pával mindenkori ellenkeése va-
la) meg fogatá az Király és feneit
ki tolatá, és annakutánna Hetru-
riának eggyik városában buában
maga lón magának gylkosa, Ful-
gosius lib. 6.

Véghez hasonló ez világi b-
dőség, az melytől inkább fenlik,
annal hamarab romlását vár
jad.

XX. I N T E S.

Vtáld megh az halált
Tarcz semminek.

NEkem kedves neve-
kedendő Patronusom, ha
valamikeppen az halálnak
meg mialáfáról annak meg vetesé-
ről többet álllok mint egyebek-
ről, kerlek ne bánnyad, hanem
inkáb ha az többi forgalmatol
tan meg halgattad, ezeketis czen-
des búvel fogadgyad.

Sokan voltak mind eleiől
foghván, mind köz mind fő ren-
den valók között az kik az halál-
tól rettegtenek, és meg csak nevét
sem akarták hallani.

Az minémű volt az többi kö-
zöt Idvőzőinknek halála ideien,
az nyavalyás Péter Apostol. Elő-

ősrígen ezös vitéz vala, migh el-
lenfegét nem látá, de mihelcz az ha-
lál horgas kasaival lára körülöte
forgolodni, senyegetését meg nem
győzhete, hanem előtte íghen ha-
már el futá, és meg meg tartóíár is
az halálról való féltében nem egy-
ser, hanem háromszor meg taga-
dá, Matt. 26.

Ehez hasonlő lón Marcellinus
Papa, ki midőn Diocletianus Crá-
sár az Christusnak nevét Romá-
ban el akarná törteni, az keresztyé-
neket igen biztanya véle, biztató-
sát vévék az hívek, és az Christus
neveéért csak egy néhány hét alatt
keserű halállal tizenhét ezeren ha-
lának meg. Kiknek halálokat lát-
ván az iő biztató, ő magha az ha-
lálnak ősrnyűségétől meg ijede, és
keresztyénből pogánnyá lón, az
balványok előtt mint pogány Pap
ugy áldozék, Sab. lib. 4. cap. 7.

Ignazán rea felezhennyük ama,
 Socratesnak feleletit, mely Socra-
 tes midőn egy nagy vendégfegy-
 ben levén csak halgatta, találta
 egy bölez ember az vendéghek
 között meg kérdeni: Mi az oka
 Socrates, hogy másokat az állás-
 ra tanítasz, magad pedig nem áll-
 lasz, nem beszélgetsz? Ezt felele: *Cos-
 quidem cultros acuit, seipsum vero
 neutiquam.* Az köbörű kö az kése-
 ket meg élesít, magát pedig soha
 nem.

Vgy az meg nevezet Marcelli-
 us Romai Papa az ő halgaróinak
 búveket annjra meg élesítette vőle
 biztato beszéde által, hogy mikor
 az halálnak félelme réaiok érkezek
 búveknek éleségével keűő merzék
 de az ő maga búve éltelen vala az
 halálnak rettegése ellen.

Felt az halálról Commodus Im-
 perator, meri azt írja Fulg: lib. 9.

hogy sóha feiét Borbély kezére né
meri vala bízni, hanem leánjval
úz által véterí el háját. De nagy
ébsíelenfég vólt ez, semmi nyeresé-
gek nem, hanem vesítesígehek kő-
vetkezet belőle, Meri az mint Ca-
to mondgya:

*Qui mortem metuit quod vivit perdit
id ipsum.*

Az ki az halaltól fél, az mit él is el
vesíti.

Hogy meg kellefien halnod ab-
ban tudom nem kételkedel, meri
ha abban kételkednél, kételked-
nél abban is, ha világosíte az fé-
nyelen fel íő nap avagy nem. Né-
hasínál semmi idődnek képen ün-
dóklő virága, semmi nem bará-
tidnak melletted álló serege, íám-
bor, ísies bőlgaídnak mindenfe-
lé való gyors tekintete, semmi né-
bűksíghedre nézendő bősíghed,
nem hasínál okos, és bőlcz elmél-

kedéled, semmit nem nemzetiség-
 gednek nagy tekintetes eredete:
Migrabimus omnes, mindnyáian el-
 menyünk, mindnyáian el költö-
 zünk, csak azok boldogok az kik
 iól mennek ez világból, iól men-
 nek azok, az kik megh utállyák,
 semminek tartják az halált. De
 azt kérde: Miben áll az halálnak
 megh utalása? Im megh mondom
 csak halgas rá: Ez életbéli iók-
 nak (az mellyek csak fines iók)
 megh utalásában, megh vetésében.
 Mert ugyan is azok rettegnek
 bennünk az halállal. Ez életbéli
 iók között nagyra böczülszik az
 gazdagság és sok emberek czen-
 debben mennének az halálra az
 gazdagságban ha rések nem lőn-
 volna. Ved ebedben penigh mi-
 czoda az gazdagság? Nem csak
 arany és ezüst, az mint az kösség-
 héli, hanem egészég, szép oriza, jó-

ság, örökség, ruha, ez világh ſen-
rént való böczület mind bé foglal-
tatik az gazdagfágnak neve alatt.
Vgy vagyon bizony, ha ki iól él
az gazdagfággal, nagy öröme le-
het belőle, de ió élésnélkül nem il-
lik, hogy az halál kapuá előt em-
ber ez rut sok feiő vaddal az gaz-
dagfággal megh fogassa maghát.
Mert ezenkívül ha gazdagfágunk
vagyon, s: véle iól nem élünk, ha-
sonlok vagyunk amaz iziffra épü-
leteken építetes kéményekhez, kik
nagy vastagon embereknek czu-
daiára ou állonak, azonközben
penigh némeliñkben soha fűst fin-
czen, fűst sem megyen ki belőle.
Az V: Isten az gazdagfágot né-
künk nem adta, hanem csak en-
gette, honnan meg értheted hogy
nem örököd, hanem örököd, az
ért az meg halástól meg ne retten-
czen, mert valamikor dé azt az

kölcsönt meg kel adnunk, jobb pe-
nig az adósságtól hová hamarab-
b szabadulnunk. Ne czelekedgyél
ugy az tenéked engetteket gazdag-
sággal mint amaz czelekedet volt
tárlának marhaiával, ki egy ba-
rányának lovát el kérvén, mind
addig mēne rayta, míg meg hala-
az lova. Amaz midőn tőle kérte
az lovat, imez azt felele: Hiszem az
utra adiad volt.

Mi is azt ne ítéllyük, mint ha az
gazdaghságot az Vr Isten az utra
ugy adia volna, hogy vegtöre né-
ki visontag meg ne adnánk. Az
gazdagság hát ne legyen az halál-
ra való menetelünkben minékünk
meg tártoztato esközünk. és hátra
vono horgunk, meri ha arra igye-
kezünk, bintén ugy meg trefáltas-
tunk, mint amaz két, vagy három
esitendős gyermekzék, kik el mē-
nek, s az ő Annyokat avagy day

káit az ágyon fonallal magok
hoz kötik, hogy ülők el ne me-
hessenek, azonközben el aludnának,
és mind fonalaftól Anyok avagy
daykáiok ülők el mennek. Kötöz-
zük mi is az gazdagságot mi hoz-
zánk avagy magunkat az gazdag-
sághoz, de héába, mert el iő az a-
lom s meg kel tőle válnunk.

Másodszor itt előmben állás,
mert tudom természettedet édes kis
fautorkám, s ezt mondod: Bizony
édes Prædicatorom felek az halál-
tól, mert hirem nevem az embe-
rek közöt el mulik. Az én felele-
tem ez: Bizony dologh az, felette
igen kel igyekezni embernek erre
hogy magának iő hirt nevet szerz-
hessen, és azt meg tarthassa, Ovid.
*Omnia si perdas famam servare me-
mento*

Quâ semel amissâ postea nullus eris
De az én ítéletem szerént, az ki

meg halál hírének nevei el nem veszi, hanem sőt inkább öregbíti. Elhittem Aristoteles, Solon. Terentius. Homerus, Virgilius: az vitézek között Achilles, Ajax, Vlysses, Hector, Hercules, Turnus, Aeneas, s: az többi, életekben is ezek dicziretes férfiak voltak, de soha bizony nem hiszem, hogy hírek nevek életekben inkább kiterjedet volna, mint halálok után.

Mert igaz az amaz mondása az bölcznek:

Omnia post obitum fingit maiora vestustas.

Igaz az Horatiúsnak értelme:
Crescit occulto velut arbor aeo Fama.
Hála után, embernek az réghíseg mindent öregbíti.

Az miképpen nevededik az fa az útkos időben, s: a tén ugy az jó hír névis nevededik.

Más visontagh.

*Nunquam Stygias fertur ad umbras.
Incluta virtus.*

Az jó hír név, az jó czelekedet
soha meg nem hal.

Az kik életében embernek irigy,
halála után jó akaróivá lesznek ga-
korta. És így kik életében híre-
det nevedet irigylettek, halálod-
ban diczireteket tesznek felőled.

Életében égők Város sem akar-
ia vala az serű semű Homerust tar-
tani, raplálni. Halála után hét Vá-
ros az ő semelyéért harizolt, s min-
denik azt kiáltotta, hogy ő belőle
sármazott, az Városoknak nevek
ez: Smyrna, Rhodus, Colophon
Salamis, Chios, Argos, Athenæ.

Ne fély hát az halálról ily ekon-
mint ha híred neved az által el-
fogyna. Nem semmiképpen, ha-
nem öregbűt. Mindazonáltal, ha
azt akarod hogy halálod után hí-
red neved öregbüllyön, itt migh

ebb el kéhiczed, az után úgy lehet
 oltán öregbölése.

Némellyek magoknak hírt ne-
 vet kéhiczennek vitézségeckel, az
 minémű vala az Hercules, ki ió hí-
 rének nevének megh maradásaért
 nagy vitézségeket cselekezik vala.
 Némellyek Országoknak meg ho-
 doltatásával, az mint amaz nagy
 világi Biro Sandor. Némellyek e-
 pitésekkel, az minémű vala amaz
 újsáralan semély az Phryne Af-
 sony, ki midőn az nagy Sandor
 az ház kapuú Thebæ Városnak
 kő falait el rontotta volna, arra fe-
 lele, hogy újonnan szépen mind
 fel építeti az Városnak falait, csak
 oltán az polghárok enghedgyék
 megh ezt néki, hogy öreg böltük-
 kel az kőfalra iratathassa fel ezt:
*Alexander quidem subvertit sed Phry-
 ne restituit.*

Vgy vagyon hogy Alexander el

rontotta volt ezt az kő fal, de az Phryne Affony fel építette.

Okoson kívánnya vala ezt, mert mivel könnyeb el rontani, mint ujjonnan meg csinálni, ebből ő néki nagyobb és job hire neve következik vala mint Alexandernek.

Némellyek ha kik külfő czeledetekkel hirt nevet berezhettek volna is, mégis nagyobbak és jobbnak ítélték az hir nevnek megmaradására az bölczéknek írását. az mely csak ez sokszor elő hozot Alexandernek példáiából megtetzik.

Irák az Historicusok hogy mikor Phrygiat hódoltatna találta az Achilles temető helyére, és nagy keservesen sírt, sírtában boldognak mondotta az megh holt. Achillest, nem egyebért, hanem hogy oly bölcz ember, úgy mint

Homerust, találta vőlt az ő czeles-
kedésének leírására. ő oly nagy
bőczületben tartotta, az kíczak
névéis írásába helyhezette, hogy
az Chœrilus Poétának minden
verseiért egy aranyat ád vala. Ere-
ről mondotta Ovidius:

*Scinduntur vestes gemmae franguntur
& aurum*

*Carmina quam tribuunt fama per-
rennis erit*

Az ruhák és drága öltözetek el-
nyőnek el szakadoznak, az gyön-
gyök és aranyok el romladoznak,
de az hír nev, az mely az írás által
lében, mind örökké megh marad.

Hogy ha azért hírednek ne-
vednek megh maradási kívánod
effele aproték nevedre szerkesztet
írásczkkát megh ne vels, sem
megh ne utálljad, mert ez egy do-
logban bizony sokat használhat

Harmadhor az fogod mon-

danis örömet nem halnék megh-
meri házamnak akarok bőlgálni.
Házaiának bereteti: sok emberek-
nek báiokból hallottam, czeleke-
deiből kevésnek vőgem esem-
ben.

Azt tartom penigh én igaz há-
zaiának, az ki nem bájal, hanem
búvel beretie házaiának, és azt
az ki házaiáért az mikor kívánia-
tik örömet megh hal, és vígan el-
hadgya mind azokat, valamely-
lyek ez világhban vadnak, csak
házaiának bőlgálhasson.

Miczoda beretie az házaiá-
nak, az ki soha nem akar belőle
ki menni. Ez mai napig házaiá
bölgaiának és beretieinek hívara-
tik az Romai Curius, ki házaiá-
nak az dőgh haláltól való fel b-
badulásiáért, midőn az ő Istenek
ugy kívánnák, szabad akaratiya
berenti egy ifonyú dőgleletes mély-

seges hasadék , vagy föld szakadás
köziben ugrator bélovával, Ari-
stides lib 11, rerum Italicarum. Val
Max. lib 5.

Hasonló dolgot ír Collisthenes
lib 2. Metamorph. az Midas Kí-
rálynak egy Anchurus nevű fia fe-
lől, holot azt írja, hogy Phrygiá-
nak Coelene nevű Városa mellett
szakadt völt, hasadt völt megh
az föld, mely sok embereket un-
dok dögleletességgével naponként
megh öl vala, kérdek megh az O-
raculomot felölle, mely azt felele:
hogy megh nem sünnék az dögh
Phrygiában, mind addighis, va-
lamigh oly nagy kedves marhá-
val megh nem engheletelnék az
Isten (Istennek mondoták , de
bizony az pokolbéli Sátán völt)
az Király fia Anchurus gondol-
ván azt, hogy nincz embernek
kedveseb marháia az maga életé-

nél, bé ughordék az fakadásban házaiáért, és az után az dőgh nem különben, mint Romában az Curtius ugrása után meg fűnék.

Diczirtek az Halyartes házaiának szeretiért, ki midőn megh érte volna, hogy első ne lenne, mind addigheis házaiában mígh valaki szabad akarattya szereni fiának vérével nem áldoznék fogá az fiát, és megh őte, s az Isteneknek pogány módra megh áldozá.

Megh mutatya az Lucius Glaucusnak czelekedete, mi kívánságon házának, és miben bőlgháharunk néki.

Plutarchus cap. 2. Paral. azt beállít felőle, hogy midőn Síciliát Hasdrubal megh hódoltatta volna, az Romáiakra mene, hódolattal az Romáiaknak portusoknál az Tyrrhenum tengheren ki

kőőzvéen vária vala az Városból
 az seregeket, földre szállván vellek
 megh czatázék, hól midőn az Ro-
 máiaké lőu volna az győzedelem,
 az Hasdrubal vitézivel egyűt az
 háiókra saladá, mely dolghor lát-
 ván Glaucus kezével az háiót i-
 gyekszik vala megh iartani míg
 több vitézek érkezének, az ellen-
 ségh az háió közelén iob kezét
 Glaucusnak el vághá, ezzel megh
 nem sűnék, hanem az bal kezé-
 vel ragadá, mellyet azt is, midőn
 el vágrak volna, fogáival igyek-
 zik vala az Hasdrubal háioiát
 megh iartani, hogy az latrot meg-
 őlvén hazaiának lehetne czendef-
 sége.

Nem kívánnya hát háza-
 nak beretei, hogy mindenkor ély
 hanem csak azt, hogy az meddig
 élh hasnára ély, és mikor kíván-
 tatik az halált megh utálljad, sem-

minek tarczad érte. De ha én erre intélek, mindgyárt előmben hozod Nemzetiségedet, és az által akarod megh mutatni, hogy félni kel az haláltól.

Oh embereknek külömböző értelmé, Nemzetiségedet hozod elő, sonnan próbálsz halálnak félelmét: En penigh fínten azzal akarom ezen orában megh mutatni, hogy az haláltól semmit nem kel félni. Mert nem olvasuk csak egy fő nemzetet is, (hanem ha lágy szívű, kedven tartot, és Afkonyállat terméke is lőn volna,) hogy félt volna az haláltól. Sőt az fő Nemzetek, az halálnak fenyegetését fíntán csak annyinak tartották, mint az kis ebekének fenyegetését, avagy ugatását.

Tekincz megh, bár hogy messe ne mennyek Nemzetiségednek le írásában, csak amaz Magya-

roknak hűséghez Hadnagyát, az
Tekintetes és Nagyságos Bedeghi
Nyári Pált, az te szerelmes ösödöt,
kinek hite neve Európának Vá-
rosit iargallya, de fő meg h Asía-
nak is az Török birodalma alatt
fok iúkos helyeit bé ióltotte. Val-
lyon Nemzetiségére nézve félté az
halálról Egy czeppet sem.

Bizonylágom légy itt oh ió-
lunk el maradoi Eger Várának
főpharizolo mezeie, erős bastyá-
ja, fok iámbor erős férfia. Bizon-
lágom légy hazánknek iúköre
Várad, ki főlgalanyát ez Vitézlő
Vrnak érzened, bizonylágom légy
ebben, hogy semmit nem félt, fő
azért kereste annyra az ellenfelet,
eggyik végh Várból másikban
menvén, hogy iústetlenség dolog-
nak itelte fő ember ez nagy nem-
zet lévén házaiának főlgalánya
mellet meg halni.

Kövesled hát az halálnak meg
utalásában az réghi nevezetes fő
embereket.

Az Seneca, midőn az ő laior
tanítvánnya az Nero Czászár mér-
get küldőt volna néki az tömlőtze-
ben, hogy magát meghölne vele,
oly semminek taná az halált, hogy
iaizodozván az méreggel megh-
tölőt pohárt, ugyan réá köhöne
Nero Czászár, és így mint egy
fűstös házból, kiből ember ful-
dokni szokot, menek az más vilá-
ga. Laert lib. 2.

Mercus Anilius Regulus sa-
bad akarattya szerént való halalá-
ra énekelvén ballagá, Cicero lib. 3.
Officiorum.

Lyfimachus, midőn az The-
odorus Philosophust halállal fe-
nyegette, ezt felelte vala az Philo-
sodhus : Amaz te tizifra szólghai-
dat, oh Király, fenyegetted az ha-

lállal. Mini ha mondaná: Engem nem, de azokat bizonynyal tudom, hogy meghűezhed az halálnak feoyegetésével.

Az Olympia Affony az világh Biro Sandornak az Anyja, az mini Iustinus bizonságot tészen felőle, oly nagy bátorfággal ment azoknak életkben, az kik az megölésére el küldetenek vólt, hogy mezek amannak bátorfága miatt midőn hozzá el érkeztek minden igyekezeteket seiben hauták, de annak uiénna egy Cassander nevű vitéz iób magához hasonlokkal réá ment, és meghőlte, kinek az ő halatának ideien való bátorfágát, az kik láták, azt mondeták, ha ném tudnánk is, hogy fia lővőlna ennek az Affonnak az Nagy Sandor, meghis azt tudakoztuk vólna felőle: Talám enőt fármaszót vólt amaz bátorfághos világh

Bíró Nagy Sándor? Miért hoz-
zak itt több példákat elő, minden
Historiák tellyesek effle példák-
kal.

Violátor, talám meg is ezt
veted előmben: Valljons édes
lelki Pásztorom, ki nem félne az
haláltól, az kit oly rut ábrázatban
írnak le az Képiók? Nincz fele-
ben egy bőme is, állatlan, orrat-
lan, kopás, nincz hofa, ere, ina,
vékony nyaka, hofa unai, kezei
lábai, görbe az hata, gyomor nél-
kül való, vért vet, keskeny, magas,
kezében penighafo, kapa és ka-
ba, es mit mondgyak egyebet, egy
éü retentió nagy czuda.

Hogy ebben hadgyam befé-
demet, csak azt felelem erre: M-
az halalt csak csak bolondok, és
csak az pogányok fekiák volt ily
retentió formában le írni, az kik-
nek nem volt sem lehetet fel tamar-

dalok felől, soha semmi reménység, avagy ha valahá látod az keresztényének közöt ily formában leírónak lenni, ved eszedben hogy az mi kevélységünknek bé zabozlására szolgál az, az leírás. De azért ha ugyan le kellene írni az halált, soha helyesebben le nem írathatnánk, mintha egy kaput írának, kinek az épület mind istia drágba kövekből, gyöngyből, Saphir, Rubint, Demánt, Chrysolitusból &c. volna, s annak az innegő felét egy kiczinnye megfőlénynek amaz egerfának megkefereket fekete füstökével, azontól pedig, minden részét oly drága füstökkel írának meg, mellyeket minden fűvek és bõmek kívánhatnának. Belől pedig ezt írának fel: *Hic requies errorum.*

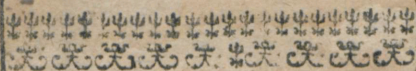
Bizony ily gyönyörűséghe nek ítéhe az S: Pál az halált, s azért ké-

vánna vala, hogy hova hamar-
 reb el mehegne, és azi meg láthat-
 ná, s annak utánna az Christussal
 egygyü lehetne.

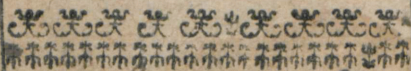
Ne legyen semmi akadallyunk
 tehát édes szép kis Patronuskám,
 hanem az testi halált megh vial-
 ván, az az, az szép kapúnak ineg-
 ső réset semminek tarsván liessünk
 az belső részeire, ahol ez élet után
 ez világhi budosásúnak véget ér-
 vén az Christus Iesussal, az ő Szent
 Atyával és Szent Lelkével és min-
 den nemzetbeli sok Szent-
 ekkal örökre vialkod-
 hassunk,
 Amen.

V E G E.

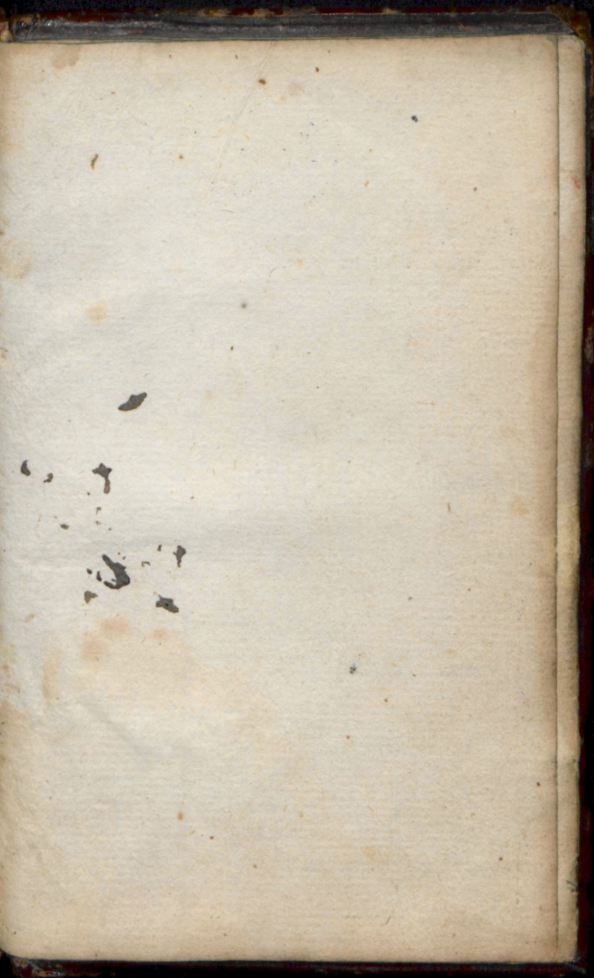

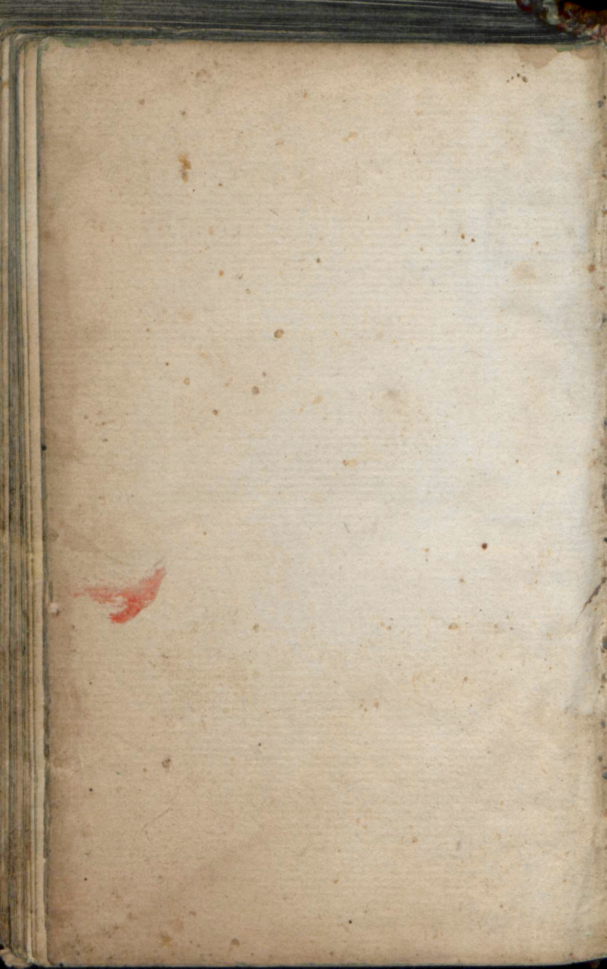
BARTFAN,
Nyomtatott, K. L. E. S. Z
I. A. K. A. B. által.
M. DC. XXIII. E.
tendőben.

PSALMUS XXIII

Szent Dávid próph.
ta, ennek könyvében

1258.

IX. 11

Dec. 5/5

